

Miloš „Inky“ Pikala

ADVENTURE 45

(implementácia výchovného programu SLSK
s dôrazom na duchovnú zameranosť)

www.inky.sk

2019

„Skautský prístup k výchove sa dá opísať ako sústredený na osobu [person-centred], uskutočňovaný v rámci spoločenstva [community-related] a duchovne zameraný [spiritually-oriented]. [...] Skautský prístup je duchovne zameraný v tom zmysle, že sa usiluje prostredníctvom všetkého, čo ponúka, pomáhať mladým ľuďom pohliadnuť za materiálny svet a hľadať Duchovnú Realitu, objavovať sám v sebe hodnoty, ktoré dávajú životu zmysel a sústavne sa usilovať o uskutočňovanie týchto hodnôt vo svojom spôsobe života.“

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998)

Program ADVENTURE 45 vznikol pre potreby 45. a 54. zboru Posledného spojenectva vo Veľkom Záluží a v Banskej Štiavnici. Je pokusom o uchopenie skautskej praxe spôsobom, ktorý by umožnil maximálne naplniť víziu Skautského hnutia o skautingu ako ceste k objaveniu, uchopeniu a žitiu Duchovnej Reality.

Obsah

OBSAH	3
VÝCHODISKÁ PROGRAMU	6
PREČO SA USILOVAŤ ŽIŤ DUCHOVNE?	6
ROZDIEL MEDZI DUCHOVNOM A NÁBOŽENSTVOM	6
DUCHOVNO	7
Krátko a stručne	7
NÁBOŽENSTVO	7
Krátko a stručne:	8
V SKAUTINGU	8
Ukázať	9
Nasmerovať	9
Umožniť	9
Krátko a stručne:	10
OD POZEMSKÉJ REALITY K REALITE	10
ZÁKLADNÉ NÁSTROJE PROGRAMU	12
1) DOBRODRUŽSTVO...	12
PREČO DOBRODRUŽSTVO?	12
Dobrodružstvo a flow	13
ČO JE TO DOBRODRUŽSTVO?	14
1) Zmysel	14
2) Odhodlanie	14
3) Neistota	14
4) Nepriazeň osudu	14
5) Spoločenstvo	15
AKO VČLENIŤ DOBRODRUŽSTVO DO SKAUTSKÉHO PROGRAMU?	15
Rytmus dobrodružstiev	15
Reflexia a skautské stíšenie sa	16
Dobrodružstvo a výchovný program	17
2) ... DRUŽÍN...	17
SKUTOČNÝ KLAN, NIE „TRIEDA“	18
ĽUDIA SA MENIA, DRUŽINA OSTÁVA	19
PRIJATIE A OČAKÁVANIA	20
DRUŽINA AKO ALTERNATÍVNA ROVESNÍCKA SUBKULTÚRA	21
POMÔCKY BUDOVANIA DRUŽINOVÉHO KLANOVEJ IDENTITY	22
3) ... SKAUTSKÝCH...	23
SĽUB	24
ZÁKON	25
TROJROZMERNÉ POZADIE	25

Povinnosť voči Bohu	26
Povinnosť voči sebe	27
Povinnosť voči druhým	28
PRAVIDLO ŽIVOTA	29
NOVÁČIKOVSKÁ	30
4) ... V PRÍRODE...	31
NOVÁČIKOVSKÁ, SKAUTSKÉ STUPNE A STUPNE NAPREDOVANIA	32
Nováčikovská skúška	33
Stupne napredovania	33
Skautské stupne	33
O ČOM SÚ SKAUTSKÉ STUPNE?	34
Koľko by tých stupňov malo byť?	34
SKAUTSKÉ STUPNE V PRAXI	35
1. stupeň, STOPÁR: level VÝPRAVA	35
2. stupeň, KEMPER: level PRESPÁVAČKA	36
3. stupeň, TÁBORNÍK: level TÁBORENIE	37
4. stupeň, ZÁLESÁK: level PUŤÁK	38
5. stupeň, VETERÁN: level ZIMA	39
6. stupeň, HRANIČIAR: level ZIMNÝ TÁBOR	40
OZNAČOVANIE SKAUTSKÝCH STUPŇOV	41
UDELENIE SKAUTSKÉHO STUPŇA	42
5) ... POD VEDENÍM DOSPELÝCH VODCOV.	42
PRÍKLAD BODOVACIEHO SYSTÉMU	43
Život:	43
Služba:	44
Osobné napredovanie:	44
OZNAČOVANIE NAPREDOVANIA	45
SYMBOLICKÝ RÁMEC	45
MALEBNOSŤ A KRÁSA	46
 ZÁVEREČNÉ ZHRNUTIE	 48
 APPENDIX	 51
 SKAUTSKÁ METÓDA V DOKUMENTOCH WOSM	 51
SKAUTSKÝ ZÁKON	51
SKAUTSKÝ SĽUB	54
UČENIE SA ČINNOSŤOU	57
DRUŽINOVÝ SYSTÉM	61
SYMBOLICKÝ RÁMEC	65
PRÍRODA	68
OSOBNÉ NAPREDOVANIE	71
PODPORA DOSPELÝCH	80
ZAPOJENIE SA DO SPOLOČNOSTI	83
ŠTRUKTÚRA, ORGANIZÁCIA A PORIADOK	86
ČO Z TOHO PLYNIE DO PRAXE?	87
ZNAMENÁ TO ISTÚ FORMU ZDRAVEJ „BYROKRACIE“	87

Z ORGANIZAČNÉHO PORIADKU SLSK...	87
Družina	88
Oddiel	88
Zbor	89
SPOLUPRÁCA S RODINAMI	91
SKAUTSKÁ SPIRITUALITA	91

Východiská programu

Prečo sa usilovať žiť duchovne?

Jednoducho preto, že skutočný život v sebe musí obsahovať aj duchovný rozmer, inak ostáva okypťený, zmrzačený a neúplný. Tak, ako je človek obmedzený, ak mu napríklad chýba *zrak a sluch* a celá jedna veľká oblasť sveta mu ostáva odopretá; tak ako väzeň vo väznici, obmedzený na slobode, nemôže naplno žiť svoj život, takisto človek, obmedzený na duchovne, je obmedzený aj čo a života týka.

Samozrejme, platí to o skutočnom *duchovnom živote* – nie o jeho nejakej vonkajšej povrchnej akože „náboženskej“ nahrážke, kde život je nahradený konaním a nejakými obradmi a rituálmi pár príkazmi, ktoré sa snažíme dodržať.

Práve o takého *zrelé duchovno* Skauting usiluje ako o svoje záverečný a posledný, vrcholný cieľ. Bez neho neexistuje plný, zrelý, rozvinutý a naplno ľudský život.

Rozdiel medzi duchovnom a náboženstvom

Aký je rozdiel medzi „duchovnom“ a „náboženstvom“? Predstavme si to na takomto príklade:

Predstavte si, že vo svojej družine máte zanieteneho crossfitáka Mateja – takého, čo sa venuje dnes tak populárnemu crossfitu, funkčnému tréningu tela. Matej chodí pravidelne trénovať – ale tam vy nechodíte a teda ste ho na tréningu nikdy nevideli. Matej chodí aj na rôzne súťaže v crossfite, ale ani tam ste ho nikdy nevideli, pretože na tieto druhy súťaží nechodíte, možno ani neviete, že existujú. Čo vidíte, je to, ako funguje na akciách, obzvlášť na skautskom tábore. Vidíte, že Matej má super postavu, riadne svaly. Vidíte, že bez námahy odnesie ťažší ruksak, než aký zvládnete vy. Vidíte, ako poľahky vybehne na kopec, na ktorý vy ešte len fučiac šplháte. Vidíte, že je zodpovedný. Všímajte si, že má silnú vôľu, keď sa do niečoho pustí, neskončí, kým nedosiahne, či si vytýčil. Že si verí, nebojí sa námahy ani veľkých výziev. Voľky-nevoľky ho obdivujete. Páči sa vám to. V duchu si hovoríte, že by bolo skvelé, keby ste aj vy boli ako Matej. Začínate sa o neho zaujímať. Pýtate sa, počúvate. Objavujete crossfit, o ktorom ste doteraz ani nepočuli. Počúvate, keď hovorí o tom, ako trénuje. Ako žije. Ako preteká. Ako ho to baví. Nie, nechváli sa. Nepresviedča vás. Neprehovára vás, aby ste boli akom on. Vy sami sa rozhodujete. Možno sa začnete venovať crossfitu ako on. Možno si

vyberiete iný šport, aby ste s jeho pomocou dosiahli to, čo obdivujete na Matejovi: svaly, silu, kondíciu, šikovnosť. Možno si nevyberiete nič... a budete Matejovi iba tíško závidieť a sami seba presviedčať, že vy takí, žiaľ, nikdy nebudete...

Duchovno

Duchovno – to je ako vytrénované telo Mateja z nášho príbehu. Je to niečo, čo je dané: telo, ktoré od prírody má s jeho schopnosťami tréningu – a následne zákonitosti, dané prírodou, ktoré hovoria, že určitý spôsob namáhania tela (čiže rozumný tréning) spojený s primeranou stravou, odpočinkom a tak vedie k nárastu sily, nárastu kondície a, áno, dokonca aj k nárastu telesnej krásy... ☺. Výsledkom je vytrénované, silné a krásne telo, skvelá kondícia, skvelý pocit, sloboda robiť veci, ktoré iní nedokážu, proste skvelý život.

Duchovno je to isté – akurát sa to týka celej našej osobnosti. Je to niečo, čo je tu objektívne dané: Duchovná Realita, presahujúca tento svet, opravdivý Živý Boh, skutočný, ktorý sa dá stretnúť, ktorého sa môžeme svojim spôsobom dotknúť, zažiť Ho – a spolu s Ním celá ohromná, úchvatná, nádherná dimenzia Sveta, ktorej je naša Zem a Vesmír a pozemský život iba malou a tou najmenej zaujímavou čiastočkou. A následne, ak túto fascinujúcu realitu objavíme a vstúpime do nej, výsledkom je veľká krása v tom zmysle, v akom ju spomíname pri zapalovaní Svetla krásy na našich snemových ohňoch: krásny človek, žijúci krásny život, v slobode, v radosti, v opravdivej sile, v žiare Ducha, ktorý ho preniká a ktorý z neho presvítá.

Krátko a stručne

- pod duchovnom rozumieme objektívne existujúcu Duchovnú Realitu;
- a následne život v súlade s touto Realitou, ponorený v tejto Realite, preniknutý, naplnený a povznesený touto Realitou na vskutku vyššiu úroveň bytia, než je život obyčajného pozemského živočícha, byť aj obdareného rozumom, ktorým ako ľudia sme.

Náboženstvo

Náboženstvo – to je ako Matejov crossfitácky tréning z nášho príkladu. Ako tréner, ktorý tento tréning vedie. Ako telocvična a štadión, plné náradia a pomôcok, umožňujúcich takýto efektívny tréning. Ako firmy a spoločnosti vyrábajúce proteínové doplnky a energetické nápoje a kreatín a glutamín a BCAA a všetky tie báječné

prípravky a doplnky, ktoré Matejovi umožňujú legálne a veľmi účinne umocniť efekt tvrdého tréningu a dosiahnuť ešte lepšie výsledky.

Náboženstvo je to isté – akurát, že netrénuje telo, ale celého človeka, celú jeho osobnosť, aby sa stále viac otvárala tej najdôležitejšej Dimenzii svojho bytia a následne aby z toho profitovali aj všetky ostatné stránky osobnosti. Náboženstvo je jednoducho *súbor nástrojov* určených na to, aby sme s ich pomocou Duchovnú Realitu (čiže Boha) stále dokonalejšie spoznávali, stále viac sa do nej ponárali, naplňali sa ňou, zlad'ovali sa s ňou – a následne nám dáva aj nejaké tie nástroje a spôsoby, ako túto mocnú skúsenosť žiť a vyjadrovať a, samozrejme, sláviť, pretože takýto život je hodný tej najbujarejšej oslavy! Podobne ako v prípade nášho *crossfit'áka*, náboženstvo nám poskytuje *trénerov, štadióny a zariadenia, náradie, nástroje a pomôcky, výživu, zdroje sily, odskúšané know-how a celé hory skúseností, nazhromaždené za stáročia a tisícročia praxe ľudí pred nami* – akurát, že im hovoríme inak (duchovní, kostoly, sviatosti, modlitba, služba,...). Plnia ale tú istú úlohu: pomôcť nám naplno rozvinúť a žiť Duchovnú Realitu.

Krátko a stručne:

- Náboženstvo je špecializovaný súbor postupov (tréningov), poznatkov (know-how) a nástrojov, ktoré nám umožňujú objektívne existujúcu Duchovnú Realitu poznávať, svojim spôsobom „uchopiť“ (nakol'ko sa tak dá o niečom, čo nás presahuje, povedať) a následne žiť k prospechu seba i spoločnosti, v ktorej žijeme.
- Mnohí ľudia považujú náboženstvo za niečo primitívne, prázdne, rituálne, nudné, otravné... Niekedy to naozaj platí (ani náboženstvá nie sú všetky rovnaké). V zásade ale platí, že náboženstvo je vzácny nástroj pre prehlbovanie kvality nášho života a rozvoj jeho najdôležitejšej stránky, ktorou je duchovná dimenzia života. Len mu treba porozumieť a naučiť sa ho správne a účinne používať.

V skautingu

„Z dvojice náboženstvo/duchovno sa Skauting sústreďuje na duchovno. Povzbudzuje mladých ľudí, aby sa otvorili Presahujúcemu a objavili Duchovnú Realitu, ktorá je väčšia, než človek. V rámci toho: napomáha mladým ľuďom pochopiť „podstatu“ náboženstva; vytvára základ, na ktorý môžu nadväzovať jednotlivé vetvy formálnej náboženskej výchovy.

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001)

Vzťah a prístup skautingu k duchovnu a náboženstvu by sme mohli vyjadriť tromi slovami:

Ukázať

Ambíciou skautingu je pomôcť mladému človekovi objaviť Duchovnú Realitu, nakoľko je to možné, niečo z nej zažiť – či už priamo, zväčša ale sprostredkované, pretože v samých začiatkoch viac ešte možné nie je – a následne prebudiť v mladom človekovi túžbu a dychtivosť začleniť túto dimenziu do svojho vlastného osobného života.

Toto je vlastná a zásadná zodpovednosť každého skautského vodcu v rámci výchovy mladých ľudí v skautingu.

Nasmerovať

Skauting sám nie je náboženstvom, nepovažuje sa za experta na túto oblasť, netrúfa si ju posudzovať ani si netrúfa v tejto oblasti poskytovať nejaké odborné náboženské vedenie:

To, čo skauting robí, ale je, že nasmerováva mladého človeka k tomu, aby si na základe poznaných faktov a zažitej skúsenosti zvolil náboženstvo ako nástroj napredovania na svojej duchovnej ceste, vrátane dôsledkov, ktoré mu z toho plynú.

Umožniť

Inteligentné a dôsledné využívanie nástroja, ktorým náboženstvo je, vyúsťuje k duchovnému rastu a k premene osobnosti človeka, ktorý sa stáva slobodnejším a jeho život nadobúda nové kvality. Opravdivo žité náboženstvo nekončí len pri súbore nejakých náboženských praktík (v nedeľu chodím do kostola, ráno a večer sa pomodlím a v piatok nejem mäso), ale stáva sa opravdivým životom, opravdivou identitou, vyrastá z neho nová, vykúpená osobnosť človeka. Nie je možné, aby sa takáto premena úplne samozrejme neprejavovala vo všetkom, čo takto sa rozvíjajúci mladý človek robí a čím je. Skauting sa tomuto nijako nebráni a naopak, teší sa z toho, ak mladí ľudia v ňom žijúci sú aj po tejto stránke naplno tým, čím sú. Skauting je tak miestom, kde mladí ľudia môžu bez prekážok a naplno, v spoločenstve obdobne zmýšľajúcich ľudí, žiť to, čo si na tejto náboženskej ceste duchovného rastu osvojujú a čím sa z Božej milosti stávajú. V tomto je skautské prostredie isto ústretivejšie, pretože na rozdiel od ostatného sveta, kde môže voči

viere, náboženstvu a podobným veciam jestvovať odpor, skauting sa niečomu podobnému úzkostlivo vyhýba.

Krátko a stručne:

Skauting je miestom,

- **z ktorého ako smädiaci po plnosti života vychádzame**, aby sme sa v studni náboženstva občerstvili živou vodou;
- **a do ktorého sa, občerstvení a premenení, vraciame**, aby sme v ňom naplno žili to, čím sa vďaka náboženstvu a ponoreniu sa do autentickej Duchovnej Reality, stále viac stávame.¹

Skauting nie je náboženský rovnako, ako nie je zdravotníckou organizáciou či hviezdárňou. Preto sa v prípade kurzov prvej pomoci obracia na Červený kríž, v prípade štúdia hviezdnej oblohy zájde na hviezdáreň a do planetária a v oblasti duchovného rozvoja si takisto „objednáva“ služby u *externého dodávateľa*, ktorým je Cirkev. Na druhej strane všetko to, čo sa jeho členovia vďaka týmto „dodávateľom“ naučia, sa v Skautingu naplno prežíva a používa: Prvá pomoc a zručnosť v nej je kľúčová pre rozumné prežívanie dobrodružstva, znalosť hviezdnej oblohy pre orientáciu v krajine či pre prosté kochanie sa, fotografovanie a pozorovanie vesmírnych úkazov a rovnako sloboda a životné postoje ako aj náboženská a duchovná skúsenosť sú naplno vítané a bez okolkov prežívané v bežnom skautskom živote a tak tiež nie málo prispievajú k tomu, aby samotný skautský život a skautská činnosť boli ešte lepšie, kvalitnejšie, vzrušujúcejšie a dobrodružnejšie a pomohli tak aj iným objaviť krásu Reality.

Od pozemskej reality k Realite

Duchovná Realita je realita. Pozemská realita je jej odbleskom a predsieňou.

Problém (nielen) mladých ľudí je *virtualita* a život v *ilúziách*:

- ilúzia, že Boh neexistuje a je len hmota (ateizmus)

¹ Viac informácií: *Manuál duchovného rozvoja skautingu*, Inky, 2019

- ilúzia, že život sa točí okolo materiálnych vecí, ktoré stačia na to, aby bol šťastný a my sme žili „naplno“ (konzumizmus)
- virtuálny svet médií, sociálnych sietí, internetu, hier, zábavy,... a do veľkej miery umelý (a teda virtuálny) modernej civilizácie s jej mestami, chodníkmi, sociálnym systémom, poradňami, službami,...
- a pod.

Odtrhnutí od reality nevnímajú ani Realitu – a pripadá im rovnako nereálna, odtrhnutá od života a v podstate nepochopiteľná i neuchopiteľná, ako tá skutočná pozemská realita, ktorú ale vidia a „zažívajú“ len vo filmoch, prípadne v hrách ako čosi umelé, virtuálne. A tak, paradoxne, umelé a virtuálne im pripadá skutočné – a to, čo naozaj skutočné je, im pripadá virtuálne, neskutočné a vzdialené.

Skauting má dar a charizmu prostredníctvom svojej metódy privádzať mladých ľudí k realite – a potom, cez realitu ako bránu a predsieň, ďalej, k opravdivej Realite, ktorá je zdrojom, vzorom a pôvodom našej pozemskej reality.

Základné nástroje programu

Jadro skautskej výchovy *učením sa činnosťou* môžeme zhrnúť do vety:

**DOBRODRUŽSTVO SKAUTSKÝCH DRUŽÍN V PRÍRODE
POD VEDENÍM DOSPELÝCH VODCOV**

1) Dobrodružstvo...

„Každý, s kým sme sa rozprávali, hovoril, že sa rozhodol stať skautom kvôli dobrodružstvu v prírode. [...] Najúspešnejšie z oddielov neponúkajú iba program v prírode, ale prežívajú v prírode opravdivé dobrodružstvá, vytvorené s veľkou nápaditosťou a s využitím najrôznejších zdrojov.“

*(Boy Scouts of America, Are You Delivering the Promise?,
BSA item no. 18–251, 1993)*

Prečo dobrodružstvo?

Mladí ľudia dnes vyrastajú v do veľkej miery virtuálnom svete, plnom virtuálnej zábavy. Ich kontakt s reálnym svetom sa postupne vytráca. Podľa výskumov dnešný sedemročný Európan strávi za obrazovkou tabletu celý jeden rok svojho života, osemnásťročný dokonca štyri roky. Ak si odrátame spánok (ktorý zaberie zhruba jednu tretinu všetkého času), zistíme, že sa jedná bezmála o polovicu bdelého života! A čo do percenta *voľného času* mimo školy... „Od roku 1970 sa *polomer aktivity detí* (priestor okolo domu, kde deti môžu voľne preskúmať svet) *klesol o 90%*. Svet sa zmenšil na obrazovku smartphonu. Deti zabudli, a čo je ešte horšie, jednoducho nevie, čo je to – bežať v daždi, púšťať lodičky, šplhať na stromy a porozprávať sa s kamarátom“ (internet).

Hodnota skautingu spočíva v tom, že ide opačným smerom. Neponúka nejakú akčnejšiu formu stále virtuálnej a umelej zábavy, ani nejaké podobe ladené aktivity. Namiesto *virtuality* ponúka *realitu*. Namiesto hier a aktivít ponúka *dobrodružstvo*: Skutočný svet. Skutočná príroda. Skutočná námaha. Skutočná bolesť. Skutočná radosť. Skutočná zodpovednosť. Skutočné pády. Skutočné víťazstvá. Skutočné vzťahy. Skutoční priatelia. Skutočný život. Skauting nie je dokonalým všeliakom na návrat človeka k tejto schopnosti vnímania reality v celej komplexnosti Reality. Ale na druhej strane k tomu môže dosť napomôcť. Práve skautským dobrodružstvom,

cez ktoré vytiahne mladého človeka z tesnej ulity virtuálnosti a vtiahne ho do fascinujúceho sveta Skutočného.

„Dobrodružstvo, či už spontánne, alebo vopred "organizované", dokáže veľmi presvedčivo vytrhnúť človeka zo zajatia zabehnutých životných stereotypov a súčasne ho vrhnúť do sveta nevšedných, dosiaľ neznámych, niekedy až nebezpečných, aktivít, sprevádzaných veľmi intenzívnymi zážitkami.“

(Dilbar Alieva, Dobrodružstvo v pohľade sociológie každodennosti)

Tento dotyk s realitou je dôležitý aj pre duchovný rast – už len preto, že objavujeme Realitu, ktorej súčasťou naša realita je – a cez dotyk reality sa pomaly otvárame pre vnímanie Reality, ktorá ju obsahuje.

Zároveň si uvedomujeme, stále viac, že táto Realita je opojná, že mení naše životy úchvatným spôsobom a že žiť s Bohom vlastne znamená posunúť svoj život zo šedivej roviny banálnej všednosti na rovinu opravdivého *dobrodružstva života*, ako to vidíme u svätých, ktorí touto cestou kráčali pred nami.

Dobrodružstvo a flow

Mihály Csikszentmihály zaviedol pojem *flow*, prúdenie, ktoré definuje ako stav, „*ve kterém jsou lidé tak ponořeni do určité činnosti, že nic jiného se jim nezdá důležité. Tento prožitek sám je tak radostný, že se ho lidé snaží dosáhnout dokonce i za velkou cenu, pro pouhé potěšení, které jim přináší.*“

Pravé dobrodružstvo má presne túto vlastnosť: „*Kúzlo dobrodružstva nespočíva vôbec v obsahu, ktorý by sme si "len minimálne povšimli, ale v dobrodružnej forme jeho prežívania, v intenzite a napätí, prostredníctvom ktorých nám to práve v tomto prípade dáva pocítiť život" (Simmel). Osobitosť dobrodružného pôžitku sa zaručuje atmosférou absolútnej prítomnosti, keď sa životný proces koncentruje v bode, ktorý "nemá ani minulosť, ani budúcnosť, a preto v sebe koncentruje život s takou intenzitou, oproti ktorej sa faktickosť udalostí stáva často relatívne ľahostajnou"*“ (Dilbar Alieva).

Práve stav prúdenia je stavom plného dotýkania sa reality – a je bránou k Realite, uvedomením si, že za realitou a opojným pocitom *prúdenia* pri jej prežívaní je ešte vyššia, hlbšia a širšia Realita, v ktorej tiež môžeme prúdiť – a tu začíname chápať skúsenosti mystikov, ktorí presne toto zažívali a svet, pre nás taký vzrušujúci, im zoči-voči tejto skúsenosti pripadal už len šedý a fádny, pretože ochutnali čosi neporovnateľne väčšie!

Čo je to dobrodružstvo?

Pravé dobrodružstvo v sebe obsahuje päť ingrediencií²:

1) Zmysel

Jeho cieľom a obsahom musí byť niečo **veľké**, **nevšedné**, dokonca až *transcendentné*, ale rozhodne prekračujúce bežný rámec všedného života – vrátane rámca zaujímavosti, ale nijako nevšednej *hry* či *aktivity*.

2) Odhodlanie

Zmysel vytvára podmienky pre odhodlanie – **upnutie vôle** k podstúpeniu a završeniu dobrodružstva, **rozhodnutie** vynaložiť svoje sily, čas a prostriedky a nedať sa odradiť ani námahou, ani prekážkami, dokonca ani utrpením či nutnosťou obety.

3) Neistota

Opakom nášho vnútorného odhodlania a istoty nášho rozhodnutia sa pre dobrodružstvo je vonkajšia neistota. Ideme **do neznáma**, podstupujeme **riziko**, čelíme **nepredvídateľnému**, možno **tajomnému** a záhadnému, dokonca **nebezpečnému**. Opúšťame bezpečný svet *istého*, rutinného, všedného – a nudného! – aby sme vstúpili do divokej a tajomnej džungle neznáma, čelili novým výzvam, zažívali novú skúsenosti, kráčali neznámou cestou.

4) Nepriazeň osudu

Dobrodružstvo znamená **opustiť zónu pohodlia** a vydať sa **naproti prekážkam** a nepriazni osudu, vyzvať ich, čeliť im a nakoniec ich poraziť a zvíťaziť. Pokiaľ neexistuje silný odpor a veľké prekážky, brániace nášmu víťazstvu, potom to nebude dobrodružstvo, ale obyčajná hra, aktivita, odreagovanie sa...

Dobrodružstvo tak vyžaduje od nás rast – musíme sa naň pripraviť, dorásť naň – a súčasne rast spôsobuje, pretože ak je to naozaj dobrodružstvo, jeho prekonávaním rastieme a po jeho skončení sme naozaj kdesi inde, než na jeho začiatku, tak, ako

² porov. Matt Walker,

to v Pánovi prsteňov na konci dobrodružstva hovorí Saruman Frodovi: „Vyrastl jsi, půlčíku. Ano, velice jsi vyrastl“, či obdobne Gandalf hobitom: „Vy, moji drazí přátelé, žádnou pomoc nepotřebujete. Už jste vyrostli. Ano, vyrostli jste pořádně, patříte mezi velké a už se o nikoho z vás ani trochu nebojím.“ (John Ronald Reuel Tolkien, *Návrat krále*)

5) Spoločenstvo

Skutočné dobrodružstvo neprežívame sami, ale **v kruhu verných a oddaných druhov** a priateľov. Frodo má svoje *Spoločenstvo Prsteňa*, Harry Potter Rona a Hermionu a neskôr Dumbledoorovú armádu a ostatných verných spolubojovníkov, Peter má v Narnii pri sebe Lucy, Suzan a nakoniec aj Edmunda... Je síce možné aj osamelé dobrodružstvo jednotlivca, ale v tom prípade stráca na svojej sile práve preto, že mu chýba rozmer spoločenstva.

Ako včleniť dobrodružstvo do skautského programu?

Je jasné, že podobné dobrodružstvo nemôžeme prežívať každý deň. Ak sa nám to podarí štyrikrát do roka – letný tábor a potom po jednom jarnom, letnom a jesennom dobrodružstve – budeme fakt dobrí. Ak teda všetky štyri podniky budú naozaj dobrodružné! Alebo, ak urobíme netáborové dobrodružstvá o niečo „menej veľkolepé“, môžeme ich za rok stihnúť možno päť, šesť, v praxi jedno za 4 až 8 týždňov. Ako to urobiť, aby aj napriek tomu celý náš program bol skutočne dobrodružný?

V praxi môžeme využiť nasledovný nástroj:

Rytmus dobrodružstiev

Dobrodružstvo sa nezačína „odchodom“ na dobrodružnú výpravu. začína sa omnoho skôr – prípravou naň. Ba ešte skôr – namotivovaním a rozhodnutím sa preň! To nám dáva možnosť vytvoriť si určitý programový rytmus, napríklad takýto:

1. týždeň: ukončenie Veľkého dobrodružstva, reflexia, oslava, skautské stíšenie sa,...
2. týždeň: odpočinková družinovka, hry, zábava,...
3. týždeň: predstavenie novej výzvy. Motivácia, snívanie, vízia,...
4. týždeň: plánovanie dobrodružstva, stanovovanie úloh,...

5. *týždeň: prípravy, osvojovanie si zručností, poznatkov, zabezpečovanie materiálu, zdrojov, podpory, prieskum trasy,...*
6. *týždeň: to isté*
7. *týždeň: to isté*
8. *týždeň: to isté*
9. *týždeň: generálka, posledné skúšky, prípravy³*
10. *týždeň: VELKÉ DOBRODRUŽSTVO!*

... a cyklus sa zase opakuje!

Čím je družina menej zručná a vyspelá, tým menšie dobrodružstvá si môžeme dovoliť (hoci nie pre účastníkov, pre ktorých to subjektívne bude veľký zážitok a veľké dobrodružstvo!) V tom prípade môže byť ich počet väčší a prípravy naň kratšie.

Výsledkom je, že celý rok sa nesie v znamení dobrodružstva, prípravy naň či jeho oslavy a reflektovania – a celý rok tak je svojim spôsobom dobrodružný, pretože aj sama príprava je v znamení prekročenia hraníc, učenia sa nových a náročných vecí, rastu a napredovania.

A, samozrejme, aj oné *prípravné týždne* svojim obsahom (či lepšie povedané: práve oni) predstavujú skutočný rast, skutočné napredovanie – a v rámci toho napríklad aj plnenie úloh Skautskej cesty, alebo odboriek, samozrejme, všetko formou *učenia sa činnosťou* a všetko zakomponované do príbehu Veľkého dobrodružstva, ako jeho súčasť a nie ako nejaké „izolované úlohy“, ktoré si musím splniť, aby som dostal nášivku.

Reflexia a skautské stíšenie sa

Aby dobrodružstvo prinieslo svoj plný efekt, musí tu byť príležitosť na jeho spätné uchopenie, spracovanie, uvedomenie, vyjadrenie. Tomu slúži:

- **reflexia** – Reflexia je dôležitá pre všetky aspekty programu. Vyhodnotenie výsledkov, poučenie sa z chýb, oslava úspechov a triumfov, ... to všetko sú veci dôležité. Pre duchovný rast začína byť reflexia zaujímavá vtedy, ak sa posunie ešte ďalej: k pocitom, ktoré sme zažívali, ktoré teraz po skončení zažívame, k uvedomeniu si seba, vzťahov, v ktorých sme dobrodružstvo

³ Môže zahŕňať aj preskúšanie zo zručností, ktoré skauti v rámci dosiahnutých stupňov už majú ovládať a je dobré z času na čas preskúšať, či ich stále ovládajú a ktoré sa koná vždy v predvečer veľkého dobrodružstva.

prežívali, k uvedomeniu si spolupatričnosti, vzájomnej pomoci i zodpovednosti jeden za druhého – a následne až ku chvále, vd'ake, k modlitbe a vd'akyvzdaniu, ktoré sa nekoná preto, lebo to vodca nariadil, ani preto, že sa to patrí, ale preto, že vyviera zo srdca a z emócií mladých ľudí, ktorí sú dostatočne slobodní a otvorení na to, aby ho aj navonok bez okolkov vyjadrili. A rovnako keď nás dovedie aj k uvedomeniu si chýb a zlyhaní, okamihov, kedy v nás prevládlo sebeckto alebo hnev alebo strach alebo zbabelosť – a vyústi do účinnej ľútosti, ktorá nie je len oným pocitom viny, pri ktorom máme chuť „skryť sa do myšacej dierky“, ale postojom obrátenia – vyjadreným prosbou o odpustenie voči svojim druhom i smerom k Bohu v modlitbe pokánia a obrátenia;

Dobрым miestom reflexie je večerné sedenie pri ohni, okolo spoločného jedla alebo po ňom, na konci dňa. Neformálnosť a uvoľnenosť ako aj určitý odstup od samotného zážitku a vzrušenia počas jeho prežívania je super, našim cieľom nie je zorganizovať formálne „firemné“ vyhodnotenie akcie, ale skôr navodiť atmosféru sebaskúmania, zdieľania, uvažovania. To potom vytvára dobré východisko aj pre

- **skautské stíšenie sa** (Scouts' Own) – ako formu „predĺženia“ reflexie smerom k prítomnej Presahujúcej Duchovnej Reality, vyjadrenie zažitého v podobe chvály, vd'aky, oslavy Boha, prosby, ale aj rozjímania a pod.⁴

Dobrodružstvo a výchovný program

Je jasné, že jednotlivé požiadavky a ciele *Skautskej cesty* môžeme pretaviť práve do podoby takéhoto dobrodružstva, čím naplníme víziu Skautingu *učiť sa činnosťou*. A to znamená nielen *v praxi si vyskúšať, čo sme si prečítali*, ale ešte viac aj prijímať informácie prijímať a svoje schopnosti a postoje budovať prostredníctvom konania, prežívania, s pomocou dobrodružstva.

2) ... družín...

Druhým silným rozmerom *skutočného*, reality, sú *skutočné vzťahy*.

⁴ Viac o tom v príručke *Manuál duchovného rozvoja skautingu*, Inky, 2019

Boh sám (ako to pozná kresťanstvo) je Spoločenstvo, Trojica, Jeho podstatou je Láska a Jeho Životom je vzťah vzájomnej jednoty. Boh žije život *komunity*.

Kedykoľvek medzi sebou tvoríme a prežívame ***vzťahy komunity***⁵, dotýkame sa Života Boha a prežívame niečo z jeho krásy. odtiaľ je už len krok k túžbe znásobiť tento zážitok tým, že sa otvoríme Bohu a zatúžime žiť túto skúsenosť s Bohom a v Bohu.

Zároveň stále viac prijímame fakt, že duchovný život (a náboženstvo, ktoré ho rozvíja) naozaj nie je bremeno, povinnosť, či čosi ešte menej lákavé, ale je to naopak spôsob, ako svoj život rozvinúť do krásy a plnosti, aká v rámci bežného sveta a života bez Boha nijako možná nie je, pretože Boh naozaj nie je len nejaký „riaditeľ tam hore“, ani „pomocník v núdzi“, ale v prvom rade Zdroj a Prameň opravdivého života.

Skutočný klan, nie „trieda“

Družina je a má byť opravdivým *klanom*. To sa odráža aj na tom, že v jej rámci existuje vysoká miera samosprávy.

„Dospelý vodca nie je ani armádny generál, ani generálny riaditeľ, ktorého by museli poslúchať, jeho úlohou je podporiť idej, iniciatívy a proces rozhodovania, pričom on sám je v každom okamihu zodpovedný za zabezpečenie fyzickej aj emocionálnej bezpečnosti všetkých zúčastnených a za to, aby každý mladý človek napredoval v súlade s výchovnou ponukou Skautingu. [...] sledovaním a reagovaním na skupinovú dynamiku tak, aby v skupine udržal ústretovú, konštruktívnu a motivujúcu atmosféru; rozvíjaním vodcovského štýlu, ktorý je rovnováhou medzi priateľstvom (ktoré ich povzbudzuje) a autoritou (schopnou udržať ich v rámci určenej línie)“

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998)

Krátko a stručne:

- **Vodca je líder**, ktorý má víziu, ku ktorej vedie;
- **Vodca je facilitátor a supervízor**, ktorý dohliada na uskutočňovanie tejto vízie a napomáha mu;

⁵ Viac o tom v príručke *Manuál duchovného rozvoja skautingu*, Inky, 2019

- **Družina** ale pri jej napĺňaní ako aj pri stanovovaní spôsobu jej naplnenia funguje v maximálnej možnej miere samostatne, využívajúc nástroje **demokracie** ako nástroja dosahovania **konsenzu**.⁶

„Družinový systém nie je zamýšľaný ako nástroj, ktorým dospelí vodcovia vydávajú smerom nadol rozkazy, aby boli splnené, ale ani ako miesto, kde mladí ľudia vyjadria svoje želania v očakávaní, že dospelí vodcovia všetko zariadia. Je zamýšľaný ako spolupráca medzi mladými ľuďmi a ich dospelými vodcami, založená na dialógu a spolupráci. Dospelý vodca (a jeho zástupca) je členom oddielu, avšak nie družín. Družinový systém je zamýšľaný ako pomôcka pri pochopení konceptu demokracie prostredníctvom toho, že ho v družine v praxi zažíva. Demokracia v skautskom oddiele je založená na tom, že potreby a záujmy všetkých členov sú brané do úvahy a vo všetkom sa usiluje o konsenzus, pretože ak by o všetkom rozhodovala väčšina, potreby a záujmy menšiny by mohli ostať ignorované; je založená na stotožnení sa so všeobecne odsúhlasenými pravidlami, založenými na Skautskom zákone; a na fakte, že skautský oddiel podporuje každého svojho člena osobne a každý jeden člen nesie časť zodpovednosti za to, aby oddiel fungoval efektívne. Demokracia v skautskom oddiele je skutočnou formou zastupiteľskej správy. V skautskom oddiele demokracia začína na úrovni družiny, kde sa jej členovia učia diskutovať a spolupracovať. Povaha družiny vyžaduje, aby v nej každý jej člen hral aktívnu rolu. To v sebe zahŕňa aj skutočnú zodpovednosť vzhľadom na družinu, jej funkčnosť a potreby. [...] Vo vnútri každej z nich mladí ľudia organizujú svoj život ako skupiny, rozhodujú o ňom a organizujú a uskutočňujú aktivity. Každý mladý človek má konkrétnu zodpovednosť, ktorú zastáva po dohodnuté časové obdobie a ktorou prispieva k životu a pohode družiny a k úspechu jej podujatí. V každej družine je jeden mladý človek, uznaný ostatnými, ktorý je jej lídrom, ktorý zastáva všeobecnú rolu koordinátora, zvoláva stretnutia ostatných členov a dáva každému členovi možnosť podieľať sa na rozhodovaní a plne sa zapájať do života družiny.“

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998)

Vďaka tomu družina dokáže byť opravdivým klanom, kde sú všetci zaangažovaní na jej živote – a nielen niečím ako „triedou“ v ZUŠ-ke, či „krúžkom“ v CVČ.

Ľudia sa menia, družina ostáva

Družina je niečo stabilné – a sú to mladí ľudia, ktorí sa v nej menia. Mlad človek tak začína najprv vo vlčiackej (včielkárskej) družine. Potom, keď splní prechodové podmienky, prejde obradom prechodu (je to istá forma iniciačného rituálu)

⁶ Viac o tom v príručke *Manuál duchovného rozvoja skautingu*, Inky, 2019, časť *Situačné vedenie tímu*

a vstupuje do fungujúcej skautskej družiny. Nabieha na už rozbehnutý život, zabehnutý systém, vstupuje do družiny so svojou históriou, pravidlami, tradíciami a rituálmi, ktoré objavuje a s ich pomocou sa s družinou identifikuje. Starší veteráni mu pomáhajú naskočiť na nový spôsob života, práce a celkového fungovania už ako skauta. Ako pomaly rastie a rozvíja sa, sám sa stáva veteránom, jadrom družiny a pomáha nováčikom v nej tak, ako kedysi iní starší pomohli jemu. A nakoniec, keď splní všetko potrebné a dozreje na ďalší krok, opustí družinu a formou ďalšieho *iniciačného rituálu* a obradu prejde zase do novej družiny, družiny rangerskej... a potom roverskej.

Niekde existuje prax, že družina je raz navždy. Nie je to dobré a to hneď z dvoch dôvodov:

- členom družiny chýbajú práve oné *prechody*, dôležité míľniky na jeho ceste rastu, ktoré mu pripomínajú, že teraz postupuje na novú úroveň, na novú rovinu a etapu svojej cesty;
- nováčikovia, ktorí vytvárajú novú družinu, nemajú žiadnu podporu ani vedenie starších a skúsených veteránov, čo je príčinou neistoty a nižšej kvality či dokonca stagnácie družiny, takisto chýbajú zabehnuté „rituály a tradície“, zabehnuté spoločenstvo a inšpiratívna história a na nej založená hrdosť už dlhšie fungujúcej družiny.

Z tohto dôvodu je naozaj dôležité, aby družina bola stabilnou a zabehnutou *komunitou*, jasne napredujúcou na ceste, so svojou identitou a históriou i životom, v ktorej nováčik je proste *strhnutý* na cestu i do spoločenstva a v tomto prostredí aj sám rastie spolu s ostatnými.

Prijatie a očakávania

Družina musí byť vyváženou jednotou:

- PRIJATIA, kde sa mladý človek, obzvlášť nový člen, cíti byť prijatý, vítaný, kde sa cíti dobre a bezpečne, kde nachádza oporu a podporu;
- a OČAKÁVANÍ, kde mu je jasne dané najavo, že sa od neho ako od člena družiny niečo očakáva: jeho osobný rast, podieľanie sa na živote a činnosti družiny, prijatie svojej časti zodpovednosti za družinu i zodpovednosti za seba, za svoje napredovanie, spolu s ostatnými, ktorí na tejto ceste kráčajú.

Oba postoje by mali vychádzať v prvom rade z vodcu, ktorý k nim ale sústavne vedie a vychováva aj mladých ľudí – obzvlášť svojim príkladom.⁷

Družina ako alternatívna rovesnícka subkultúra

Sociológ Rodney Stark tvrdí: *„Obrátenia sú v prvom rade o tom, že človek previaže svoje náboženské správanie sa s tým, ktoré majú jeho priatelia a príbuzní, bez toho, aby bol najprv zachytený jeho učením. Alebo polopatickejšie: Ľudia majú sklony prijať náboženstvo nejakej skupiny vtedy, keď ich sociálne putá k jej členom prevážia nad tými, ktoré majú k ľuďom mimo nej a ktorí konverzii odporujú. A často sa to deje ešte predtým, než sa konvertita dôkladne oboznámi s tým, čomu skupina verí.“*

Podobne psychologická výskumníčka Judith Rich Harrisová tvrdí, že deti vo veku dospievania modelujú svoje správanie na základe skupiny svojich rovesníkov. Harrisová píše: *„Nové správanie sa stáva habituálne - internalizované, ak chcete - a nakoniec sa stane súčasťou verejnej osobnosti. Verejná osobnosť je tá, ktorú dieťa prijme, keď nie je doma. Je to tá, ktorá sa vyvinie do dospeléj osobnosti človeka.“* Harrisová poukazuje na príklad imigrantov a ich detí. Výskum za výskumom ukazuje, že bez ohľadu na silu kultúry prvá generácia potomkov sa takmer vždy prispôbobi hodnotám širšej kultúry. *„Stará kultúra sa vytratí v priebehu jednej generácie. Kultúra sa neprenáša z rodičov na deti; deti imigrantov prijímajú kultúru svojich rovesníkov.“*

Tento princíp platí všeobecne:

- V škole väčšina žiakov neprijme pravidlá, predstavované učiteľmi, ale prispôbia sa kolektívu a jeho hodnotám;
- Vo farnosti môže farár hovoriť, čo chce, ale väčšina farníkov sa prispôbobi väčšine farníkov ☺ a stanú sa „takými normálnymi bežnými veriacimi“ ako sú aj tí ostatní (čiže o ničom)...
- atď.

To je dôvod, prečo najúčinnější spôsob evanjelizácie je *vzťahová evanjelizácia* (porov. Piergiorgio Periny a jeho model evanjelizácie „Siet“), kde sa najprv s tým druhým spriatelíte, pozvete ho do spoločenstva a tam sa proces obrátenia završí. Alebo dôvod, prečo je hitom pripravovať birmovancov v malých skupinkách (čo ale

⁷ Viac o tom v príručke *Manuál duchovného rozvoja skautingu*, Inky, 2019, kapitola *Päť krokov, alebo ako byť priateľom*.

nefunguje, ak sa nepochopí, že malá skupinka musí byť naozaj spoločenstvom priateľov a nielen „triedou“ či „krúžkom“ v malom).

Skautská družina je presne takouto malou rovesníckou skupinou, tvorenou priateľmi s rovnakými hodnotami na spoločnej ceste. Mladý človek sa v nej formuje v prvom rade tým, že sa jej prispôsobí, nie tým, že sa prispôsobí vodcovi ☺.

„Úzko previazaná družina vytvára povzbudivú atmosféru, v ktorej každý člen vynakladá stále viac úsilia na to, aby nadobudol zručnosti a skúsenosti, potrebné pre ich aktivity a spoločný život. Vzťahy tiež pomáhajú mladým ľuďom hlbšie pochopiť význam zodpovednosti a solidarity. Mladí ľudia, ktorí túžia po uznaní zo strany rovesníkov, tým, že sledujú reakcie družiny na svoje postoje a správanie sú si navzájom zrkadlom. Môžu tak byť povzbudení k rozvinutiu väčšieho seba uvedomovania si, často vyúsťujúceho do zmeny postojov a chovania.“

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998)

Preto je dôležité, aby družina bola naozajstným klanom, tvoreným skutočnými priateľmi a aby bola v plnom zmysle slova *skautská* a teda aby aj noví členovia, ktorí do nej prichádzajú, v nej od rovesníkov nasávali vôňu skautingu – a teda aj duchovna.

Skautská družina je tak aj z hľadiska duchovného rozvoja zásadným nástrojom ako evanjelizácie, tak formácie mladého človeka. Ak družiny nefungujú, prestáva fungovať skauting samotný.

Pomôcky budovania družinového klanovej identity

Aby družina mohla takto fungovať, existuje mnoho nástrojov, ktoré podporujú a napomáhajú identifikácii s družinou a budovaniu družinového tímového ducha:

- v prvom rade samozrejme Sľub a Zákon
- veci, skautingu a jeho identite spoločné: rovnošata, nášivky,...
- názov družiny a jej vlastná nášivka
- heslo, pokrik, vlajka,...
- vlastné družinové obrady a rituály – nielen nejaké „recesie“, ale naozaj vážne obrady a zmysluplné rituály, prehlbujúce vedomie toho, kto sme, kam patríme a o čo usilujeme
- história a z nej vzišlé neformálne tradície
- vlastný „kódex života“ – súbor pravidiel, odvodených zo Sľubu a Zákona, na ktorých sa družina spoločne uzhodla ako na svojom konsenze a ktoré fungujú

ako forma „organizačného poriadku“ družiny a uľahčujú i formujú jej bežný život, zodpovednosť jej členov a pod.

- vlastné príbehy a legendy a symbolika
- atď.

Je len na vodcovi, aby nepodľahol dnešnému trendu pozerat' na podobné veci ako na niečo „trápne“, ako na nejaké „smiešne vojačikovanie“, ale aby (obzvlášť u chlapcov) využil tieto nástroje na posilnenie stotožnenia sa mladých ľudí s družinou a následne aj s tým, čo družinu družinou robí a tým je skauting. Aby tieto veci a nástroje on aj družina používali s úctou a hrdosťou⁸, pretože symbolizujú to, čo ich úctu má a na čo sú hrdí a čo milujú: Skauting, svoju družinu,...

3) ... skautských...

Základom, ktorý definuje družinu a oddiel ako „skautské“ je Skautský sľub a Skautský zákon, ktorí hrajú rolu ústredného výchovného nástroja – nielen niečoho, čo sa niekedy počas „nováčikovskej“ naučíme, potom zabudneme (a občas v nejakej súťaži pripomenieme, lebo veď by sme to mali vedieť). Sú to zásadné nástroje určené na to, aby sa používali.

Súčasne Zákon a Sľub predstavujú *normu*, podľa ktorej hodnotíme seba i oddiel, či družinu:

- **Je naše konanie, správanie sa a jednanie skautské** – zodpovedá zneniu a hlavne duchu Sľubu a Zákona?
- **Je náš skautský program naozaj plne skautský** – obsahuje všetky Princípy a zahrňuje všetky Povinnosti, obsiahnuté v Sľube a Zákone? Sme stále *skautský oddiel* a *skautská družina* – a, samozrejme, *skautskí vodcovia*?

⁸ Tu je na mieste opýtať sa: Ako sme na tom my, vodcovia, napríklad na tábore na nástupoch? Berieme ich ako vážnu a *oficiálnu* ceremóniu? Alebo ako neformálne čosi medzi paródiou obradu a šaškárňou, kde môžeme improvizovať, vtipkovať, prísť neupravení, vystupovať ledabolo,...? Vlajky – v akom sú stave? Zavesené na konárik, alebo na riadnej patrične vyzdobenej tyči? Majú družiny, oddiel vlajkonosičov, ktorí s nimi vedia narábať? Atď.

Sľub

„Skautský sľub je záväzok, ktorým sa zaväzuje každý mladý človek pred tvárou skupiny rovesníkov, keď sa rozhodne stať súčasťou Hnutia. Zložením Sľubu mladý človek dáva najavo, že je oboznámený so Skautským zákonom a je rozhodnutý osobne sa zaviazat' vynasnažiť sa zo všetkých síl, aby podľa neho žil.

Zložením Sľubu mladý človek prijíma pozvanie Skautingu k osobnému rastu tým, že dobrovoľne prijíma Skautský zákon i svoju zodpovednosť vynaložiť úsilie o naplnenie tohto rozhodnutia. Zloženie Sľubu je tak prvý symbolický krok na ceste jeho seba výchovy.

Zloženie Sľubu neznamená, že mladý človek hneď bude ‚dokonalý‘ skaut. Je to štartovacia čiara, nie cieľová rovinka. Skutočnosť, že sľubuje ‚vynasnažiť sa zo všetkých síl‘⁹ poukazuje na vynaloženie osobného úsilia až po samú hranicu svojich možností. Z výchovného hľadiska je toto nasadenie rovnako dôležité ako cieľ, ktoré ním dosahuje. Samotné úsilie vždy zodpovedá danej osobe a napredovanie tak môže byť hodnotené len vzhľadom na to, akým bol mladý človek predtým.

Tým, že mladý človek skladá svoj Skautský sľub pred tvárou svojich rovesníkov, robí svoj záväzok verejným. To robí jeho Skautský sľub nielen ‚oficiálnym‘, ale súčasne symbolizuje aj jeho spoločenský záväzok k ostatným členom skupiny. A zase ostatní členovia skupiny svojou prítomnosťou dávajú najavo, že ho prijímajú za jej člena.

Mladí ľudia skladajú Sľub, kedykoľvek postupujú do novej vekovej kategórie. Symbolicky sa tým vyjadruje rozhodnutie nastúpiť ďalšiu etapu na ceste svojho rozvoja a podieľať sa na živote, zakorenenom v Skautskom zákone, s novou skupinou ľudí.

Kým mladý človek nezloží Sľub, je stále viac či menej v Skautingu len divákom a nie je schopný zakúsiť celé bohatstvo toho, čo Skauting ponúka. Úlohou dospelého vodcu je povzbudzovať mladého človeka, ale nie nútiť ho urobiť tento krok prv, než na to bude pripravený – ale ani mu upierať právo zložiť ho, či dokonca úplne ignorovať veci týkajúce sa Sľubu. Jednoduchý spôsob, ako mladých ľudí k zloženiu Sľubu povzbudiť, je vopred stanoviť niekoľko vhodných termínov jeho zloženia v rozmedzí niekoľkých mesiacov.

Je na dospelom vodcovi nájsť spôsob, ako urobiť okamih skladania Sľubu pre mladého človeka významným – napríklad malým obradom na záver skautského tábora.“

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998, krátené)

⁹ „do one's best“

Zákon

„Skautský zákon je pravidlom života [code of living] založeným na Skautských princípoch. Je nielen pravidlom osobného života, ale zároveň aj spoločného života. Slúži tak ako zákon [skautskej] mikrospoločnosti mladých ľudí, v ktorej každý má rovnaké práva i povinnosti voči sebe i ostatným. Pretože skautský zákon je základom, na ktorom život komunity spočíva, mladí ľudia sa stávajú súčasťou spoločného života, založeného na zásadách demokracie, rešpektu voči iným a ktorý buduje zmysel pre spolunáležitosť, zdieľanie, solidaritu a spoluprácu.

Skautský zákon poskytuje súčasne vynikajúci nástroj hodnotenia, jednak v oblasti zvýraznenia vzťahu medzi stupňom stotožnenia sa s týmto pravidlom života a tým, čo dopadlo zle alebo naopak dobre na aktivitách, tábore, projektoch, živote skupiny a pod. a čo môže byť vylepšené; a jednak v hodnotení toho, nakoľko mladý človek cíti, že pokročil v osvojovaní si jeho kvalít. Keď mladý človek poruší pravidlo, má byť povzbudený k reflexii ohľadom dôsledkov, ktoré mohol spôsobiť. Nie preto, aby sa cítil mizerne, ale aby porozumel a, ak je to možné, vec napravil.

Toto pravidlo života sa vzťahuje rovnako na dospelých ako aj na mladých ľudí¹⁰. Nie je zbierkou pravidiel, ktorá by sa vzťahovala len na mladých ľudí, pretože sa „musia sa naučiť rešpektovať pravidlá“. Pravidlo života odráža základné morálne princípy a hodnoty, v ktoré Skauting verí a sú teda platné pre život všeobecne. Ak dospelí ľudia nerešpektujú toto pravidlo života, prečo by ho potom mali rešpektovať mladí ľudia?“

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998, krátené)

Trojrozmerné pozadie

Je dobré si – ako vodcovia – pripomenúť, že Sľub aj Zákon (aj keď sú staršie, ako Princípy Skautského hnutia) iba *konkretizujú* tri princípy Skautingu: Povinnosť voči Bohu, Povinnosť voči druhým a Povinnosť voči sebe.

Je dobré si tiež uvedomiť, že tieto tri Princípy celkom verne odrážajú tri rozmery plného a šťastného života, ako ich odhaľuje moderná psychológia.

Vďaka tomu môžeme mať v mysli veľmi jednoduché *vyjadrenie* skautského spôsobu života, myslenia a konania, ktoré nám pomôže udržať si onene „veľký obraz“, víziu

¹⁰ ... a presne toto odlišuje „vedúceho“ v iných organizáciách od „vodcu“ v Skautingu – že totiž pre neho skauting nie je v prvom rade organizácia, ani aktivita, ale životná filozofia a životný štýl, ktorému sa zaviazal, ktorý žije a bude žiť až do smrti – a preto môže touto cestou ako vzor a vodca viesť aj sebe zverených mladých ľudí.

a podstatu toho, čo robí skauting skautingom ako jeho program skautským programom:

Povinnosť voči Bohu

Je prvá a ústredná. Je to otázka ZMYSLU, presahujúceho transcendentného zmyslu života. WOSM to vyjadruje požiadavkou, aby všetok program a činnosť Hnutia boli „spiritually-oriented“, duchovne orientované.

Ako môžem ja, človek, slúžiť Bohu?

„Náš cieľ v skautskom hnutí je napomôcť najviac, ako len dokážeme tomu, aby na zem prišlo Božie Kráľovstvo a to tak, že naočkujeme medzi mladých ľudí ducha a denné prežívanie priateľstva a spolupráce.“

(Robert Baden-Powell, citované na www.bsayuma.org)

V čom ale spočíva Božie kráľovstvo?

„Nekonečne dokonalý a sám v sebe blažený Boh podľa číro dobrotivého rozhodnutia slobodne stvoril človeka, aby mu dal účasť na svojom blaženom živote.“

(Katechizmus Katolíckej cirkvi 1)

Toto sú úplne prvé slová Katechizmu Katolíckej cirkvi. Hneď na začiatku všetkého odhaľujú zmysel a dôvod existencie Vesmíru, sveta a človeka: Boh nás stvoril preto, aby sa s nami podelil s tým, čím je a čo On sám žije. Alebo inak:

„Boh nechcel stvoriť živú bábkú, vec, ktorú by vlastnil, ani šťastného a poslušného živočícha, ale bytosti „k svojmu obrazu a nám podobné“ (Gn 1,26). Chcel stvoriť boha, ako hovorí Písmo: „povedal som, ste bohovia“ (Ž 82,6). ... Boh nemá načo potrebovať povolných otrokov. Boh chcel stvoriť bytosti schopné podieľať sa na jeho živote v Trojici, na radosti troch tvoriacich osôb tejto svätej Jednoty.“

(Claude Tresmontant, filozof, teológ, biblista).

Priniesť na svete Božie Kráľovstvo znamená, že dovolím Bohu, aby na mne toto dielo premeny uskutočnil, pričínim sa o túto premenu svojou časťou práce a budem napomáhať zo všetkých síl, ako len viem, aby sa to isté dielo uskutočnilo aj na všetkých ostatných ľuďoch a aby v ich životoch, vzťahoch, konaní i v samej spoločnosti, obci, škole, farnosti, štáte,... stále viac sa uplatňovali „zásady“ a „pravidlá“ Božieho Života, života a konania synov a dcér Boha:

Slovom, na všetkých laikov dolieha vznešená povinnosť pracovať na tom, aby sa spasiteľné úmysly Božie čím ďalej tým viac uskutočňovali všade na

svete na všetkých ľuďoch všetkých čias. Nech sa im preto všade umožní, aby aj oni, podľa svojich síl a súhlasne s požiadavkami doby mali účasť na spásanosnom diele Cirkvi.

(II. vatikánsky koncil, Lumen Gentium 33)

*Povinnosť voči Bohu znamená **učiť sa byť bohom podľa vzoru Boha¹¹**, synom podľa vzoru Otca a napomáhať, aby sa toto dielo všade naokolo, od najbližšieho súrodenca a suseda až po posledného človeka v najvzdialenejšom kúte Zeme.*

To nás privádza k tretiemu Princípu:

Povinnosť voči sebe

Mojou povinnosťou je teda *sebaaktualizácia*, ako ju definuje Kurt Goldstein: „[Je to úsilie] dokázať so svojimi schopnosťami to najlepšie, čo mu okolitý svet dovolí.“ Abraham Harold Maslow o nej hovorí ako o snahe „*byť najlepším možným, akým človek dokáže byť.*“

Skauting o nej hovorí v Skautskom sľube, kde sa všetci zaväzujeme „*vyhlasovať sa zo všetkých síl*“ a WOSM na ňu poukazuje, keď vyžaduje, aby skautský program bol „*person-centered*“, sústredený na osobu a keď sám seba definuje ako nástroj *sebavýchovy* a osobného rastu a napredovania mladých ľudí.

Sebaaktualizácia, napredovanie smerom k dokonalosti, je druhým rozmerom šťastného života: „*Existují subjektivní potvrzení sebeaktualizace nebo rozvoje směrem k ní. Jsou to pocity radosti ze života, štěstí, euforie, vyrovnanosti, radosti, klidu, odpovědnosti, důvěry ve vlastní schopnost vyrovnat se se stresem, úzkostí a problémy*“ (A. H. Maslow). Alebo ako hovorí anonymný citát na internete: „*Šťastie, to je pocit, keď si vo forme*“ – nielen čo sa kondičky týka!

¹¹ porov. „*Napodobňujte Boha ako milované deti*“ ² a žite v láske tak, ako aj Kristus miluje nás a vydal seba samého Bohu za nás ako dar a obeť lúbeznej vône!“ (Ef 5,1-2 SSV)

*Povinnosť voči sebe znamená **zamilovať si dokonalosť**,
túžiť po nej, pracovať na nej, aby sme rozvinuli
všetky svoje schopnosti a uplatnili všetky svoje talenty
a stali sa tak najlepšími a najrozvinutejšími ľuďmi,
akými len v daných podmienkach môžeme byť
a nikdy sa neuspokojili s priemernosťou.*

Povinnosť voči druhým

Posledný rozmer šťastného a plného života sú skutočné hlboké vzťahy priateľstva.

Ako skauti sme pozvaní deliť sa s ostatnými ľuďmi s tou krásou, ku ktorej nás Boh povolal a ktorú sme v Skautingu a vďaka Skautingu objavili a spoločne ju žijeme. Podľa WOSM má byť všetko, čo robíme „community-related“, uskutočňované v spoločenstve.

- Voči ostatným SKAUTOM sa to deje formou spoločného života, úsilia, napredovania a dobrodružstva v družine a v oddiele. Sme si navzájom oporou, inšpiráciou, povzbudením, výzvou a spoločenstvom, v ktorom zdieľame svoje víťazstvá, prehry, svoje zážitky, pocity aj skúsenosti¹².
- Voči ostatným ľuďom sa to prejavuje tým, že sa s nimi delíme o túto krásu natoľko, nakoľko je to možné a nakoľko nám dokážu porozumieť:
 - službou a dobrými skutkami;
 - snahou o priateľský prístup ku „všetkým ľuďom dobrej vôle“
 - šírením radosti a dobrej nálady (lebo ich v sebe nosíme, pretože žijeme skvelý život!);
 - svedectvom o tom, čo sme našli a čo prežívame;
 - a pod.

*Povinnosť voči druhým znamená **deliť sa s nimi s tým,**
čím sme a čo žijeme. Voči ľuďom mimo skautingu
formou priateľstva, ochoty, ústretovosti, veselosti
a služby; voči bratom a sestrám v skautingu tým, že
vzájomne zdieľame svoju skúsenosť i svoj život*

¹² Viac o tom v príručke *Manuál duchovného rozvoja skautingu*, Inky, 2019, kapitola *Päť krokov, alebo ako byť priateľom*.

*a konanie a sme si navzájom oporou, inšpiráciou,
povzbudením i výzvou na tejto ceste.*

Rozmenené na drobné:

- **Žiť tak, aby sme iných svojim životom inšpirovali k túžbe po raste k dokonalosti;**
- **Správať sa k iným tak, aby sa nerozpakovali obrátiť sa na nás ako na spoločníkov a sprievodcov v naplnení tejto svojej túžby, pretože cítia, že ich rešpektujeme a že nám na nich záleží;**
- **Povzbudiť ich a dodať im odvahu pokúsiť sa o krok smerom k novému, dať im odvahu rásť;**
- **Vyzvať ich a pozvať ich: Pod', urobíme to! Skúsime to! Ak sa to podarí, budem sa radowať spolu s tebou! A ak nie – som s tebou, neboj sa!**
- **Zdieľať s nimi skúsenosť napredovania a radosť z úspechu a ponúknuť im svoje priateľstvo na spoločnej ceste.**

Pravidlo života

„Pretože skautský zákon predstavuje pravidlo života ako jednotlivca tak aj skupiny, má byť základom pre štruktúru i činnosť skautskej jednotky. Konkrétne to znamená preložiť Skautský zákon do podoby pravidiel správania sa skupiny: práva a povinnosti každého člena, zdieľanie zodpovednosti, spôsob rozhodovania, spôsob riešenia konfliktov a pod. Do tohto procesu tvorby pravidiel skupiny majú byť mladí ľudia zapojení najviac, ako to len je možné, primerane úrovni ich rozvoja. Na jednej strane im to pomáha lepšie porozumieť Skautskému zákonu, na druhej strane mladí ľudia majú menší problém s prijatím pravidiel, dokonca aj nariadení, ak sa sami podieľali na ich ustanovení.“

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998, krátené)

Toto je dôležité. Ak by sme to prirovnali k štátu:

- **Sl'ub a Zákon sú obdobou Ústavy;**
- **„Pravidlo života“ je obdobou na nich založenej Zbierky zákonov.**

Je dôležité, aby...

- ... sa na **Sl'ub a na Zákon** pozeralo ako na východisko činnosti družiny, konania i správania sa jej členov a skautského života vôbec a aby teda Sl'ub a Zákon boli základom pre toto všetko. To znamená, že napríklad aj pri reflexii a vyhodnocovaní hier, súťaží, aktivít a dobrodružstiev sa nepýtame

len na výsledky a dosiahnuté zručnosti a body a čas a výkony, ale rovnako, ba ešte viac, sa pýtame, nakoľko účastníci konali a jednali ako skauti: Bolo tam vynasnaženie sa zo všetkých síl? Bol medzi účastníkmi skautský duch, vyjadrení v Zákone? Atd'.

- ... sa od Sľubu a Zákona odvodili konkrétne pravidlá („code of living“) družiny a oddielu, ktoré organizujú a spravujú bežný všedný skautský život a činnosť. Rovnako, ako je dôležité, aby takéto pravidlá existovali (a boli riadne demokraticky prijaté ako konsenzus a riadne zaznačené a zapísané ako skutočné pravidlá a zákony oddielu či družiny), tak je dôležité aj to, aby bolo naozaj odvodené zo Sľubu a Zákona, aby z neho vychádzali veľmi podobne, ako napríklad v *Cirkvi obdobne vychádzame z Písma a z učenia Magistéria*. Sľub a Zákon sú v skautingu našou ústavou – a všetky ostatné pravidlá ju musia odrážať.

Nováčikovská

„Príprava dospelých na prácu s mladými ľuďmi na miestnej úrovni preto vyžaduje dať im možnosť, aby sa oboznámili s hodnotami zdôraznenými v Skautskom zákone a so spôsobom, akým sa toto pravidlo života aplikuje do každodennej činnosti mladých ľudí.

Aby Sľub a Zákon naplnili svoju výchovnú funkciu, mladí ľudia, ktorých Skauting oslovuje, musia mať dostatočne rozvinutú schopnosť porozumieť mu urobiť rozhodnutie vynasnažiť sa zo všetkých síl naplniť toto pravidlo života. Preto vyžaduje pozornosť spôsob, akým je sľub mladým ľuďom vysvetlený. Je potrebné, aby porozumeli dôsledkom zloženia sľubu – že dali svoje slovo a dali svoje slovo k tomu, že sa vynasnažia zo všetkých síl. Má im byť preto predstavený ako dôležitý úkon, hoci nie zas tak, aby z toho mali strach. Ďalší faktor spočíva v tom, kedy by mal mladý človek skladať Skautský sľub. Je zjavné, že potrebuje čas, aby sa oboznámil so Skautským zákonom a s jeho praktickým aplikovaním v skupine (a okrem iného aj s tým, že ho to bude stáť istú námahu, aby sa prispôbil zásadám skupinového života) a mohol sa tak rozhodnúť, či chce alebo nechce formálne vstúpiť do Skautingu.“

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998, krátené)

Tak, ako to urobil už Baden-Powell vo svojom *Skautingu pre chlapcov*, základom nováčikovskej skúšky je práve Sľub a Zákon. A najlepšie tou formou, akú použil aj Zakladateľ:

- Niekoľko sedení, každé venované jednému bodu Zákona a príslušnej časti Sľubu,

- na ktorom si daný bod vysvetlíme, okomentujeme, skonkretizujeme si, ako sa prejavuje v praxi, ako sa prejavuje v živote a činnosti družiny, ako sa odráža v jej *pravidle života*, jej *kódexe správania* sa a pod.

Nováčikovská skúška je tak do veľkej miery niečo ako *zasväcovací rituál*, ktorým uvádzame nováčika do spoločenstva družiny, do *klanu*, v ktorom bude žiť a konať a prežívať dobrodružstvo a zdieľať jeho život, víťazstvá i prehry i všetky výzvy.

Počas nováčikovskej by mal nováčik prežiť, precítiť, že práve vstupuje do niečoho, čo je veľké, krásne, vzrušujúce a podmaňujúce – a zdrojom toho všetkého je práve Sľub a Zákon, ktorý preniká všetko, ktorý je niečím každodenným, ktorý formuje, určuje, motivuje každého člena družiny aj družinu ako celok, že družina, do ktorej vstupuje, je fascinujúca práve preto, že stelesňuje Zákon a Sľub.

Až príčasto berieme Zákon a Sľub len ako nejaký „prívesok“, čosi, čo sa ako má vedieť a naučiť a odrecitovať – a potom sa to založí kamsi „do kúta“ a viac sa tým už nezaobráame, pretože to hlavné v skautingu predsa je dobrá nálada a táborenie a výlety a akcie a hry a súťaže. Či dokonca nám v spoločnosti, ktorá na veci ako „ideál“, „česť“ a „vernost“ a podobné pozerá s posmechom, pripadá akosi až trápne odvolávať sa v bežnom živote a konaní na *ideál* Sľubu a Zákona – akoby sme nechápali, že predsa „zákony sú na to, aby sa porušovali“, ideály sú „trápne a nemoderné“ a hlavná je zábava, recesia a tak... Čo má smutný a deštruktívny dopad na náš praktický „skauting“.

4) ... v prírode...

„Pod pojmom skauting rozumieme prácu a vlastnosti zálesákov, objaviteľov, lovcov, námorníkov, vzduchoplavcov, priekopníkov a hraničiarov.“

(Baden-Powell, Rady skautským vodcom, 1944 edition)

„Skautský program je chlpská práca vtesnaná do chlapčenskej veľkosti. Oslovuje chlapca nielen preto, že je chlapcom, ale preto, že je budúcim mužom... Skautský program nežiada od chlapca nič, čo by nerobil aj muž, ale krok za krokom ho vedie z miesta, kde je, až na miesto, kam by prišiel...“

(James E. Russell, citovaný R. Baden-Powellom, Rady skautským vodcom)

„Zo všetkých možných škôl je tábor tým široko-d'aleko najlepším spôsobom, ako v chlapcoch rozvíjať tie správne povahové vlastnosti [...] My skauti vieme, že to, čo chlapcov láka a čo ich zároveň vychováva, je pravé táborenie - teda že si tábor pripraví sami, aj keď si musia stany sami vyrobiť a naučiť

sa variť vlastné jedlo. [...] Takto prežitý týždeň je hoden šiestich mesiacov teoretického vyučovania medzi štyrmi stenami, zamyslite sa nad tým!“

(Robert Baden-Powell, Rady skautským vodcom)

Kde môže chlapec (a mladý človek všeobecne) dnes robiť „prácu mužov“, prácu dospelých? Vo firme? Na burze cenným papierov? Alebo inde?

Ani tam, ani tam. Jednak preto, že mu to zákon nedovoľuje, jednak preto, že ani jedna z týchto oblastí nie je bránou do *reality*, o ktorú nám pri skautskom dobrodružstve ide.

Jediným miestom, kde sa to naplno dá, je *príroda* – to, čo robili a dodnes robia priekopníci, výskumníci, vojaci či bádatelia, presne toto isté môže naplno a skutočne robiť aj mladý človek v prírode: putovať skutočnou krajinou so skutočným batohom na chrbte, stavať skutočný prístrešok, rúbať skutočné drevo na skutočný oheň, na ktorom uvarí skutočné jedlo, spať pod skutočnou hviezdou oblohou, navigovať v skutočnej krajine, skutočne závisieť od svojich znalostí a zručností... Preto je príroda súčasťou sady základných nástrojov *Skautskej metódy*.

Funguje to samozrejme vtedy, ak to, čo zažívame v prírode, nie je *výlet* ani *piknik*, ale skutočné ***dobrodružstvo***, v ktorom vystupujeme z našej *komfortnej zóny pohodlia*, prekračujeme hranice, sme vystavení drsnosti a divokosti človekom nedotknutého sveta prírody – až na samú hranicu našej schopnosti zničiť do bez toho, aby sme podstupovali neúnosné riziko a vstúpili tak do *zóny skutočného nebezpečenstva*.¹³

Aby niečo podobné bolo možné, musia mať mladá ľudia určité **zručnosti, skúsenosti a schopnosti**, ale aj určité **charakterové vlastnosti**.

Nováčikovská, skautské stupne a stupne napredovania

V praxi je asi dobré rozlíšiť tri rôzne veci:

¹³ Mimochodom, práve s týmto aspektom skautskej výchovy by sme mali dôkladne rodičov oboznámiť – aby napríklad od letného tábora nečakali, že to bude nejaká rekreačná akcia, kde za ich peniaze bude dieťa obľetované tímom organizátorov, ktorí sa nebudú starať o nič iné, len aby dieťa nemuselo nič robiť a aby mu pestrým programom nudu zaháňali... Znamená to ale aj podpísané prehlásenie rodiča, že súhlasí s takýmto spôsobom výchovy. A samozrejme aj to, aby sme napríklad pred náročným dobrodružstvom či pred letným táborom zaslali rodičom informačný list s popisom toho čo a prečo budeme s deťmi na akcii robiť, aký to má význam a pod.

Nováčikovská skúška

Jej zmyslom je formou *iniciačného zasväcovania* uviesť mladého človeka do skautingu a do života konkrétnej družiny, ktorej členom sa chce stať. Ako taká by mala obsahovať:

- dôkladné uvedenie od Zákona a Sľubu – možno 10 - 11 rozhovorov s radcom a popípade jedným, dvoma staršími členmi družiny, alebo v istej časti družinovky v strede celej družiny, ktorá si tak sama pripomína, na čom stojí;
- oboznámenie sa s *pravidlom života, rituálmi a obradmi a tradíciami* družiny ako klanu;
- praktické oboznámenie sa so životom družiny, jej činnosťou, vzťahmi, vyskúšanie si, o čom skauting je – hoci zatiaľ len ako *host* a v mnohých oblastiach (dobrodružstvo napríklad) len ako *divák*;
- pripravenie sa na prijatie záväzku, ktorým je zloženie Skautského sľubu.

Jej **obsah** by v praxi mohol vyzeráť takto:

- **Skauting:** Zákon, Sľub, Heslo, Denný príkaz.
- **Postoje:** postoj *proaktivity* – prijať *zodpovednosť* za seba a svoj osud a rozhodnúť sa *iniciatívne* na seba začať pracovať (o tom Skauting je). Viditeľná snaha v tejto oblasti.
- **Život:** prežiť 3 mesiace v skautingu v družine, skvelá dochádzka.

Stupne napredovania

Sú vypracované Programovou radou SLSK a v tomto smere k nim niet čo dodať – azda len toľko, že aj ich uskutočňovanie by malo byť včlenené do *rytmu dobrodružstiev* skautskej družiny, aby sa tak naplno využila metóda *učenia sa činnosťou*.

Skautské stupne

Skautské stupne – tak, ako kedysi – nie sú to isté, ako stupne napredovania.

Kedysi, v časoch Zakladateľa a Republiky československej, vlastne *stupne napredovania* neexistovali. Existovali len *skautské stupne*, ktoré až na drobné výnimky obsahovali výlučne *technické zručnosti a schopnosti*, nevyhnutné na to, aby sa mladý človek mohol bezpečne, naplno a aktívne zapojiť do skautského

dobrodružstva. Bolo to *dobrodružstvo*, ktoré podľa úsudku dospelého vodcu *vychovávalo* (a teda sledovalo ten istý cieľ, ako dnešné *stupne napredovania*, čiže Skautská cesta) – a *skautské stupne* len definovali schopnosť mladého človeka podieľať sa na ňom. Konkrétne to boli stupne dva: *druhotriedny* a *prvotriedny* skaut.

Dnes sa nám v praxi *skautské stupne* vytratil. Čo je škoda, pretože s nimi sa postupne vytratilo aj dobrodružstvo – a sám Skauting sa tak začal stále viac posúvať do roviny nejakej *zážitkovej rekreačnej voľnočasovej* organizácie... Čo je škoda.

Ak chceme, aby Skauting a jeho metóda naplno fungovali a vovádzali tak mladých ľudí cez *dobrodružstvo družín v prírode* k realite a cez ňu nakoniec až k Realite, je asi potrebné tieto stupne vrátiť do našej skautskej praxe.

O čom sú skautské stupne?

Sú presne o tom, čo umožňuje mladému človekovi podieľať sa na dobrodružstve svojej družiny. V praxi to v sebe zahŕňa nasledovné oblasti:

- **Skauting** – porozumenie skautingu, jeho životu, cieľom,...;
- **Družina** – začleňovanie sa do života družiny a podieľanie sa na ňom;
- **Zručnosti** – skautské a zálesácke zručnosti;
- **Skúsenosti** – účasť na akciách, kde sa nadobudnuté zručnosti v praxi uplatnili;
- **Postoje** – charakterové vlastnosti, dôležité prinajmenšom rovnako, ako zručnosti: vôľa, zodpovednosť, disciplína, spolaľivosť, nenáročnosť,...;
- **Kondícia** – pretože dobrodružstvo v prírode je aj fyzicky náročné;
- **Život** – účasť na živote družiny ako *klanu*, spoločenstva;

Koľko by tých stupňov malo byť?

Pôvodne – ak odrátame nováčikovskú – boli len dva: *prvotriedny* a *druhotriedny* skaut. To je dosť málo. V *Boy Scouts of America*, ktorí sa dosť držia pôvodnej B.P.-ho vízie Skautingu, ich časom doplnili ešte o tri ďalšie, spolu s nováčikovskou ich je šesť. Je rozumné, aby v súčasnosti *skautské stupne* spĺňali dve podmienky:

1. zmyslom je, aby si ich mladí ľudia osvojili **tak rýchlo, ako sa len dá** – pretože oni sú bránou k dobrodružstvu a teda aj k uplatneniu plného výchovného vplyvu Skautingu i k plnému začleneniu sa do družiny;

2. aby ich bolo **viac a ľahších** na splnenie a kratších na dobu na to potrebnú, aby tak mladý človek mohol lepšie vidieť svoj pokrok a častejšie oslavovať postup na vyšší stupeň.

Pretože rôzne akcie a hlavne dobrodružstvá, ktoré oddiel a družina prežívajú, vyžadujú konkrétne zručnosti – napríklad: „Dvohdňová výprava, určená pre všetkých od druhého stupňa vyššie...“ – je túžba **zúčastňovať sa na dobrodružstvách jeden z motívov**, ktoré mladého človeka ženú k tomu, aby si tieto stupne osvojoval.

Súčasne to pri jednotlivých náročných aktivitách a dobrodružstvách **umožňuje jasne stanoviť** – práve tým „od tretieho stupňa vyššie“ a pod. – **mieru zručností a zdatnosti, s ktorou bude podujatie úplne samozrejme rátať**, že to jeho účastníci všetko poznajú, vedia a zvládajú.

Počet **šesť** je vcelku dobrý a rozumný počet. Rozumné je aj **rozdeliť** ich na dve podkategórie:

- **prvé tri**, ktorých cieľom je **čo najrýchlejšie** naučiť mladého človeka základné postoje, zručnosti a schopnosti potrebné na prežívanie skautského dobrodružstva;
- a potom **d'alsie tri** (obdobne ako v BSA), ktoré sú viac zameraná na tím, na službu a ktorých dosiahnutie môže byť už **náročnejšie** a môžu trvať **dlhšie**.

Skautské stupne v praxi

Ako by teda mohli skautské stupne vyzeráť? Napríklad aj takto:

1. stupeň, STOPÁR: level VÝPRAVA

Na tomto stupni je možné pracovať už súbežne s *nováčikovskou* skúškou.

- **Skauting** – spozná históriu svojho skautského zboru a oddielu a jeho súčasný život;
- **Družina** – spozná rituály, tradície a pravidlá života družiny a osvojí si ich;
- **Zručnosti** –
 - **zálesáctvo**: Kódex správania sa v prírode, zásady bezpečnosti v prírode cez deň a v noci; čo robiť, keď sa stratí; poznanie najbežnejších jedovatých rastlín a živočíchov + ochrana; znalosť údržby a použitia

noža a bezpečnosti pri narábaní s ním; vie sa zbalit' a vystrojiť na jednoduchovú výpravu do prírody;

- **prvá pomoc:** Heimlichov manéver, porezanie, poškriabanie, pl'uzgier na ruke a na nohe, popálenina 1. stupňa, kliešť, krvácanie z nosa, úpal, dehydratácia;
- **Skúsenosti** – zúčastní sa na dvoch výpravách a zvládne ich so ct'ou a nie je nikomu na príťaž ani nespôsobí sebe či družine nijaké riziko neuváženým či nedisciplinovaným správaním sa;
- **Postoje** – „*myslenie od konca*“ – vie, čo chce, vie si to stanoviť ako cieľ, vie za tým ísť a v praxi to aj na niečom konkrétnom (konzultuje s radcom, prípadne s vodcom) preukáže;
- **Kondícia** – pravidelne cvičí a zlepšuje sa; dokáže prejsť (najlepšie v teréne) na jeden raz aspoň 10km s batohom a všetkým potrebným na jednoduchovú výpravu;
- **Život** – prežijem najmenej tri mesiace vo svojej družine so ct'ou, primerane jej štandardu a v duchu Sľubu a Zákona, o čom mu družina i jej radca na konci dosahovania tohto stupňa vydá svedectvo. Na konci absolvuje súkromný rozhovor s dospelým vodcom, v ktorom skaut a vodca spoločne hovoria o dosiahnutých cieľoch, silných a slabých stránkach, cieľoch do budúcnosti... a pomáha vodcovi lepšie spoznávať skauta a jeho vnútorný svet.

2. stupeň, *KEMPER: level PRESPÁVAČKA*

- **Skauting** – spoznám históriu Svetového skautingu a krátky náčrt jeho histórie v RČS, ČSSR a nakoniec v SR;
- **Družina** – pozná družinové pravidlá, zásady a tradície, spojené s výpravami do prírody;
- **Zručnosti** –
 - **skauting:** oboznámi sa so *Skautskou metódou* z pohľadu skauta/skautky a porozumie, akým spôsobom ju používať a ako s jej pomocou napredovať na ceste svojho osobného rastu.
 - **zálesáctvo:** kompas + mapa + orientácia a v praxi dokáže podľa mapy prejsť vyznačenú trasu dlhú asi 10km; vie sa zbalit' a vystrojiť na jednoduchovú výpravu do prírody; výber vhodného táboriska na prespanie; stavba prístrešku a základné uzly (typická sada skautských uzlov); správanie sa počas búrky; znalosť údržby a použitia sekery a bezpečnosti pri narábaní s ňou; založenie a likvidovanie ohňa

- a uvarenie jednoduchého jedla na ohni; morzeovka a zásady jej vysielania a prijímania; signály pomocou vyrobeného helioskopu;
- **prvá pomoc:** cudzí predmet v oku, pohryzenie zvieraťom, bodné zranenie - trieska, klinec, rybársky háčik, popálenina 1. stupňa, šok, odnos zraneného; zásady privolania záchranej zdravotnej služby;
 - **Skúsenosti** – zúčastní sa najmenej na jednej výprave s prespaním v prírode, kde si postaví prístrešok a celú výpravu zvládne ju so ct'ou a nie je nikomu na príťaž ani nespôsobí sebe či družine nijaké riziko neuváženým či nedisciplinovaným správaním sa;
 - **Postoje** – „*najprv práca, potom zábava*“ – porozumie disciplíne ako „odkladu uspokojenia“ vie uprednostniť potrebné a užitočné pred zábavným a príjemným a preukáže to na svojom konkrétnom konaní a správaní sa v družine a na akciách;
 - **Kondícia** – pravidelne cvičí, otužuje sa a zlepšuje sa v tom; dokáže prejsť (najlepšie v teréne) na jeden raz aspoň 15km s batohom a všetkým potrebným na viacdňovú výpravu;
 - **Život** – prežije najmenej ďalšie tri mesiace vo svojej družine so ct'ou, primerane jej štandardu a v duchu Sľubu a Zákona, o čom mu družina i jej radca na konci dosahovania tohto stupňa vydá svedectvo. Na konci absolvuje súkromný rozhovor s dospelým vodcom, v ktorom skaut a vodca spoločne hovoria o dosiahnutých cieľoch, silných a slabých stránkach, cieľoch do budúcnosti... a pomáha vodcovi lepšie spoznávať skauta a jeho vnútorný svet.

3. stupeň, *TÁBORNÍK: level TÁBORENIE*

- **Skauting** – Spozná súčasný WOSM, WAGGGS a ich činnosť, ciele, podujatia (Jamboree, Moot, JOTA, JOTI), pridružené organizácie (ICCS, ICCG a pod.) ako aj obdobné akcie na národnej úrovni SLSK;
- **Družina** – pozná pravidlá, zvyky a tradície na tábore, táborové funkcie a základné postupy pri používaní inventára, náradia, starostlivosť oň, účasť na službách a pod.; táborové obrady a rituály (nástupy, Snemový oheň,...)
- **Zručnosti** –
 - **zálesáctvo:** spozná 10 nových rastlín (najlepšie užitočných a aj s ich využitím) a 10 nových živočíchov v okolí (spravidla najbežnejších, na ktoré sa dá bežne naraziť v prírode); znalosť údržby a použitia píly a bezpečnosti pri narábaní s ňou; táborové varenie; táborové stavby (ako stavať típko, hangár,...); táborový život v praxi (ako žiť v stane,

v típku, základné rutiny a návyky); základné techniky viazaných stavieb a to aj prakticky;

- **prvá pomoc:** popálenina 2. stupňa, použitie osmičkového uzla pri záchrane; ošetrovanie zranenia hlavy, ramena, kľúčnej kosti, uzavretej a otvorenej zlomeniny, transport raneného vo dvojici a osamote - z miestnosti naplnenej dymom, osoby s rôznymi druhmi zranení, pri podozrení na zranenie chrbtice; príznaky infarktu myokardu + postup 1. pomoci; umelé dýchanie a resuscitácia pri zástave srdca;
- **Skúsenosti** – zúčastní sa najmenej na jednej ďalšej výprave s prespaním v prírode + jednej ďalšej jednodňovej výprave; zapojí sa podľa inštrukcií radcu do príprav družiny na tábor;
- **Postoje** – „zodpovednosť a iniciatívnosť na úrovni družiny a oddielu“ – plné začlenenie sa do družiny tým, že prijíma svoj diel zodpovednosti za jej fungovanie a za plnenie úloh, ktoré ako družina má a iniciatívne sa podieľa na jej činnosti, raste, zlepšovaní,... cíti sa v nej *zaangažovaný* a *zodpovedný* za ňu;
- **Kondícia** – pravidelne cvičí, otužuje sa a zlepšuje sa v tom; dokáže prejsť (najlepšie v teréne) na jeden raz aspoň 20km s batohom a všetkým potrebným na viacdňovú výpravu;
- **Život** – prežije najmenej ďalšie tri mesiace vo svojej družine so ct'ou, primerane jej štandardu a v duchu Sľubu a Zákona, o čom mu družina i jej radca na konci dosahovania tohto stupňa vydá svedectvo. Na konci absolvuje súkromný rozhovor s dospelým vodcom, v ktorom skaut a vodca spoločne hovoria o dosiahnutých cieľoch, silných a slabých stránkach, cieľoch do budúcnosti... a pomáha vodcovi lepšie spoznávať skauta a jeho vnútorný svet.

4. stupeň, **ZÁLESÁK: level PUŤÁK**

- **Skauting** – Zúčastní sa aspoň jedného národného či aspoň oblastného podujatia SLSK;
- **Družina** – prijme konkrétnu funkciu/službu/zodpovednosť v rámci družiny a počas celého času ju so ct'ou a zodpovedne zastáva;
- **Zručnosti** –
 - **zálesáctvo:** spozná ďalších 10 nových rastlín (najlepšie užitočných a aj s ich využitím) a 10 nových živočíchov v okolí (spravidla najbežnejších, na ktoré sa dá bežne naraziť v prírode); núdzové bivakovanie v nepriaznivom počasí + odolávanie teplotným extrémom; vie sa zbaliť

na niekoľkodňový putovný pochod mimo civilizácie tak, aby toho niesol čo najmenej, ale súčasne mal so sebou všetko potrebné (vrátane potravín); základné zásady survivalu v našich bežných podmienkach; signalizovanie záchranným zložkám;

- **prvá pomoc:** preukáže, že čo sa naučil, stále v praxi ovláda a vie použiť;
- **Skúsenosti** – zúčastní sa tábora a zvládne ho so ct'ou a nie je nikomu na príťaž, zodpovedne a dôsledne si na ňom plní svoje povinnosti a nespôsobí sebe ani iným nijaké riziko či problémy neuváženým či nedisciplinovaným správaním sa;
- **Postoje** – „*najprv vypočut', potom byť vypočutý + postoj WIN-WIN (výhra-výhra)*“ – učiť sa fungovať v družine podľa týchto dvoch zásad a prispievať tak ku konsenzu; hľadať spôsob, ako svoje ciele napredovania zladať s družinovým životom a ako nadobudnuté zručnosti uplatniť a užitočne využiť v prospech družiny a ostatných;
- **Kondícia** – pravidelne cvičí, otužuje sa a zlepšuje sa v tom; na výpravách a podujatiach v prírode nachodí odhadom súhrnne aspoň 150km;
- **Život** – prežije najmenej ďalších šesť mesiacov vo svojej družine so ct'ou, primerane jej štandardu a v duchu Sľubu a Zákona, o čom mu družina i jej radca na konci dosahovania tohto stupňa vydá svedectvo. Na konci absolvuje súkromný rozhovor s dospelým vodcom, v ktorom skaut a vodca spoločne hovoria o dosiahnutých cieľoch, silných a slabých stránkach, cieľoch do budúcnosti... a pomáha vodcovi lepšie spoznávať skauta a jeho vnútorný svet.

5. stupeň, VETERÁN: level ZIMA

- **Skauting** – Zúčastní sa aspoň jedného školiaceho podujatia SLSK (radcovský kurz, radcovské fórum,...);
- **Družina** – prijme konkrétnu funkciu/službu/zodpovednosť v rámci družiny a počas celého času ju so ct'ou a zodpovedne zastáva; ak sa dá, venuje sa nováčikom, pri vyučovaní používa techniku EDGE – *Explain* (vysvetlí), *Demonstrate* (ukáž), *Guide* (pomôž druhému urobiť to s tvojou pomocou), *Evaluate* (nechaj ho to urobiť samého a vyhodnot' výsledok);
- **Zručnosti** –
 - **zálesáctvo:** preukáže, že čo sa naučil, stále v praxi ovláda a vie použiť; spozná ďalších 10 nových rastlín (najlepšie užitočných a aj s ich využitím) a 10 nových živočíchov v okolí (spravidla najbežnejších, na ktoré sa dá bežne naraziť v prírode); osvojí si aspoň jednu zvláštnu

outdoorovú zručnosť (napr. základy lezenia a istenia lanom; základy vodáctva,...), pričom pri výbere zručnosti zohľadní aj potreby družiny; osvojí si zásady a zručnosti zimného putovania;

- **prvá pomoc:** preukáže, že čo sa naučil, stále v praxi ovláda a vie použiť;
- **Skúsenosti** – zúčastní sa zimnej výpravy na snehu s využitím špeciálnych pomôcok (snežnice, lyže,...)¹⁴
- **Postoje** – „synergia“ – osvojuje si zásady tímovej práce, práce v tíme, technik ako je *brainstorming* a jeho vedenie, vytriedenie a vyhodnotenie výsledkov a základy problem-solvingu;
- **Kondícia** – pravidelne cvičí, otužuje sa a zlepšuje sa v tom;
- **Život** – prežije najmenej ďalších šesť mesiacov vo svojej družine so ct'ou, primerane jej štandardu a v duchu Sľubu a Zákona, o čom mu družina i jej radca na konci dosahovania tohto stupňa vydá svedectvo. Na konci absolvuje súkromný rozhovor s dospelým vodcom, v ktorom skaut a vodca spoločne hovoria o dosiahnutých cieľoch, silných a slabých stránkach, cieľoch do budúcnosti... a pomáha vodcovi lepšie spoznávať skauta a jeho vnútorný svet.

6. stupeň, HRANIČIAR: level ZIMNÝ TÁBOR

- **Skauting** – Zúčastní sa aspoň jedného školiaceho podujatia SLSK (radcovský kurz, radcovské fórum,...);
- **Družina** – prijme konkrétnu líderskú funkciu (radca, podradca) v rámci družiny a počas celého času ju so ct'ou a zodpovedne zastáva; aktívne sa venuje vedeniu skautského výcviku ostatných členov družiny;
- **Zručnosti** –
 - **zálesáctvo:** preukáže, že čo sa naučil, stále v praxi ovláda a vie použiť; osvojí si aspoň jednu zvláštnu (najlepšie outdoorovú) zručnosť (napr. základy lezenia a istenia lanom; základy vodáctva, základy rádiovej komunikácie,...), pričom pri výbere zručnosti zohľadní aj potreby družiny; osvojí si zásady a zručnosti zimného táborenia a bivačovania;
 - **prvá pomoc:** preukáže, že čo sa naučil, stále v praxi ovláda a vie použiť;
- **Skúsenosti** – zúčastní sa zimnej výpravy s prespaním.

¹⁴ Samozrejme, môže si tieto veci osvojiť už aj prv a výpravu tiež môže (ak sa naskytne príležitosť a zvládne to) absolvovať aj prv, v tom prípade sa mu to započíta do tohto stupňa ako splnené; to platí pri všetkých stupňoch všeobecne.

- **Postoje** – „*líderstvo*“ – spoznáva a usiluje sa uplatňovať postoje a zručnosti lídra s osobitným dôrazom na koncept *lídra piatej úrovne*¹⁵;
- **Kondícia** – pravidelne cvičí, otužuje sa a zlepšuje sa v tom;
- **Život** – prežije najmenej d'alších šesť mesiacov vo svojej družine so ct'ou, primerane jej štandardu a v duchu Sľubu a Zákona, o čom mu družina i jej radca na konci dosahovania tohto stupňa vydá svedectvo. Na konci absolvuje súkromný rozhovor s dospelým vodcom, v ktorom skaut a vodca spoločne hovoria o dosiahnutých cieľoch, silných a slabých stránkach, cieľoch do budúcnosti... a pomáha vodcovi lepšie spoznávať skauta a jeho vnútorný svet.

Označovanie skautských stupňov

Priam sa nám ponúka miesto na klope pravého vrečka – ktoré samo je vyhradené na nášivky *stupňov napredovania*.

Ideálne sú nášivky, ktoré sa nelíšia tvarom ani podobou, ale daný stupeň sa označuje ich počtom. Napríklad:

¹⁵ porov. Jim Collins, *Z dobrého skvelé*. Krátko a stručne: „*Pokora + vôľa = 5. úroveň [...] V porovnaní so známymi lídrami s výraznou osobnosťou, ktorí sa objavujú v titulkoch novín a stávajú sa celebritami sa zdá, že vodcovia good-to-great spoločností azda prišli z Marsu. Sú skromní, tichí, rezervovaní, dokonca až plachí - títo vodcovia sú paradoxnou zmesou osobnej pokory (nehovoria o sebe) a profesionálnej vôle. Vyznačujú sa nesmiernou pracovitosťou - sú to skôr ťažné, než výstavné kone. Keď sa im darí pozerajú von z okna [a ukazujú na ľudí tam vonku ako na tých, ktorí si zaslúžia pochvalu a ocenenie za úspech, nie oni], keď sa veciam nedarí, pozerajú sa na seba do zrkadla a vinia sami seba, berúc na seba plnú zodpovednosť.*“ (RNDr. Marta Krajčiová). Sú paradoxnou jednotou osobnej skromnosti a súčasne profesionálnej veľkosti.

Udelenie skautského stupňa

Udelenie stupňa by malo byť viac, než len „technická záležitosť“ nejakej skúšky, kde sú preukázané zručnosti a zhodnotené splnené podmienky. Malo by to mať v sebe niečo z rituálu zasvätenia: prejde sám určenú trasu a počas nej uvažuje... prespí sám pod širákom... putuje sám... spoznáva niečo z prírody, jej dychu, života... zažije... dotkne sa... niečo, ako obdoba *modlitbovej vigílie* rytierov pred ich pasovaním. Niečo zážitkové, iniciačné, pôsobivé... *nevšedné* a možno tajomné (pretože sa o tom mlčí a každý si to musí sám prežiť ako nové, nečakané a neznáme). A potom, na druhý deň, pri najbližšej družinovke, oddielovke,... slávnostne odovzdanie nášivky, certifikátu a možno nejakej vecnej maličkosti, ktorá vyjadrí dosiahnutú zručnosť:

„Okrem potlesku je dôležité mladého človeka oceniť aj niečím hmatateľným, čo by pre neho bolo zmysluplným symbolom jeho úspechu. Dosiahnutý rast má byť riadne uznaný. Mladý človek musí vidieť, že naozaj pokročil a zažiť skúsenosť úspechu. Takisto potrebuje vidieť, že ostatní si jeho pokrok všimli a ocenili ho. Pár slov ocenenia je neformálnym spôsobom, ako oceniť pokrok a je dôležitý pre udržanie vnútornej motivácie mladého človeka. Okrem toho je ale rovnako dôležitá aj formálnejšia podoba ocenenia. [...] Odznaky tohto pokroku, ako sú nášivky, certifikáty, dokonca fotografie alebo kresby dosiahnutých úspechov predstavujú pre mladého človeka hmatateľný dôkaz toho, že skutočne dosiahol niečo pozoruhodné. Nášivky a certifikáty fungujú zhruba do polovice teenagerskeho veku. Vo vyšších vekových kategóriách môžu byť zmysluplnejšie iné symbolické predmety – napríklad niečo, čo pre neho vyrobili ostatní členovia skupiny, aby mu tak ukázali svoje uznanie a priateľstvo, môže byť hodnejšie než tisícka nášiviek!“

(Scouting, an Educational System, World Scout Bureau, 1998)

5) ... pod vedením dospelých vodcov.

Dospelý vodca je vodcom práve preto, že je na ceste spolu s mladými ľuďmi, ktorých vedie. Na tej istej ceste žijúci ten istý život, vyznávajúci tie isté zásady – len (dúfajme) kus cesty pred nimi, aby tak mohol byť aj v tomto pre nich vzorom.

Dobрым príkladom môže byť woodcrafterské hnutie, u nás známe ako Liga lesnej múdrosti. Jednou zo zložiek woodcrafterskej cesty sú Činy a Veľké činy – dali by sa prirovnať ku skautským zeleným a červeným odborkám (aj keď nie úplne, pretože LLM má aj svoje odborky, nazývané majstrovstvá). Sú definované v knihe s názvom Zvitok brezovej kôry a je ich tam ohromné množstvo. Za splnený Čin získava woodcrafter jedno orlie pero. Za Veľký

čin získava veľké orlie pero. Po získaní určeného počtu pier zvyšuje v hierarchii hodností na vyšší stupeň. Mladý človek po vstupe do „Veľkej lôžky“ (od 16 rokov vyššie) je najprv Hľadačom cesty – prešiel zasväcovacou cestou (obdoba nováčikovskej skúšky) a je prijatý do kmeňa (obdoba zboru). Po získaní 12 orlích pier sa stáva stopárom. Ak ich získa 24, stane sa sagamorom (bojovníkom). Veľkým sagamorom sa stane, až tých orlích pier bude 48, z toho 24 veľkých. A tak postupne, až po Veľkého orlieho sachema ipawu, ktorý má na konte 200 veľkých orlích pier a 200 orlích pier – vykonal teda spolu 400 Činov, z toho 200 veľkých. Orlie perá sa nosia ako forma nášivky na šerpe, ktorá je súčasťou slávnostného oblečenia (ako v skautingu rovnosť). Mladí členovia LLM tak pri ohni, pri nástupe, pri ceremoniáloch môžu hľadiť na svojich starších súkmeňovcov a obdivovať i inšpirovať sa množstvom pier, ktorá odráža ich cestu a dodáva ich slovám, činom i príkladu váhu, pretože jasne vidia, že títo ich starší bratia a sestry nie sú len nejakí vedúci, ale vskutku spolupútnici na tej istej ceste, ktorou kráčajú aj oni, akurát že kus, možno dokonca veľaký kus pred nimi, stále kráčajúci, stále žijúci tým istým, k čomu sú aj oni, mladí ľudia, volaní.

V skautingu potrebujeme nástroj, ktorý by odrážal činnosť, život a napredovanie nielen mladých ľudí, ale aj dospelých vodcov, ktorí sa tým, že funkciu vodcu (činovníka) prijali, súčasne rozhodli, že chcú aj v tomto smere byť súčasťou života svojho oddielu a jeho družín. Tento nástroj – obdoba *orlích pier* LLM – tu nie je preto, že by podobné ocenenia potrebovali dospelí vodcovia, ale preto, že sú jedným z výchovných nástrojov. Vďaka ním totiž mladý človek vidí, že aj jeho dospelý vodca naozaj žije to isté, čo on a napreduje na tej istej ceste, ako on.

Na rozdiel od LLM, kde sa počty ukladajú za Činy a Veľké činy, pre naše potreby by sme mohli tento systém naviazať na starý dobrý a vekmi odskúšaný nástroj a tým je skautské bodovanie. Ako by teda takýto systém mohol vyzeráť?

Napríklad aj takto:

Príklad bodovacieho systému

Život:

• družinovka, oddielovka	2 body
• výprava	10 bodov
• výprava s prespatím	20 bodov
• Veľké dobrodružstvo	30 bodov

V každej oblasti sa môžu body navýšiť podľa úsudku vodcu/radcu a za súhlasu družiny nasledovne:

• prínos s spoločnému úspechu	do +50%

- mimoriadny pozoruhodný výkon do +50%

Bonusy raz za mesiac:

- 100%-ná dochádzka na akcie (alebo pádny dôvod neúčasti):
5 bodov
- úspešnosť v hrách, úst'ážiach, testoch,..., ktoré vyžadovali uplatnenie skautských zručností (a teda nie „zábavné hry“, ale skôr „initiative games“):
 - 33 až 66% 5 bodov
 - 66 až 100% 10 bodov

Služba:

- služba v prospech družiny, oddielu 2 body za každú hodinu služby
- služba v prospech obce farnosti,... 4 body za každú hodinu služby
- pomoc ostatným (*napríklad s osvojením si zručností, alebo tým, že pripravíš nejakú časť spoločného programu, prezentáciu, ukážku zručností, lekcii,... – samozrejme, na slušnej úrovni, hodnej Cechu Svetla, nielen niečo odfláknuté „aby boli body“*), za mimoriadny prejav tímového a družinového ducha, výbornej spolupráce,... do +50% za získané body na akcii

Osobné napredovanie:

Ak je cieľ primeraný času, ktorý mladému človekovi jeho dosiahnutie trvalo, tak
1 bod / každý deň trvania

Je dobré pri stanovovaní cieľov *vopred* určiť – s pomocou skúsenejšieho radcu a vodcu a so súhlasom celej družiny(!) – aj čas, dostačujúci a potrebný na jeho dosiahnutie. Tým je zároveň určený aj počet bodov, ktoré po splnení cieľa mladý človek získa (čiže ak si stanovil cieľ, ktorého dosiahnutie mu potrvá 20 dní, po skončení, bez ohľadu na to, ako dlho mu to trvalo, získa 20 bodov).

Samozrejme, predmetom tohto napredovania môže byť – a vlastne aj má byť – aj to, čo je obsahom skautských Stupňov napredovania, alebo odborky, či výzvy a podobne.

Nejde o to, že dotýčný ich bude mať na košeli „dvakrát“. Nie je to dvakrát:

- nášivka výzvy, stupňa napredovania, odborky,... je ocenením, čo presne mladý človek získal;

- nášivka „stopy“ je zase ocenením jeho aktivity a nasadenia, ktoré v živote svojej družiny vynakladá.

Označovanie napredovania

Predpokladajme, že za mesiac môže mladý človek získať (aj bez „prídavných navýšení“):

- 8 bodov za družinovky;
- 10 bodov výprava;
- 5 bodov bonusy;
- 6 bodov služba;
- 20 bodov napredovanie

Spolu:

okolo 50 bodov

200 bodov by teda mohla byť hodnota jednej „stopy“ na skautskej ceste, či ako by sme si trofejnú nášivku nazvali, ktorá by sa našívala na tú istú klopu „programového vrečka“ rovnošaty:

Symbolický rámec

Náboženstvo je v istom zmysle *príbeh*, príbeh Boha a človeka, ktorý náboženstvo rozpráva, žije, odovzdáva ho ďalej a vťahuje doň tých, ktorí podľahli jeho kráse.

Čo je prirodzenejšie, než odovzdávať *duchovnú skúsenosť* práve formou zážitku (o tom sme už hovorili) a formou *rozprávania príbehov*, čiže s využitím nástroja *symbolického rámca* Skautskej metódy?

Existuje mnoho svätých a inšpiratívnych osobností a postáv, blízkych aj Skautskému hnutiu, aj srdcu mladého človeka, ktoré na to môžeme využiť, napríklad:

- *José Brochero, svätý gaučo*
- *Kateri Tekakwitha, svätá indiánka*
- *Sundar Singh, sadhu, ktorý stretol Majstra*
- *Jana z Arku, svätá, ktorá za rok zvrátila dejiny Európy*
- *Bonifác, svätým ktorý vytínal duby (no dobre, len jeden...)*
- *Benedikt, svätý, ktorý postavil hrádzu barbarstvu*
- *Kolumbán a ostatní svätí írski pútnici a moreplavci*
- *Patrik, svätý, ktorý sa postavil celej krajine*
- *Juraj a Teodor Amazejský, svätí profesionálni drakobijci*
- *Širó Amakusa, kresťanský samuraj*
- *Josého Sánchez del Río, svätý chlapec, ktorý vyznal Krista Kráľa*
- *Miguel Pro, svätý kňaz, ktorý vyznal Krista Kráľa*
- *Justus Takayama Ukona, svätý samuraj*
- *Junípero Serra, svätý misionár medzi indiánmi*
- *Elizabeth Ann Bayley Seton, prvá americká svätá*
- *Damian z Molokai, svätý v službe najposlednejších*

a množstvo ďalších. Nehovoriac o strhujúcich príbehoch z dejín kresťanstva, ktoré je možné prerozprávať a potom – v zmysle *symbolického rámca* – svojim spôsobom prežiť.

Malebnosť a krása

Je dobré si pripomenúť ešte niečo, čo v Skautingu nemáme nijako zvlášť zdôraznené. Vo *woodcrafte* je to však vyjadrené v *Deviatich hlavných zásadách woodcraftu*, obdobe Skautského zákona:

„Malebnosť vo všetkom: To je veľmi dôležitá zásada. Malebnosť pôsobí na povedomé zložky osobnosti a rozvíja citové vnímanie sveta. Preto využívame

*všemožne kúzla titulov, pestrých šerp, krásnych obradov, kmeňových zvykov,
tancov a piesní“*

*(Petr Vilhelm, Jiří Macek, Svitek březové kůry
– 1. díl, Kniha orlích per, 1997)*

Krása je mocný výchovný nástroj. Mons. Giancarlo Bregantini, ktorý ako biskup trinásť rokov viedol kalábrijskú diecézu Locri-Gerace, hlboko poznačenú prítomnosťou mafie, vysvetľuje: *„Zdanlivo to vyzerá ako poézia, avšak v skutočnosti je zmysel pre krásu najlepším protilekom na mafiu. Pokiaľ si mladý človek uvedomí krásu vlastnej identity, hrdú náležitosť k svojmu rodisku, či krásu nadania, ktorým ho obdaroval Boh, nemôže vstúpiť k mafii a do negatívneho zločineckého kontextu, pretože si všimne ich špinu.“*

Príroda je krásna – len sa treba naučiť znova vidieť jej krásu a žasnúť nad ňou.

Potom je na nás, aby sme túto krásu preniesli aj do nášho života: do výzdoby klubovne, do podoby šiat, ktoré nosíme, do svojich skautských zápisníkov, do obradov ktoré slávime a do vzťahov, ktoré medzi sebou tvoríme a, áno, aj do tábora a jeho podsád a típiek, *kde to niekedy vyzerá skôr ako na smetisku, ako v improvizovanom slume uprostred blata*. Ak nenesieme krásu v srdci, nebude nám záležať na kráse vonkajšej. Ale vonkajšia krása má moc prebudiť zmysel pre krásu v našom srdci.

Snažiť sa o krásu a malebnosť vo všetkom, čo robíme, vnímať ju všade a v každej veci okolo nás – to je mocné umenie a mocný nástroj, ktorý má vnímavý vodca na dosah ruky. Robme skauting romantický, malebný a krásny a robme ho s citom pre romantiku a poéziu, malebne a krásne.

Závěrečné zhrnutie

- Všetko, čo v Skautingu robíme, má byť „spiritually-oriented“ a teda v konečnom dôsledku priamo či nepriamo smerovať o objaveniu a žitiu Duchovnej reality.
- Prvou úlohou Skautingu je odhaliť Duchovnú Realitu mladým ľuďom, ktorí doň prichádzajú – a to nie slovami, ale hlavne skúsenosťou.
- Hlavným nástrojom je „privádzať prostredníctvom reality k Realite“ – pomôcť mladému človekovi vyjsť z virtuálneho sveta, v ktorom (dnes stále viac) žije a dotknúť sa skutočnej reality, drsnej i krásnej – a potom, cez túto základnú skúsenosť, „začuť ozvenu“ Reality, ktorá je za realitou, je jej pôvodcom a ktorej je pozemská realita ozvenou.
- Základnými nástrojmi tohto diela sú:
 - **Zákon a Sľub** a ich skutočné využívanie ako ústavy a zákona skautského života, z ktorých sú odvodené *pravidlá života* družín a oddielu ako východisko;
 - **dobrodružstvo** ako vytrhnutie z pohodlia umelého a virtuálneho a hodenie do reality, ktorá svojou drsnosťou a hrozivou nespútanosťou rovnako ako krásou, štedrosťou a majestátnosťou hovorí o Bohu
 - **príroda** ako miesto, kde sa to dá;
 - **skutočné vzťahy** komunity v družinovom klane;
 - **príklad a svedectvo vodcu** a starších duchovne už vyspelejších členov;
 - **symbolický rámec**, vtahujúci do *príbehu*, ktorým Duchovno a náboženstvo je;
 - **krása**, romantika, podmanivosť a malebnosť vo všetkom;
 - **reflexia a Skautské stíšenie sa** ako forma vyjadrenia a oslavy tejto skúsenosti;
 - **špecializované náboženské programové moduly**, odborky a výzvy;
- Aby to bolo možné, je užitočné osvojiť si:
 - **rytmus dobrodružstiev** ako spôsob, ktorým môžeme všetok skautský život urobiť dobrodružným;
 - **skautské „technické“ stupne**, ktoré pripravujú mladého človeka na to, aby sa mohol plne na dobrodružstve podieľať a súčasne definujú level, na aký typ a náročnosť dobrodružstva je už pripravený (a teda aj účasť na rôznych dobrodružných podnikoch družiny a oddielu definovať podľa nich: „Vhodné pre zálesákov a vyššie“ a pod.);
 - **„schému priateľstva“**, ktorej sa medzi sebou učíme:

- byť si navzájom oporou;
- byť si navzájom inšpiráciou;
- povzbudzovať sa, posilňovať, dodávať odvahy;
- vyzývať sa k prekročeniu hraníc a rastu;
- zdieľať vzájomne tento svoj život, cestu, skúsenosti, pocity,...;
- **bodovanie a súvisiace nášivky** ako odraz toho, že mladí ľudia rovnako ako dospelí vodcovia rovnako napredujú na rovnakej ceste – a teda aj vodcovia skutočne vedú k tomu, čo sami robia;
- Na pozadí všetkého musí obzvlášť vodca **mať v mysli neustále cieľ a základnú schému duchovne zrelého človeka**, ktorého život sa odohráva v troch rozmeroch, ku ktorým vodca vedie ako mladých ľudí, tak samotnú kultúru a atmosféru oddielu a družín – obzvlášť svojim príkladom:
 - **ZMYSEL** – učiť sa byť ako Boh, pomáhať v tom iným a tak prinášať na svet Božie Kráľovstvo a vnášať ho aj do spoločnosti, verejného života,...;
 - **DOKONALOSŤ** – pracovať na tom byť najlepším možným, akým len dokážem byť;
 - **ZDIELANIE** – svojho života, skúseností, radosti,... s ostatnými ľuďmi,
 - so skautmi formou *komunity* klanu družiny a oddielu;
 - s neskautmi formou priateľstva, svedectva, radostného žitia svojho života pred tvárou všetkých,...
- Duchovne prebudených mladých ľudí Skauting **nasmerováva k náboženstvu** ako *špecializovanému nástroju* rastu v autentickom duchovnom živote.
- Nakoniec im v družine a v oddiele **vytvára priestor a „bezpečné miesto“**, kde **môžu naplno žiť** svoj novo objavovaný a rozvíjaný duchovný život¹⁶, deliť sa aj s touto skúsenosťou s ostatnými¹⁷ a tak zosilniť, aby ho s rovnakou spontánnosťou a radosťou vedeli žiť aj mimo Skautingu, vo svete, ktorý až tak priateľský a ústretový ani bezpečný nebýva.

¹⁶ „Skauting nie je nejakou formou synkretizmu, kde sa v hlava-nehlava miešajú zlomky zo všetkých náboženstiev. Naopak, Svetová ústava úplne jasne deklaruje, že Skauting pomáha, motivuje a povzbudzuje veriacich každého náboženstva byť „skutočným katolíkom“, „skutočným moslimom“, „skutočným budhistom“ a pod.“ (Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001).

¹⁷ „Hnutie vyžaduje od každého mladého človeka, [...] aby pokročil od slepej detskej viery k osobnej a oddanej dospeljej viere. Aby urobil skok od kultúrneho, väčšinou tradičného „nedeľného náboženstva“ k viere veľkých činov, viere živej, viere každodennej. Aby rozvinul svoju náboženskú vnímavosť, aby nachádzal Boha v druhých ľuďoch, v trpiacich, vo vytváraní vecí, v ľudstve, v dejinách. Aby prijal zodpovednosť za zapojenie sa do poslania svojej náboženskej spoločnosti. Aby sa vyhýbal útočeniu na iných pri obrane svojej viery, namiesto toho aby bol otvorený medzináboženskej tolerancii, záujmu, snahe porozumieť a dialógu. Aby objavil radosť z porozumenia princípom svojej viery a z ich uplatnenia na svoj vlastný život. Aby urobil krok za hranice náboženstva ako formy pohodlnej závislosti a stal sa v rámci svojej viery silným a aktívnym.“ (The Educational Objectives, World Scout Bureau, Interamerican Region, 1994)

- **Vzhľadom na duchovný život a náboženstvo je tu teda postupnosť**, ktorú by mal Skauting vo svojej činnosti, živote a programe sledovať:
 - **zažiť** Duchovno, jeho dotyky, závaný – cez realitu k Realite (čože k Bohu);
 - **zatúžiť** po duchovne (čiže po Bohu a živote v Ňom a s Ním), lebo je krásne, hodnotné a žiadúce;
 - **pochopiť**, že náboženstvo nie je nejaký prázdny rituál, nejaká formálna povinnosť v rámci akéhosi „organizovaného uctievania“, ale mocný a efektívny nástroj, umožňujúci rozvíjať svoj vlastný život smerom do jeho duchovnej dimenzie;
 - **naučiť sa** tento nástroj používať a začať ho intenzívne využívať;
 - **žiť** v družine a v oddiele tento stále viac nadobúdaný novým slobodný a plný život, otvorene, s radosťou a k úžitku všetkých ostatných.

Appendix

Skautská metóda v dokumentoch WOSM

Nasledovný text je výťahom z dokumentu *Scouting, an Educational System*, World Scout Bureau, 1998, doplneným autorovými poznámkami.

SKAUTSKÝ ZÁKON

...je pravidlom života [code of living] založeným na Skautských princípoch. Je nielen pravidlom osobného života, ale zároveň aj spoločného života. Slúži tak ako zákon [skautskej] mikrospoločnosti mladých ľudí, v ktorej každý má rovnaké práva i povinnosti voči sebe i ostatným. Pretože skautský zákon je základom, na ktorom život komunity spočíva, mladí ľudia sa stávajú súčasťou spoločného života, založeného na zásadách demokracie, rešpektu voči iným a ktorý buduje zmysel pre spolunáležitosť, zdieľanie, solidaritu a spoluprácu.

Príprava dospelých na prácu s mladými ľuďmi na miestnej úrovni preto vyžaduje dať im možnosť, aby sa oboznámili s hodnotami zdôraznenými v Skautskom zákone a so spôsobom, akým sa toto pravidlo života aplikuje do každodennej činnosti mladých ľudí. Pretože skautský zákon predstavuje pravidlo života ako jednotlivca tak aj skupiny, má byť základom pre štruktúru i činnosť skautskej jednotky.

To je dôležité. Zákon a Sľub sú ideí a normy, ktoré sme skautským sľubom všetci prijali a zaviazali sa dodržiavať ich, ba viac, žiť podľa nich. Preto všetko v Skautingu musí vychádzať práve z tohto základu. Počnúc štruktúrou oddielu až po riešenie praktických vecí a problémov, vždy tu musí byť ten základný postoj a otázka: Ako to urobiť/vyriešiť tak, aby to bolo v súlade so Zákonom a Sľubom, aby to napomáhalo atmosfére a stavu, o ktorý Sľub a Zákon usilujú, aby to slúžilo cieľom, ktoré Sľub aj Zákon sledujú? Sľub aj zákon teda nie sú niečím, čo sa pri nováčikovskej naučíme a potom na to zhruba zabudneme, či občas na to rozpačito poukážeme (a v dnešnej dobe sa možno dokonca cítime až trápne pri poukazovaní na nejaký „ideál“ a odvolávanie sa na nejakú „česť“), ale niečo, čo denne používame, s čím denne žijeme, denne porovnávame seba, svoje životy s správaním sa, a čo nás učí práve tým dnes vysmievaným veciam ako sú „ideál“,

„česť“, „pravda“ a všetko to, čo odráža a nakoniec aj smeruje k Bohu, zdroju objektívnej morálky i prirodzeného zákona v nás.¹⁸

Zákon by mal byť prítomný aj v iných formách – možno si ho pripomenúť v krátkej dumke na začiatku družinovy, kde sa prečíta niektoré jeho pravidlo a určený člen družiny k nemu povie zo seba pár viet... Snažiť sa, aby Zákon (a aj Sľub) boli prirodzene, normálne a pravidelne prítomné v bežnom živote družiny a oddielu (dost' podobne, ako je u nás ako kresťanov – alebo aspoň má byť – v našom živote bežne prítomné Božie slovo).

Konkrétne to znamená preložiť Skautský zákon do podoby pravidiel správania sa skupiny: práva a povinnosti každého člena, zdieľanie zodpovednosti, spôsob rozhodovania, spôsob riešenia konfliktov a pod. Do tohto procesu tvorby pravidiel skupiny majú byť mladí ľudia zapojení najviac, ako to len je možné, primerane úrovni ich rozvoja. Na jednej strane im to pomáha lepšie porozumieť Skautskému zákonu, na druhej strane mladí ľudia majú menší problém s prijatím pravidiel, dokonca aj nariaďujúcich niečo, ak sa sami podieľali na ich ustanovení.

To znamená, že skautská družina (obdobne oddiel) by si mala vytvoriť svoj vlastný „zákoník“, založený na Skautskom zákone, ktorý by ako pravidlo života popisoval vzťahy a fungovanie družiny, povinnosti, zodpovednosti, manažment konfliktov, ustanovovanie funkcií a služieb a pod. Táto tvorba je dôležitá nielen ako pravidlo života družiny, ale výchovný význam má aj samotný proces jeho tvorby.

Skautský zákon poskytuje súčasne vynikajúci nástroj hodnotenia, jednak v oblasti zvýraznenia vzťahu medzi stupňom stotožnenia sa s týmto pravidlom života a tým, čo dopadlo zle alebo naopak dobre na aktivitách, tábore, projektoch, živote skupiny a pod. a čo môže byť vylepšené; a jednak v hodnotení toho, nakoľko mladý človek cíti, že pokročil v osvojovaní si jeho kvalít. Keď mladý človek poruší pravidlo, má byť povzbudený k reflexii ohľadom dôsledkov, ktoré mohol spôsobiť. Nie preto, aby sa cítil mizerne, ale aby porozumel a, ak je to možné, vec napravil.

Možno by nebolo od veci naučiť mladých ľudí technike *exámenu* sv. Ignáca z Loyoly¹⁹, pričom oným „zrkadlom“, vo svetle ktorého hodnotíme prežitý deň, by bol práve Sľub a zákon, spracovaný do prehľadnej schémy, napríklad aj takto:

¹⁸ „Od všetkých členov Skautského hnutia sa vyžaduje dodržiavanie Skautského zákona a Sľubu, ktoré vyjadrujú, spôsobom primeraným kultúre a civilizácii danej národnej skautskej organizácie a schváleným Svetovou organizáciou, princípy Povinnosti voči Bohu, Povinnosti voči iným a Povinnosti voči sebe a sú inšpirované pôvodným Sľubom a Zákonom, zostavenými Zakladateľom Skautského hnutia...“ (Svetová ústava WOSM, 2011, čl. 2, °2)

¹⁹ „Obsahuje päť bodov: 1. Poďakuj za Božie dobrodenia; 2. Pros Ducha Svätého o pomoc; 3. Za-hľad' sa na svoj deň a hľadaj chvíle, keď bol Boh prítomný a keď si ho opustil; 4. Prejav svoju ľútosť nad hriechmi a pros o odpúšťajúcu Božiu lásku; 5. Modli sa o milosť, aby si bol plne k dispozícii Bohu, ktorý ťa bezvýhradne miluje. ... Modlitbu spytovania svedomia môžeme zhrnúť takto: ... Bože, ďakujem ti. Ďakujem ti, Bože, za to, že si neustále so mnou, ale zvlášť ti ďakujem, že si so mnou teraz. Bože, zošli svojho Svätého Ducha. Bože, nech Duch Svätý osvieti moju myseľ a rozpáli moje srdce, aby som mohol poznať, kde a ako som dnes prežíval tvoju prítomnosť. Bože, dovol' mi zaďiavať sa na svoj

POVINNOSŤ VOČI BOHU: poznávať Boha, mať s ním osobný a dôverný vzťah, učiť sa od neho a vnášať do sveta Božie kráľovstvo:

- Skaut je čistý v myšlienkach, slovách a skutkoch (= učiť sa byť ako Boh, byť svätý a dokonalý).
- Skaut je ochrancom prírody a cenných ľudských výtvorov (= aj takto napomáhať dielo Božieho kráľovstva).
- Skautský sľub: „Sľubujem na svoju česť, že sa vynasnažím [...] plniť si povinnosti voči Bohu a svojej vlasti...“

POVINNOSŤ VOČI DRUHÝM: budovať komunitu priateľstva so všetkými ľuďmi:

- Skaut je verný a oddaný.
- Skaut je osožný a pomáha iným.
- Skaut je priateľom všetkých ľudí dobrej vôle a bratom každého skauta.
- Skaut je zdvorilý.
- Skautský sľub: „Sľubujem na svoju česť, že sa vynasnažím [...] pomáhať v každom čase svojim bližným...“
- Denný príkaz: „Skaut mal „by sa snažiť zo všetkých síl urobiť aspoň jeden dobrý skutok denne.“ (Baden-Powell)

POVINNOSŤ VOČI SEBE: byť dokonalý, najlepší možný a naplniť tak na sebe Boží zámer:

- Na skautovu česť sa dá spoľahnúť.
- Skaut je poslušný voči rodičom, predstaveným a vodcom.
- Skaut je veselej mysle a rozvážny.
- Skaut je sporivý a hospodárny.
- Skautský sľub: „Sľubujem na svoju česť, že sa vynasnažím zo všetkých síl [...] dodržiavať skautský zákon.“
- Skautské heslo: „Bud' pripravený/Bud' pripravená!“²⁰

Toto pravidlo života sa vzťahuje rovnako na dospelých ako aj na mladých ľudí²¹. Nie je zbierkou pravidiel, ktorá by sa vzťahovala len na mladých ľudí, pretože sa „musia sa naučiť rešpektovať pravidlá“. Pravidlo života odráža základné morálne princípy a hodnoty, v ktoré Skauting verí a sú teda platné pre život všeobecne. Ak dospelí ľudia nerešpektujú toto pravidlo života, prečo by ho potom mali rešpektovať mladí ľudia?

deň. Bože, kde som v dnešný deň cítil tvoju prítomnosť, uzrel tvoju tvár, počul tvoje slovo? Bože, kedy som ťa v dnešný deň ignoroval, utekal od teba a azda ťa dokonca odmietol? [tu si spravíme také dôkladnejšie spytovanie svedomia, zahľadáme sa na svoj prežitý deň, aký bol, akí sme boli my, potom pokračujeme – pozn. red.] Bože, dovoľ mi byť vďačným, dovoľ mi prosiť ťa o odpustenie. Bože, ďakujem za tie chvíle, keď som prežíval tvoju prítomnosť a pracoval som spolu s tebou. Bože, odprosujem za všetko, čo ťa urazilo, za to, čo som urobil zle a čo som zanedbal. Bože, ostaň mi nablízku. Bože, úpenlivo ťa prosím, pritiahni ma v dnešný i nasledujúci deň ešte viac k sebe. Bože, ty si Boh môjho života – ďakujem ti.“ (David L. Fleming SJ)

²⁰ Viac k tomuto zhrnutiu porov. *Manuál duchovného rozvoja v skautingu*, kapitola Záverečné zhrnutie.

²¹ ... a presne toto odlišuje „vedúceho“ v iných organizáciách od „vodcu“ v Skautingu – že totiž pre neho skauting nie je v prvom rade organizácia, ani aktivita, ale životná filozofia a životný štýl, ktorému sa zaviazal, ktorý žije a bude žiť až do smrti – a preto môže touto cestou ako vzor a vodca viesť aj sebe zverených mladých ľudí.

SKAUTSKÝ SĽUB

Skautský sľub je záväzok, ktorým sa zaväzuje každý mladý človek pred tvárou skupiny rovesníkov, keď sa rozhodne stať súčasťou Hnutia. Zložením Sľubu mladý človek dáva najavo, že je oboznámený so Skautským zákonom a je rozhodnutý osobne sa zaviazat' vynasnažiť sa zo všetkých síl, aby podľa neho žil.

Zložením Sľubu mladý človek prijíma pozvanie Skautingu k osobnému rastu tým, že dobrovoľne prijíma Skautský zákon i svoju zodpovednosť vynaložiť úsilie o naplnenie tohto rozhodnutia. Zloženie Sľubu je tak prvý symbolický krok na ceste jeho sebvýchovy.

Skauting je teda v prvom rade Sľub a Zákon. Preto tieto dva prvky sú stredom Skautskej metódy, z ktorého potom vychádza ostatných šesť (resp. sedem) jej prvkov. Skauti nie sú mladí ľudia, ktorí chodia do lesa a na tábory a hrajú hry na družinovkách. Skauti a skautky sú ľudia, ktorí sa celkom vážne stotožnili so Skautským sľubom a skautským zákonom a dodržiavajú ho rovnako vážne, ako trebárs vyznávači bojových umení dodržiavajú pravidlá a etiketu dojo, pravidlá oblečenia, ale aj etiku a pravidlá života, ktoré im dané umenie predkladá. Je to tak aj preto, že dospelí vodcovia tiež naplno toto pravidlo žijú, sú s ním stotožnení, veria mu a vo všetkej vážnosti ho ako také aj mladým ľuďom predkladajú. Nijako netaja, že za to, čím a akým oddiel je (v dobrom zmysle slova), vďačí práve Sľubu a Zákonu, ktoré ho stvárnujú. Skauting je proste praktická aplikácia Sľubu a Zákona na život a konanie skautov a skautiek. To treba mať na mysli, žiť to a patrične odovzdávať a pripomínať a vychovávať k tomu.

Zloženie Sľubu neznamena, že mladý človek hneď bude ,dokonalý' skaut. Je to štartovacia čiara, nie cieľová rovinka. Skutočnosť, že sľubuje ,vynasnažiť sa zo všetkých síl'²² poukazuje na vynaloženie osobného úsilia až po samú hranicu svojich možností. Z výchovného hľadiska je toto nasadenie rovnako dôležité ako cieľ, ktoré ním dosahuje. Samotné úsilie vždy zodpovedá danej osobe a napredovanie tak môže byť hodnotené len vzhľadom na to, akým bol mladý človek predtým.

Sľub nie je odmena za snahu, či ocenenie dokonalosti. Sľub je vstupná brána do skautingu. Preto by sa mal skladať hneď na samom začiatku – hneď po tom, ako mladý človek dôkladne spozná požiadavky a nároky Sľubu a Zákona a po tom, čo si odskúša v praxi život družiny a oddielu, podieľa sa na ňom (zatiaľ ako hosť) a ujasní si, že naozaj toto chce²³.

²² „do one's best“

²³ „Rozhodnutie stať sa členom Skautského hnutia je dobrovoľným aktom a tiež uvedomenie si, že to, čo Hnutie ponúka mladým ľuďom – jeho výchovná ponuka – nemusí vyhovovať každému. A teda hoci všetci mladí ľudia môžu byť členmi Skautského hnutia, sú takí, ktorých z akéhokoľvek dôvodu skauting nezaujme, alebo sa nedokážu stotožniť s jeho základnými princípmi. Dôležité však je to, že Skautské hnutie možnosť členstva všetkým, ktorí sa chcú stať jeho členmi, ponúka a nekladie im v tom žiadne prekážky, ktoré by nevyplyvali zo samých základov Hnutia. [...] Voľba a konečné

Tým, že mladý človek skladá svoj Skautský sľub pred tvárou svojich rovesníkov, robí svoj záväzok verejným. To robí jeho Skautský sľub nielen ,oficiálnym', ale súčasne symbolizuje aj jeho spoločenský záväzok k ostatným členom skupiny. A zase ostatní členovia skupiny svojou prítomnosťou dávajú najavo, že ho prijímajú za jej člena.

Mladí ľudia skladajú Sľub, kedykoľvek postupujú do novej vekovej kategórie. Symbolicky sa tým vyjadruje rozhodnutie nastúpiť ďalšiu etapu na ceste svojho rozvoja a podieľať sa na živote, zakorenenom v Skautskom zákone, s novou skupinou ľudí.

Takže nie v lese, akoby „potajomky“. Sľub je záväzkom aj voči svojej družine a svojmu oddielu, sľubujeme ho aj im, pretože odteraz v dobrom aj v zlom budem členom danej družiny a oddielu, ostatní sa na mňa budú spoliehať, dajú mi svoju dôveru – a ja, ak by som zlyhal a nedostál si svojmu záväzku, tak tým ublížim nielen sebe, ale aj im a zradím túto ich dôveru, bude to z mojej strany podraz, pretože som sa zaviazal, že budem s nimi žiť a že sa budem správať a jednať podľa Sľubu a Zákona a teda sa na mňa môžu spoliehať ako na jedného z nich.

Určite je vhodné, aby skautský sľub bol zvláštnou slávnostnou chvíľou a ceremóniou celého oddielu, na vhodnom mieste a v patričnej atmosfére. Je isto dobré, ak pred samotným Sľubom mladý človek strávi čas nejakou formou vigílie podľa vzoru dávnych rytierov, našich vzorov – môže to byť čokoľvek od adorácie v kostole, nočného bdenia (ak sľuby budú v noci, alebo tesne pred úsvitom, čo by malo svoju symboliku), samoty v prírode,...²⁴ Môžu tomu predchádzať aj nejaké prípravné iniciálne rituály, napríklad po vzore skrutínií uvádzania katechumenov do kresťanského života v Cirkvi.

Po skončení sľubu by to chcelo nejaký jednoduchý obrad privítania nového člena v družine, ktorá ho prijala a v ktorej až dovtedy bol iba ako hosť. Okrem iného by to znamenalo aj odovzdanie družinovej a oddielovej nášivky, skautskej šatky,... znakov práve prijatej novej identity.

Aby Sľub a Zákon naplnili svoju výchovnú funkciu, mladí ľudia, ktorých Skauting oslovuje, musia mať dostatočne rozvinutú schopnosť porozumieť mu urobiť rozhodnutie vynasnažiť sa zo všetkých síl naplniť toto pravidlo života. Preto vyžaduje pozornosť spôsob, akým je sľub mladým ľuďom vysvetlený. Je potrebné, aby porozumeli dôsledkom zloženia sľubu – že dali svoje slovo a dali svoje slovo k tomu, že sa vynasnažia zo všetkých síl. Má im byť preto predstavený ako dôležitý úkon, hoci nie zas tak, aby z toho mali strach. Ďalší faktor spočíva v tom, kedy by mal mladý

rozhodnutie – stať sa členom či nie – je v rukách mladého človeka, ktorý jediný môže rozhodnúť, či je alebo nie je schopný prijať na seba takýto záväzok. Nie je na dospelom vodcovi, aby sám rozhodoval, či mladý človek je alebo nie je ,vhodný materiál' pre skautské hnutie alebo obmedzoval nábor členov len na nejakú sociálnu triedu. Nakoniec, ak sme ,výchovné hnutie', potom nám z toho vyplýva záväzok prijať všetkých tých, ktorí sú pripravení učiť sa prostredníctvom skautingu.“ (The Essential Characteristics of Scouting, World Scout Bureau, 1998)

²⁴ Dodnes to tak zachováva Federácia skautov Európy, FSE

človek skladať Skautský sľub. Je zjavné, že potrebuje čas, aby sa oboznámil so Skautským zákonom a s jeho praktickým aplikovaním v skupine (a okrem iného aj s tým, že ho to bude stáť istú námahu, aby sa prispôbil zásadám skupinového života) a mohol sa tak rozhodnúť, či chce alebo nechce formálne vstúpiť do Skautingu.

Toto je hlavný zmysel Nováčikovskej skúšky: Nie uzly, nie zbalenie sa na výpravu, to sú veci dôležité, ale stále vedľajšie. Po vzore Zakladateľovej knihy Skauting pre chlapcov zmyslom Nováčikovskej skúšky je voviesť mladého človeka do *kódexu správania sa* skautov a skautiek a tým je Zákon, Sľub, Heslo a Príkaz. To znamená, že jadrom nováčikovskej skúšky by malo byť nejakých desať – dvanásť sedení nováčka s vodcom (a ostatnými skautmi z jeho budúcej družiny), kde na každom sa preberie jeden bod Zákona či časť Sľubu, vysvetlí sa, vodca aj členovia družiny k tomu povedia svoje osobné svedectvo, skúsenosti, môže sa pridať inšpiratívny príbeh, či prepojenie na tradície a zvyky družiny a oddielu, ktoré daný aspekt Zákona či Sľubu vyjadrujú. Takisto to znamená načrtnúť pred nováčikom aj víziu – prečo to robíme, o čo ako skauti usilujeme nielen na sebe, v oddiele, ale aj vo svete, v spoločnosti, čo budujeme, na čom pracujeme, o čom snívame: o lepšom svete, krajšom svete, mierovejšom svete, duchovnejšom svete, podľa vízie Zakladateľa: „*Skauting sa zrodil z túžby Zakladateľa po zlepšení spoločnosti, čo sa, ako veril, dalo dosiahnuť len zdokonalením jej členov. [...] Jedna zo zásadných vlastností Skautingu je, že od samého počiatku je založený na hodnotovom systéme, resp. súvisiacom súbore morálnych noriem. [...] Celý výchovný proces v Skautingu pozostáva z toho, umožniť mladému človekovi stále lepšie porozumieť týmto hodnotám, stotožniť sa s nimi a osvojiť si ich natoľko, že natrvalo stvárnia jeho život i správanie*“ (The Essential Characteristics Of Scouting, World Scout Bureau, 1998).

Nováčikovská skúška je tak *rituálom zasväcovania*, v ktorom „starší bojovníci kmeňa“ zasväcujú a súčasne vovádzajú „mladého bojovníka“ do bratstva, ktoré medzi sebou tvoria tým, že mu odhaľujú jeho základy, korene, ciele a vízie, odhaľujú mu sami seba a tak mu dávajú možnosť vstúpiť a stať sa jedným z nich.

Kým mladý človek nezloží Sľub, je stále viac či menej v Skautingu len divákom a nie je schopný zakúsiť celé bohatstvo toho, čo Skauting ponúka. Úlohou dospelého vodcu je povzbudzovať mladého človeka, ale nie nútiť ho urobiť tento krok prv, než na to bude pripravený – ale ani mu upierať právo zložiť ho, či dokonca úplne ignorovať veci týkajúce sa Sľubu.

Aj toto je dôležité zdôrazniť: Kým nezložíš sľub, nestotožníš sa so záväzkami Zákona, neprijmeš Cestu a nevezmeš na seba záväzok, vyjadrené v Sľube – si stále len host' a divák, ktorý síce smie byť prítomný na živote a konaní družiny, ale nie je jej členom ani sa ešte nemôže plne podieľať na jej živote, napríklad (s výnimkou 1. skautského stupňa, ako bol opísaný vyššie) sa nemôže zúčastňovať na podujatiach SLSK, nemôže pracovať na stupňoch napredovania, nemôže sa zúčastniť niektorých podujatí, ktoré oddiel a družina robia (lebo ešte nemá patričné skautské stupne a teda zodpovedajúce zručnosti, ale ani na neho ešte nie je spoľah, lebo sa ešte nezaviazal k skautskému životu

a postojom, ani na druhej strane od neho ešte nemôžeme očakávať ani vyžadovať skautské postoje a mieru nasadenia a obetavosti i spoľahlivosti a cti, ktorú u skautov a skautiek samozrejme predpokladáme a očakávame).

Viac-menej by sa dalo povedať, že šesť mesiacov je dosť dlhá doba, aby nejaké to počiatočné nadšenie opadlo, aby mladý človek dostatočne spoznal skauting, oddiel aj družinu a jej život, aby sa oboznámil s požiadavkami a nárokmi skautského života a aby sa mohol zodpovedne rozhodnúť, že Sľub zložiť chce – alebo sa so Skautingom rozlúčil (aj toto je dôležité, dať najavo, že nemôže byť hosťom naveky!) a išiel v pokoji svojou vlastnou cestou.

Jednoduchý spôsob, ako mladých ľudí k zloženiu Sľubu povzbudiť, je vopred stanoviť niekoľko vhodných termínov jeho zloženia v rozmedzí niekoľkých mesiacov. Je na dospelom vodcovi nájsť spôsob, ako urobiť okamih skladania Sľubu pre mladého človeka významným – napríklad malým obradom na záver skautského tábora.

Veľká noc je možno práve tým dobrým okamihom, ktorý aj symbolicky aj časovo dobre vyhovuje na skladanie skautských sľubov (ak sa nováčikovia prijímali v septembri, na začiatku skautského roka) – možno na veľkej veľkonočnej výprave s prespatím v prírode, alebo na večernom snemovom ohni niekde za mestom, za účasti celého oddielu (možno aj rodičov ako divákov?)... No a „odmenou“ by bol okrem iného aj skautský tábor, kde by už mladý človek išiel ako riadny člen svojej družiny (inak by sa ho asi ako hosť a divák len ťažko mohol zúčastniť...)

Ďalšie vhodné termíny môžu byť okolo Vianoc, alebo naozaj aj na tábore – v tom prípade ale hneď na jeho začiatku, napríklad pri úvodnom snemovom ohni, alebo bezprostredne po jeho skončení, ešte v tú samú noc.

UČENIE SA ČINNOSŤOU

Učenie sa činnosťou znamená rast ako výsledok skúsenosti z prvej ruky – ktorá je v konečnom dôsledku veľmi efektívnym učiteľom!²⁵ Odráža skautský aktívny prístup k výchove. Vzťahuje sa na spôsob, akým mladí ľudia získavajú vedomosti, zručnosti a postoje v každej z oblastí ich vývoja. Inými slovami, skauti nezískavajú svoje poznatky, zručnosti a postoje v podobe abstraktného obsahu, odtrhnutého od reality. V skautskom hnutí sa skauti neučia šiť len preto, aby šiť vedeli, ale preto, lebo sa napríklad chcú zapojiť do hry a ušiť si na ňu svoje vlastné kostýmy. Alebo, napríklad, sa neučia umeniu riešiť spory prostredníctvom naaranžovaných scénok, ale formou prirodzeného riešenia konkrétnych sporov, ktoré sa v skupine objavujú (spôsobom, ktorý je v súlade so Skautským zákonom!).

²⁵ porov. nástroj rytmus dobrodružstiev

Je samozrejme pohodlné učiť sa „ako sa zbalit' na jednodňovú výpravu“ v klubovni a „učenie sa činnosťou“ obmedziť na to, že radca prinesie vzorovo zbalený batoh, vyloží ho a všetci si pozrú, čo v ňom je a prečo to tam je, ale čo tak urobiť to inak? Napríklad formou malej výpravy „poza humna“, na ktorú sa každý zbalí, akoby to bola celodenná výprava podľa svojho vlastného uváženia a na ktorej následne vodca simuluje rôzne možné situácie („Úraz!“ „Búrka!“ „Zablúdili sme!“) a mladí ľudia skúmajú, či majú so sebou všetko potrebné – a ak nie, musia si to od radcu „kúpiť“ za biele body (ktorých po desať každý na začiatku výpravy dostal)... a na konci sa hodnotí, koľko bielych bodov komu ostalo a prípadne sa ešte udelia čierne za každú zbytočnosť, ktorá v ich batohu len zbytočne zaberala miesto... Toto je zmysel, učenia sa činnosťou: Nielen si v praxi niečo vyskúšať, ale hlavne niečo zažiť a učiť sa samotnou činnosťou a samotným zážitkom a to v najväčšej možnej miere.

Učenie sa činnosťou povzbudzuje mladých ľudí k aktívnemu prístupu k životu, povzbudzuje ich k aktívnej angažovanosti vo všetkom, čo ich ovplyvňuje. Pomáha im objavovať všetky svoje schopnosti a konštruktívne ich využívať tak, aby mali vládu nad svojim životom a boli aktívnymi hráčmi a nie divákmi vo svojej komunite. Inými slovami, je to kombinácia skúsenosti a pravidiel života²⁶, prekážok a odmien plynúcich zo zodpovednosti, radostí aj strastí vo vzťahoch, všetko rozvíjané v spoločnosti rovesníkov a s pomocou dospelých, stanovovanie a dosahovanie osobných cieľov, atď. – všetko včlenené do stále náročnejších aktivít, ktoré podnecujú a užitočne prispievajú k celostnému a vyváženému rozvoju²⁷.

Spôsob, akým môžeme vyhodnotiť, či naplno využívame učenie sa činnosťou je vziať si výchovné ciele pre danú vekovú kategóriu a zvážiť, nakoľko mladí ľudia majú skutočnú príležitosť smerovať k týmto cieľom prostredníctvom priamej skúsenosti. Ak napríklad je výchovným cieľom zmysel pre samostatnosť, skúmajme, nakoľko spôsob, akým sa mladí ľudia zapájajú do aktivít, poskytuje priestor uplatniť svoje rôznorodé talenty, niest' skutočnú zodpovednosť, zakúsiť výhody vzájomnej podpory a pod.

Súčasný program Stupňov napredovania SLSK k nám prichádza v podobe príručky, ktorá natvrdo určuje úlohy podobne ako to robia učebnice. V istom zmysle učebnicou je. Nie som si istý, či je to ten najšťastnejší spôsob – skôr si myslím, že nie.

Vízia, načrtnutá WOSM, mi pripadá skôr takáto:

- Sú tu ciele, ktoré v danej vekovej kategórii mám splniť.
- Je na mladom človekovi, aby – spolu s dospelým vodcom – našiel spôsob, ako ich splniť v rámci života a programu družiny, najlepšie ako súčasť jej dobrodružstva.

²⁶ Zákon a Sľub

²⁷ Družina prežíva náročné dobrodružstvá – a popri nich, prekonávaním prekážok, námahou prípravy na ne, vzájomnými vzťahmi, zodpovednosťou a spoluprácou ale aj nezhodami a spormi sa priamo na tomto všetkom učí spomenutým umeniam a postojom a samotnému životu podľa Sľubu a Zákona.

- Družina potom – spoločne ako samosprávny demokratický systém, nielen radca s vodcom – hľadá konsenzus v tom, ako prežívať svoj život a svoje dobrodružstvo tak, aby v rámci neho všetci jej členovia mohli pracovať na svojom osobnom napredovaní a súčasne ovocie tohto napredovania, získané zručnosti a poznatky a skúsenosti, boli v družine reálne využité, nie nejakým umelým spôsobom typu „usporiada pre družinu pol hodinovú prezentáciu svojich výsledkov“ (hoci aj to môže byť dobré, ako to vychádza z potrieb družiny a nie z potreby jednotlivca odfajknúť si splnenie svojej osobnej úlohy), ale ako ich naozaj a užitočne začleniť do života družiny a tak ju obohatiť a urobiť lepšou, krajšou a funkčnejšou.

V tomto zmysle sú konštruované napríklad aj *The Boy Scout Handbook* pre skautov v *Boy Scouts of America*: nie učebnica, ale skutočná záležácka príručka, kompendium znalostí, postupov a zručností, s pomocou ktorých si mladý človek môže týmto spôsobom určovať a dosahovať svoje ciele svojim vlastným spôsobom. Podobne to vidieť aj na *Scout Handbook* britskej *The Scout Association*, ktorá vyznačuje cestu stupňov napredovania (*challenges*) tým, že ciele definuje, pridáva k nim krátke vysvetlenie, popis, rady a tipy ako dané zručnosti dosahovať – ale je potom na mladom človekovi a na jeho vodcovi, družine a oddiele, aby našli spôsob, akou *činnosťou*, v rámci konkrétnej aktivity či dobrodružstva či iným spôsobom, mladý človek určené kvality nadobudne.

Jeden z dôsledkov učenia sa činnosťou je, že mladí ľudia sú vedení k tomu, aby veci najprv zažili a až potom z nich vyvodzovali poučenie. Pre dospelého vodcu z toho vyplýva niekoľko vecí: Dospelý vodca nemusí vopred vysvetľovať výchovný cieľ aktivity.²⁸ Ak by to urobil, nielen že by to zrejme mladých ľudí nevelmi zaujalo, ale mohlo by to narušiť ich spontánnosť a ochudobniť tak ich skúsenosť tým, že ju budú prispôsobovať tomu, o čom si myslia, že sa od nich očakáva. Na druhej strane slovné zhodnotenie ich reakcií, pocitov atď. im pomáha reflektovať aktivitu a vyvodiť z nej závery. Okamih ticha na záver stretnutia alebo tábora môže byť využitý na všeobecné zhodnotenie toho, ako podujatie dopadlo a k povzbudeniu mladých ľudí, aby sa sami vyjadrili. Mladí ľudia môžu mať pocit, že to, čo sami z aktivity načerpali, je nič v porovnaní s tým čo bolo cieľom aktivity samotnej. Úlohou dospelého vodcu nie je prehnane poukazovať na to, čo malo byť dosiahnuté, ale jednoducho ich sprevádzať počas ich sebavyjadrenia. Atmosféra musí byť konštruktívna, aby tak mladí ľudia nemali obavy z toho vyjadriť sa. Ak treba, môže byť poukázané na pravidlo života,²⁹ aby pomohlo mladým ľuďom s ich reflexiou, alebo len jednoducho môže byť mladým ľuďom pripomenuté ich právo vyjadriť sa a ak aj je vznesená nejaká kritika, má smerovať k popísaniu problému a nie k útokom na osoby.

²⁸ Inými slovami, mladý človek je prostredníctvom aktivít a hier vychovávaný často bez toho, aby vôbec vedel, že je práve vychovávaný. Vie o tom len vodca, ktorý aktivitu starostlivo nadizajnoval tak, aby jej výsledkom bola želaná výchovná skúsenosť.

²⁹ čiže konkrétny kódex správania sa a života družiny, odvodený od Zákona a Sľubu

Aktivity v skautingu sa radia do kategórie *initiative games*, hier (a z času na čas aj skutočných dobrodružstiev), ktoré vyžadujú myslenie, riešenie problémov, organizačné schopnosti, tímovú spoluprácu, dôvtip, improvizáciu. Ich cieľom nie je zábava, odreagovanie, ale skutočná práca, námaha, hľadanie nových riešení a pod. Aj preto nie je vždy vopred jasný cieľ aktivity a zámer, ktorú dospelý vodca s aktivitou má. V tomto prípade platí, že mladí ľudia sú v aktivite tohto druhu často vychovávaní bez toho, aby o tom vedeli a aby si to uvedomovali: hrajú veľkú hru, riešia úlohy, priateľsky súťažia s ostatnými družinami – ale len dospelý vodca naplno chápe a rozumie, čo presne chce danou aktivitou docieľiť a k čomu má aktivita viesť a vychovávať, či na čo poukázať a čo odhaliť.

Preto je kľúčová záverečná *reflexia*, ktorá:

- isteže zhodnotí, ako aktivita *technicky* dopadla, ocení prípadného víťaza a pod.;
- ale ešte viac hodnotí, nakoľko bol dosiahnutý jej cieľ a zmysel (ktorý dospelý vodca teraz naplno vyjaví), čo odhalila, čomu sa pri nej mladí ľudia naučili či aspoň mohli a mali naučiť;
- necháva priestor na vyjadrenie účastníkov, na to, aby sa pozdieľali s tým, ako aktivitu vnímali, čo cítili, ako sa cítili, čo z nej načerpali, čo ich naučila, čo im odhalila, ako ju oni sami hodnotia;
- oceňuje pozitívne prístupy a výkony, ale súčasne poukazuje aj na chyby a nedostatky – nie ako kritika a zhodenie, ale ako nástroj odhalenia, v čom bola príčina daného nedostatku a ako sa mu nabudúce už vyhnúť;³⁰
- povzbudzuje a dodáva odvalu ďalej na sebe pracovať a odstrániť nedostatky, ktoré odhalila;
- zhodnotí priebeh akcie aj z hľadiska Sľubu a Zákona a ich uplatnenia vo víre akcie (!);

Nakoniec je super, ak *reflexia* spontánne a úplne normálne prejde do malého *skautského stíšenia sa*, kedy prosto a jednoducho Bohu ďakujeme, chválime Ho i prosíme o veci a za veci, ku ktorým nás aktivita a *reflexia* priviedli, bez toho, aby v tom bolo čokoľvek strojené či umelé.

Závažná otázka, ktorá vyvstáva pred dospelým vodcom, je, ako ďaleko má zájsť v umožnení mladým ľuďom experimentovať a robiť chyby predtým, než sám zasiahne. Aj keď sa dospelý vodca vždy usiluje o to, aby aktivity skončili úspešne, úspech alebo efektivita aktivity by nikdy nemali byť na úkor výchovnej skúsenosti. Robenie chýb je neoddeliteľná súčasť procesu učenia sa. Nakoniec, práve cez skúsenosť chybovania mladý človek dokáže lepšie pochopiť, ako a prečo niečo dopadlo zle a ako možno v budúcnosti urobiť veci inak.

³⁰ Je možné tu použiť techniku **5Whys**, ktorá vraví, že až keď sa 5× za sebou opýtane „Prečo?“, dopátrame sa ku skutočnej príčine problému: „Prečo sme zabľúdili? Lebo nevieme narábať s mapou a kompasom. Prečo to nevieme? Lebo sme to nikdy netrénovali. Prečo sme to netrénovali?“ atď. Dôležité nie je ono číslo 5, ale samotný postup: pýtať sa dovtedy, kým sa nedopátrame k tomu problému, ktorý musíme na sebe vyriešiť.

Inými slovami, cesta je niekedy dôležitejšia, než samotný výsledok a robenie chyby je jedna z najúčinnějších výchovných metód. Ideálne teda je, aby dospelý vodca ponechal mladých ľudí čo najviac samých na seba a nezasahoval, keď robia chyby a dopúšťajú sa omylov. Má to ale svoje hranice a to vtedy, keď:

- hrozí nebezpečenstvo úrazu alebo veľkej škody;
- chyba môže viesť k nabúraníu zmyslu aktivity samotnej či neprimerane narušiť ďalší program a pritom výchovný efekt chyby a poučenia sa z nej nie je tomu primeraný (napríklad nechať mladých ľudí zablúdiť a tak si uvedomiť svoje nedostatky je OK – ale ak zablúdenie povedie k 6-hodinovej mizérii bez jedla, bez vody a nabúra celý zvyšok táborového dňa, nemusí byť výchovný dopad uvedomenia si nedostatku v navigačných schopnostiach dostatočným ospravedlnením pre niečo podobné – a zase inokedy, ak napríklad vodca chce trochu nabúrať prehnané sebavedomie oprskej družiny, môže byť presne toto to pravé, čo družina musí zažiť a v tom prípade výchovný efekt za to stojí – lenže ním už nie je prosté zistenie, že to s mapou akosi nevedia, ale hlavne zmena postoja);
- chyba môže ťažko narušiť motiváciu a odhodlanie družiny či oddielu – obzvlášť keď prechádza v tomto smere krízou³¹;

DRUŽINOVÝ SYSTÉM

Mladí ľudia majú prirodzený sklon vytvárať malé skupiny rovesníkov zhruba rovnakého veku. Družinový systém je spôsobom, ako využiť tento prirodzený sklon s cieľom vytvoriť prostredie, v ktorom sa mladí ľudia cítia dobre a usmerniť silný vplyv, ktorý rovesníci na seba navzájom majú, konštruktívnym smerom. Čo mladí ľudia vytiažia zo spoločného života a práce v súlade s pravidlom života a zo vzťahov, ktoré medzi sebou budujú ako výsledok množstva prežitých dobrodružstiev, je rovnako dôležité pre výchovný proces ako aj pre samotné aktivity.

Prvým a základným nástrojom výchovy je Skauting samotný – a teda konkrétny skautský život a vzťahy a postoje a bežne žité hodnoty konkrétnej skautskej družiny a oddielu, prístup dospelých vodcov a pod. Mladý človek je vychovávaný v prvom rade samou touto skúsenosťou. Kvalitná družina, žijúca skauting, je mocným nástrojom – rovnako ako dokáže strašne veľa zničiť a pokaziť družina zlá a nefunkčná, vzdialená do skautských hodnôt. Preto, ako hovorí Mons. Cyril Vasil SJ, tiež skaut: „Alebo to rob poriadne, alebo to radšej nerob vôbec!“

V Skautingu mladí ľudia zhruba rovnakého veku pracujú v malých skupinách šiestich až ôsmich členov. Každá malá skupina funguje ako tím. Vo vnútri každej z nich mladí

³¹ porov. *Manuál duchovného rozvoja v Skautingu*, kapitola *Skautská metóda a duchovný rast*, časť *Situačné vedenie tímu a komunita*

Ľudia organizujú svoj život ako skupiny, rozhodujú o ňom a organizujú a uskutočňujú aktivity. Každý mladý človek má konkrétnu zodpovednosť, ktorú zastáva po dohodnuté časové obdobie a ktorou prispieva k životu a pohode družiny a k úspechu jej podujatí. V každej družine je jeden mladý človek, uznaný ostatnými, ktorý je jej lídrom³², ktorý zastáva všeobecnú rolu koordinátora, zvoláva stretnutia ostatných členov a dáva každému členovi možnosť podieľať sa na rozhodovaní a plne sa zapájať do života družiny. Niekoľko takýchto družín (zvyčajne štyri až šesť) tvorí skautský oddiel, v ktorom ich činnosť napomáha dospelý vodca a jeho dospelý zástupca.

Je dobré si tu pripomenúť rozdiel medzi dospelým vodcom a radcom, ktorý je rovesníkom členov družiny:

- vodca VEDIE – vytyčuje líniu, smer, ktorým oddiel a družiny napredujú, dbá o to, aby mladí ľudia naozaj napredovali a rástli vo svojom osobnom rozvoji, pomáha mladým ľuďom stanovovať si svoje ciele a dosahovať ich, dizajnuje program a aktivity oddielu a teda do istej miery aj družín;
- radca RADÍ – pomáha svojej družine, aby bola tímom, koordinuje činnosť jej členov, zvoláva jej stretnutia, radí jej členom, ako sa čo najlepšie zapojiť do života družiny, ako zladit' svoje napredovanie so spoločným životom a aktivitami družiny, usiluje o to, aby každý člen družiny mal v jej rámci primetnú funkciu či službu – a to všetko v rámci programu, vízie a línie, ktorú spolu s radcami a ich zástupcami vytvára dospelý vodca;
- družina nakoniec je tá, ktorá – ako tím a komunita – spoločne rozhoduje o spôsobe, akým sa zhostia úloh, výziev, programu a s ním súvisiacich úloh a zodpovedností, ktoré im plynú z vízie a cesty, na ktorú ich pozval dospelý vodca. V tomto je družina opravdivý klan, demokratický, kde sú rovní s rovnými a ani radca nie je nijaký „šéf“, ale jeden z nich, „primus inter pares“, prvý medzi rovnými, ale stále medzi rovnými;

Mimochodom, keď už tam bol spomenutý zástupca... Je úlohou ako vodcu tak aj radcu vyvolať si (so súhlasom oddielovej rady / družiny) svojho zástupcu. Nielen preto, aby mu pomáhal, ale aj preto, aby si takýmto spôsobom vychovával svojho potenciálneho nástupcu, alebo len jednoducho človeka, ktorý časom môže prevziať iné dôležité funkcie, vedenie nového oddielu, či radcovanie novej družiny. V prípade radcu je to dôležité aj preto, že ani on v družine nebude naveky, časom postúpi do družiny rangerskej či roverskej a na jeho miesto v družine bude musieť nastúpiť iný.

Hoci dospelí vodcovia nie sú členmi družín, sú napriek tomu v úzkom kontakte s každou družinou a s každým mladým človekom.

³² čiže družinový radca

Je to dospelý vodca, ktorý s družinou ako s celkom ale aj s každým jej členom preberá jeho záujmy, ciele a pomáha mu nájsť spôsob a cestu ich uskutočnenia. To znamená, že sa s nimi musí pravidelne stretávať.

Jeden zo spôsobov ukazuje Jaroslav Foglar vo svojich Chlapcoch od Bobrej rieky: raz týždenne oddielovka, na ktorej vodca určil úlohy, potom družinovka, na ktorej sa úlohy plnili a nakoniec nedeľná výprava do prírody. To môže, hlavne dnes, pripadať ako príliš hektické, pre vodcu rovnako ako pre družiny a mladých skautov a skautky. Princíp je ale stále rovnaký:

- ODDIELOVKA, resp. obdobná oddielová akcia určuje smer a vytyčuje úlohy a výzvy pre jednotlivé družiny – ktoré potom už samostatne, ako tímy s pomocou svojho tímového *facilitátora* v podobe radcu, plnia tieto výzvy najlepšie, ako vedia.
- VODCA sa ale musí stretať s členmi družín aj osobne. To znamená, že ak je oddielovka povedzme raz do mesiaca – či raz-dvakrát v období medzi Veľkými dobrodružstvami – mal by dospelý vodca zhruba raz mesačne navštíviť aj družiny na ich družinovkách, porozprávať sa s ich členmi, zhodnotiť mieru napredovania, prípadné problémy, pomôcť členom družiny stanoviť ciele, prípadne vo svetle Sľubu a Zákona pomôcť riešiť problémy, s ktorými s družina sama nevie rady a pomáhať im tvoriť vlastné družinové tradície a pravidlá družinového života.

Hoci skautské družiny sú základné jednotky, v ktorých mladí ľudia fungujú, mladí ľudia sú tiež súčasťou oddielu. Počas skautského roka sa odohrávajú aktivity, ktoré zahŕňajú celý oddiel. To poskytuje všetkým družinám prispieť k dobrému fungovaniu skautského oddielu ako celku a poskytuje mladým ľuďom príležitosť lepšie spoznať iné družiny a ich členov.

Všetky tieto prvky, skombinované do sociálnej štruktúry a demokratického systému samosprávy založených na Skautskom zákone, nazýva Baden-Powell ,družinovým systémom‘.

Prostredníctvom starostlivo navrhnutých aktivít mladý človek spoznáva, že mnohé skúsenosti sú možné len ako výsledok spoločného úsilia a preto sa musia dať dokopy ako družina. Potreba spolupráce povzbudzuje každého z nich zohrať svoju vlastnú úlohu v uskutočnení danej skúsenosti tým, že rozvinie a využije svoje schopnosti a zručnosti, aby tak výsledný zážitok bol možný a hodný vychutnania.

Družina preto naozaj má a musí fungovať ako skutočný tím. Je na vodcovi, aby program, ktorý pripravuje, tomuto napomáhal – napríklad aj tým, že do programu zakomponuje potreby využiť špeciálne poznatky a zručnosti členov družín, ktoré sa odvíjajú od ich osobného napredovania a o ktorom má vodca dokonalý prehľad, pretože sám pomáhal jej jednotlivým členom tieto ciele stanovovať.

Zúčastňovaním sa na takomto živote družiny sa navzájom spoznajú aj so svojimi silným a slabými stránkami a vytvoria medzi sebou puto. Toto vzájomné puto je dôležité z nasledovných dôvodov: Prispieva k citovému rozvoju mladých ľudí prostredníctvom pocitu spolunáležitosti, pocitu ocenenia a vytvára základ pre vlúdne a úzke priateľstvo, ktoré by mladý človek inde len ťažko vytvoril. Úzko previazaná družina vytvára povzbudivú atmosféru, v ktorej každý člen vynakladá stále viac úsilia na to, aby nadobudol zručnosti a skúsenosti, potrebné pre ich aktivity a spoločný život. Vzťahy tiež pomáhajú mladým ľuďom hlbšie pochopiť význam zodpovednosti a solidarity. Mladí ľudia, ktorí túžia po uznaní zo strany rovesníkov, tým, že sledujú reakcie družiny na svoje postoje a správanie sú si navzájom zrkadlom. Môžu tak byť povzbudení k rozvinutiu väčšieho seba uvedomovania si, často vyúsťujúceho do zmeny postojov a chovania.

Znovu sme pri téme družiny ako rovesníckej skupiny. Mladí ľudia sú si navzájom zrkadlom a navzájom sa tak sami sebe prispôsobujú. Preto je dôležité, aby družina bola naozaj plne skautská – inak to, čomu sa budú prispôsobovať, nebude ani skautské, ani dobré a samotný zmysel skautskej seba výchovy sa rozpadne.

Družinový systém nie je zamýšľaný ako nástroj, ktorým dospelí vodcovia vydávajú smerom nadol rozkazy, aby boli splnené, ale ani ako miesto, kde mladí ľudia vyjadria svoje želania v očakávaní, že dospelí vodcovia všetko zariadia. Je zamýšľaný ako spolupráca medzi mladými ľuďmi a ich dospelými vodcami, založená na dialógu a spolupráci. Dospelý vodca (a jeho zástupca) je členom oddielu, avšak nie družín. Družinový systém je zamýšľaný ako pomôcka pri pochopení konceptu demokracie prostredníctvom toho, že ho v družine v praxi zažíva. Demokracia v skautskom oddiele je založená na tom, že potreby a záujmy všetkých členov sú brané do úvahy a vo všetkom sa usiluje o konsenzus, pretože ak by o všetkom rozhodovala väčšina, potreby a záujmy menšiny by mohli ostať ignorované; je založená na stotožnení sa so všeobecne odsúhlasenými pravidlami, založenými na Skautskom zákone; ...

Dôležitým prvkom je práve ten konsenzus: súhlas, zhoda. Rozhodovanie pomocou konsenzu znamená, že chceme, aby rozhodnutie bolo spoločné, aby sa s ním mohli bez kompromisov stotožniť všetci a teda nie aby väčšina prehlasovala odstavila menšinu. Aj keď „vítazstvo väčšiny“ pomocou hlasovania považujeme za demokratické, v skutočnosti úplná demokracia je až vtedy, ak sa prostredníctvom diskusie dospeje ku konsenzu, ktorý zohľadňuje ako potreby a túžby všetkých, tak, samozrejme, „ústavu“, ktorou je Sľub, Zákon a Metóda Skautingu. V tomto smere sa družina sama na sebe učí byť opravdivou ústavnou demokraciou.

... a na fakte, že skautský oddiel podporuje každého svojho člena osobne a každý jeden člen nesie časť zodpovednosti za to, aby oddiel fungoval efektívne. Demokracia v skautskom oddiele je skutočnou formou zastupiteľskej správy. V skautskom oddiele

demokracia začína na úrovni družiny, kde sa jej členovia učia diskutovať a spolupracovať. Povaha družiny vyžaduje, aby v nej každý jej člen hral aktívnu rolu. To v sebe zahŕňa aj skutočnú zodpovednosť vzhľadom na družinu, jej funkčnosť a potreby.

Stelesnením zastupiteľskej demokracie je potom *oddielová rada*, tvorená radcami a ich zástupcami, dospelým oddielovým vodcom a jeho zástupcom, prípadne inými osobami, ak si to tak oddiel stanoví. Je dôležité, aby naozaj fungovala, aby sa skutočne schádzala a aby naozaj riešila nielen veci typu „zase niekto neupratal klubovňu“, ale aj veci zásadné a konceptuálne, týkajúce sa samotného života a smerovania oddielu a jeho družín, stavu a „zdravia“ skautského ducha a pod.

SYMBOLICKÝ RÁMEC

V Skautingu symbolický rámec je súbor prvkov, ktoré predstavujú koncept, Skautingom ponúkaný. Samotné meno Hnutia – Skauting – poukazuje na symbolický rámec, vytvorený zakladateľom Baden-Powellom a vymyslený tak, aby oslovil chlapcov v neskorom detstve a začínajúcom dospievaní. „Pod pojmom skauting rozumieme prácu a vlastnosti zálesákov, objaviteľov, lovcov, námorníkov, vzduchoplavcov, priekopníkov a hraničiarov“ (Baden-Powell, Rady skautským vodcom, 1944 edition).

Je dobré si pripomenúť, že Skauting sám je symbolickým rámcom – život ľudí v drsnej prírode mimo civilizácie – a že základným obsahom skautského života i nástrojom napredovania je samotné skautovanie.

Symbolický rámec stavia na prirodzenej predstavivosti, dobrodružnosti, tvorivosti a vynachádzavosti mladých ľudí tým, že podnecuje ich rozvoj v rôznych oblastiach, pomáha im stotožniť sa so smerovaním svojho rozvoja a s hodnotami, ktoré Skauting zdôrazňuje, podporuje v nich rozvoj vedomia vlastnej identity a podporuje jednotu a solidaritu skupiny.

Tak, ako Ježiš učil náročné otázky a princípy cez *podobenstvá*, symbolický rámec je presne takýmto skautským *podobenstvom*, ktoré pomáha pochopiť (tým, že sa rozpráva a potom následne aj prežíva) to, k čomu mladých ľudí vedieme. Je ľahšie stotožniť sa s postavou *Akélu* či *Mauglího* u vlčat'a či s postavou *Aragorna* alebo *sv. Benedikta* u skauta a napodobovať ju, než sa pokúsiť urobiť nejaký suchý zoznam vlastností, kvalít, zvykov a konania týchto postáv a potom sa nejako snažiť „vtĺcť“ ho mladému človekovi do hlavy a tlačiť ho k tomu, aby tento zoznam uskutočnil vo svojom živote. To je dôvod, prečo Zakladateľ urobil to, čo urobil: „*Keby sme sa nazvali napríklad Spoločnosť na propagáciu morálnych atribútov, chlapec by sa do toho určite nehrnul. No nazvať to skauting a dať chlapcovi šancu stať sa zvedom, to bola úplne iná káva!*“ (sir Robert Baden-Powell)

Zmyslom symbolického rámca nie je udržiavať deti vo vymyslenom svete hier. Len jednoducho využívame tento prirodzený nástroj spôsobom, ktorý dokáže obohatiť bežný život a prekonať ťažkosti spojené s prechodom na novú úroveň rozvoja. Preto sa musí postupne rozvíjať v súlade s rozvojom mladého človeka, od sveta imaginárneho smerom k stále realistickejšiemu pohľadu, už len obohatenému kúskom predstavivosti.

Symbolický rámec môže napomôcť k sociálnemu rozvoju vtedy, keď sa mladí ľudia stotožnia so spôsobom života, ktorý je v ňom obsiahnutý a ktorý podtrhuje prvky starania sa o seba navzájom, zodpovednosti a podobne.

To znamená, že bez ohľadu na to, či ide o „národný symbolický rámec“ (akým je Kniha džunglí u vlčat) alebo o prostú legendu k hre či k táboru, musí to byť niečo známe, niečo, čo mladých ľudí nadchne a zachytí, niečo, čo má v sebe samozrejme pozitívne skautské posolstvo – takže si ako vodcovia musíme sadnúť a zhodnotiť, nakoľko daný príbeh odráža Zákon, Sľub a Metódu Skautingu. V zásade to znamená dve možnosti:

- alebo využiť príbeh zo svetov, ktoré sú všeobecne známe – v praxi Divoký západ (kovboji, indiáni), rytieri, vikingovia,... a zhruba dosť, všetky ostatné oblasti už nie sú natoľko známe a v povedomí a hrozí, že niektorým členom budú vzdialené, nezrozumiteľné a cudzie;
- alebo využiť „módnu vlnu“, akými boli Pán prsteňov, Harry Potter, Twilight a pod. – a zvážiť, čo z toho ako môžeme využiť tak, aby to mohlo byť vzorom a inšpiráciou a aby mladí ľudia, tým, že sa s nejakou postavou či časťou príbehu stotožnia, osobnostne rástli a obzvlášť v schopnosti žiť a naplňovať Zákon, Sľub a používať Skautskú metódu.

Nakoniec môže symbolický rámec otvoriť cestu smerom k duchovnému rozvoju tým, že je založený na hodnotách zodpovedajúcich Princípom skautingu. Môže podnietiť mladého človeka ku objavovaniu a skúmaniu seba samého, vzťahy, ktoré tvorí a svoj život všeobecne spôsobom, ktorý ho povedie za hranice materiálneho každodenného života a to tým, že na okamih premení zvyčajné na nezvyčajné, nemožné na možné, neviditeľné na to, čo môže človek vnímať intuitívne. Aj keď symbolický rámec môže napomôcť rozvoju vo všetkých oblastiach, zohľadnenie konkrétnych výchovných potrieb daného veku môže jeho účinnosť umocniť.

Tak, ako celý skauting je *spiritually-oriented*, platí to aj o symbolickom rámci. V konečnom dôsledku musí smerovať až k otázkam existenciálnym (kto som, odkiaľ prichádzam, kam idem,...) a napomáhať objavovanie odpovedí na ne až v samej v Realite, presahujúcej obmedzenú hmotnú realitu pozemského života smrteľníkov.

• **Stredný a neskorší detský vek**³³ je obdobím, kedy mladý človek nadobúda schopnosť uvažovať³⁴ a začína chodiť do školy. Následne trávi viac času s rovesníkmi mimo rodiny. Predstavivosť je často základom ich hier – vymyslené pozadie dáva ich hrám pointu i pocit spoločného údelu medzi účastníkmi hry. Symbolický rámec sa v tomto veku všeobecne sústreďuje na **proces socializácie** a napomáha začlenenie sa a pocit spolunáležitosti v rámci skupiny aj tým, že robí spôsob a pravidlá života skupiny zrozumiteľnými všetkým a pod.

• **Neskoré detstvo a rané dospievanie**³⁵ – pre mnohých mladých ľudí v tejto vekovej skupine je to čas nástupu puberty. Zatiaľ čo predstava, že už prestávajú byť deťmi, môže byť vzrušujúca, zmeny, ktoré sa začínajú objavovať, môžu vyvolávať znepokojenie. Na emočnom fronte sa rodičia aj mladí ľudia vyrovnávajú s faktom, že detstvo sa nenávratne končí, avšak dospelosť stále ešte nenastala. Nastupuje pocit frustrácie, nedostatočnosti a nedostatku identity, aj keď to zväčša pred rovesníkmi skrýva, aby nevyzeral smiešne. Mnohí mladí ľudia v tomto veku cítia potrebu všetko si na vlastnej koži vyskúšať. Rozvíjanie praktických zručností a umenia prežitia dobre zodpovedá tomu, čím prechádzajú v bežnom živote a stávajú sa dôležitými v snahe dokázať sebe aj iným rastúcu schopnosť postarať sa sám o seba. Symbolický rámec pre túto vekovú kategóriu musí byť už o niečo realistickejší, sústredený na **témy prežitia [survival]** ako jednotlivca aj ako skupiny **a vynachádzavosti**.

• **Vek strednej adolescencie**³⁶ – obdobie silných emócií. Vnútorne sebaskúmanie, hodnota priateľstva, duchovné prebúdzanie sa, univerzálne hodnoty, záujem o globálne záležitosti a podobne sa u tejto vekovej skupiny dostávajú do popredia rovnako, ako túžba po silných fyzických zážitkoch, často spojených s riskovaním. Mnohí mladí ľudia cítia, že nie sú zo strany dospelých „braní vážne“. Niektorí hľadajú príležitosti, ako ukázať svoju schopnosť aktívne sa zapojiť do života spoločnosti aj so skutočnou zodpovednosťou a túžia rozširovať svoje obzory: stretať nových ľudí, navštevovať nové miesta... Iní sa zase stiahnu do stavu zdanlivého nezáujmu. Vzťahy v skupine začínajú naberať na dôležitosť, vyznačujúc sa silným priateľstvom ale aj silnými konfliktmi medzi ich osobnosťami. Role a situácie, do ktorých vstupujú (romániky nechajme stranou!) v sebe zahŕňajú túžbu, aby boli dospelými braní vážne, obsahujú v sebe túžbu niečo dokázať, vedieť sa dať dokopy rovnako účinne, ako je to u dospelých, objaviť niečo nové a zakúsiť vzrušenie z adrenalínu. Symbolický rámec pre túto vekovú kategóriu sa často točí okolo **obdivovaných postáv histórie**: neohrození

³³ vláčatá

³⁴ zhruba 7 rokov, „vek užívania rozumu“ podľa Cirkvi, vek nástupu latentnej puberty

³⁵ staršie vláčatá, mladší skauti, 9 až 13 rokov

³⁶ rangeri, 13 až 15 rokov

objavitelia, alebo ľudia, ktorí napriek všetkým prekážkam uspeli v niečom výnimočnom, ľudia, ktorí ľudstvu prospeli niečím trvalým a pod.

• **Stredné až neskoré dospievanie**³⁷ – vek putovania. Väčšina predchádzajúcich sociálnych záujmov ostáva. Pridáva sa túžba po úplnej nezávislosti od rodičov spolu s pocitom, že sú konečne schopní niečo podobné aj naozaj dokázať. Starosti so štúdiami, voľbou povolania, hľadaním práce ako aj so strachom z opustenosti vo veľkom svete, strasti i radosti romantických vzťahov, to všetko charakterizuje toto obdobie. Zatiaľ čo mnohí mladí ľudia v tomto veku Skauting opúšťajú, nemálo iných v tomto období si vychutnáva spoločné projekty, organizovanie expedícií, skúmanie nových spôsobov života a pracovných príležitostí, spoznávanie odlišných ľudských kultúr, dobrovoľníctvo – všetko podľa možností čo najďalej od domova. Symbolický rámec pre toto obdobie sa všeobecne točí okolo témy **objavných ciest, sebaspoznávania** – so zastávkami na tejto ceste, počas ktorých ponúkame svoju pomoc a spoznávame ľudí, ktorých stretáme pozdĺž našej cesty.

Symbolický rámec je teda niečo viac, než len „dodanie farby“ skautskému programu – aj keď aj tým je. Bez ohľadu na to, aký symbolický rámec zvolíme, **vždy musí podporovať a nikdy nesmie protirečiť cieľom Skautingu, jeho princípom a metóde.**

PRÍRODA

Kontakt s prírodou má za cieľ komplexným spôsobom prispieť k rozvoju mladých ľudí vo všetkých oblastiach a poskytnúť prostredie, ktoré je na aplikovanie Skautskej metódy ideálne.

Príroda poskytuje mnoho príležitostí pre objavovanie pocitov a emócií. Ticho a pokoj prírody napomáha odpútať sa od problémov a podráždenosti všedného dňa. Noc v stane je zase okamihom, kedy mladý človek čelí svojmu podvedomému strachu a premáha ho. Tábor, ďaleko od domova a zovretia civilizácie, je miestom, kde mladí ľudia môžu skutočne spoznať jeden druhého so všetkými jeho prednosťami aj slabosťami. Jednoduché denné práce, ako je príprava jedla a úprava táboriska, odhaľujú povahu samostatnosti. Pomáhať si navzájom je nevyhnutnosť, pretože problémy, ktorým čelíme, sú skutočné. Je nevyhnutné nájsť riešenia konfliktov, pretože nikto sa nemôže obrátiť a odísť domov. Splavovanie rieky, šplhanie na skaly, improvizované sprchovanie sa v daždi po dusnom a prašnom dni, chúlenie sa dohromady a zohrievanie sa a delenie sa so šálkou horúceho čaju sú všetko skúsenosti, ktoré napomáhajú vzniku pevných vzťahov a pocitu solidarity, ktoré mestský život nie

³⁷ roveri, 15 až 18 rokov

vždy poskytuje. Z nájdenia si času na obdivovanie zázrakov prírody, prežitia pocitu bázne a nadčasovosti inšpirovanom horami, sledovania padajúcich hviezd za noci a pocitu vlastnej ničotnosti v porovnaní s nesmiernosťou Vesmíru, sa rodí vnímavosť pre duchovno. Príroda poskytuje nespočetné príležitosti pre skúmanie seba samého. A keď je už myseľ otvorená, mladý človek dokáže hlbšie spoznať a prijať svoje náboženské dedičstvo.

Z pohľadu celostnej výchovy, kontakt s prírodou pomáha mladým ľuďom obrátiť sa späť k tomu, čo je v reálnom živote podstatné. Dnes, viac než predtým, vyrastajú mladí ľudia v komplikovanom svete, kde je stále ťažšie rozlíšiť medzi tým, čo je naozaj podstatné a čo nadbytočné, čo je naliehavé a čo pokojne môže aj počkať, medzi tým, čo je skutočné a čo umelé – krátko a stručne, medzi realitou a ilúziou. V prírode, celé kilometre od najbližšej cesty, bez telefónu, je mladý človek prinútený postaviť sa skutočnosti. Mestská móda, sociálne pozadie, snaha „byť cool“, to všetko sa vyparí tvárou v tvár burácaniu vetra, keď sa ženie búrka. Jednoduché radosti života – prvé dotyky tepla pri východe slnka, hľadanie na hviezdnatú oblohu, plávanie v rieke – dokážu spôsobiť, že aj tie najsofistikovanejšie počítačové hry zrazu pôsobia nudne. Keď mladí ľudia dokážu oceniť tento spôsob života v prírode, nechávajú za sebou konzumný spôsob života, lepšie pochopia potrebu života v súlade s prírodou a potrebu jej ochrany. Zapaľovanie ohňa trením driev, hľadanie vody, zbieranie plodov na jedlo, hľadanie na stáročných stromy pomáha rozvíjať zmysel pre dejiny, lepšie si uvedomiť, ako ďaleko sa už ľudstvo dostalo – i to, kam smeruje.

Všetko sú to kľúčové veci: dobrodružstvo, nevšedné, nepredvídateľné ako brána k realite sveta, života, práce, vzťahov... – a nakoniec siahajúca až k majestátu Reality, ktorou je Boh. Ak sa nám Skauting javí ako málo „duchovný“, možno je to aj preto, že sme si v mene pohodlnosti akosi zatvorili túto bránu prírody a pomaly sme zdegenerovali zo skautov na klubovníkov...

Skautský tábor v prírode poskytuje súčasne jednoduchú a mocnú skúsenosť. Je to zvyčajne na jeho konci, kedy mladí ľudia cítia, že sa ich vzájomné vzťahy upevnili a hodnoty, vyjadrené v pravidle života [code of living³⁸], začínajú dávať opravdivý zmysel.

Skautský tábor. Je dobré si pripomenúť, čo sa pod ním myslí: „Zo všetkých možných škôl je tábor tým široko-ďaleko najlepším spôsobom, ako v chlapcoch rozvíjať tie správne povahové vlastnosti [...] My skauti vieme, že to, čo chlapcov láka a čo ich zároveň vychováva, je pravé táborenie - teda že si tábor pripraví sami, aj keď si musia stany sami vyrobiť a

³⁸ čiže konkrétne pravidlá, zásady a zákony života a fungovania družiny (oddielu), skonkrétňujúce hodnoty Sľubu a Zákona.

naučiť sa variť vlastné jedlo. [...] Takto prežitý týždeň je hoden šiestich mesiacov teoretického vyučovania medzi štyrmi stenami, zamyslite sa nad tým!“ (Robert Baden-Powell, Rady skautským vodcom). Nie je to ani náhodou zážitkový pobyt pod stanmi, kde sú mladí ľudia obklopení starostlivými vedúcimi, kuchármi, staffákmi a ktovie kým ešte...

Využitie prírody v Skautingu jednoznačne nie je pokusom odtrhnúť mladých ľudí od sveta, v ktorom žijú. Jeho zmyslom je ukázať svet, ktorý by ich inokedy ani nenapadlo skúmať, pohliadnuť za hranice toho, čo je materiálne, obohatiť ich životnú skúsenosť spôsobom, ktorý im poslúži aj v bežnom živote pri rozlišovaní, čo je podstatné a čo zase vskutku nedôležité.

Príroda môže byť súčasťou množstva aktivít – aj takých, ktoré sa priamo k prírode nevzťahujú. V takých prípadoch, bez ohľadu na prvotný cieľ aktivity, vedľajším zámerom v pozadí ostáva jednoducho pomôcť mladým ľuďom cítiť sa v prírode príjemne (pre niektorých to môže byť naozaj veľký krok!). V novej skupine, keď mladí ľudia ešte nie sú navyknutí na pobyt v prírode, dospelý vodca si musí dať obzvlášť záležať, aby tieto prvé skúsenosti boli bezproblémové a príjemné. Ak mladí ľudia vyjadrujú nadšenie pre fyzicky náročné aktivity, je to určite lepší spôsob ako začať budovať ich vzťah k prírode, než napríklad podujatím zameraným na ochranu životného prostredia. Príroda [a život a aktivity v nej] pomáha mladým ľuďom lepšie porozumieť svojim schopnostiam i potrebe ich rozvíjania, pretože podrobuje skúške ich fyzickú výdrž, vynaliezavosť, schopnosť poradiť si s problémami a vyhýbať sa nebezpečenstvám, spolupracovať ako družina a pod.

Robiť družinovky v klubovni a hry na dvore je určite pohodlnejšie pre vodcu aj pre družiny. Ale Skauting nie je o pohodlí. Je o dobrodružstve – a teda o vykročení zo zóny komfortu smerom k zóne rastu. Mali by sme sa usilovať byť von, v prírode, tak často, ako sa to len dá, robiť v prírode aj bežné akcie, ako sú družinovky a podobne. Všetci tým podrastieme, aj vodcovia (bude to od nich chcieť možno viac kreativity pri vymýšľaní aktivít a programu), aj mladí ľudia. Sme ale skauti a prírody by mala byť našim domovom, mali by sme sa v nej cítiť doma, príjemne, byť na ňu navyknutí, obzvlášť dnes, keď „ísť von“ už pre decká neznamená „ísť k potoku“ či „na medzu“ ale skôr túlať sa po uliciach, prípadne si zabehnúť na hrisko s umelou trávou. Je na čase premyslieť si spôsob, ako naozaj byť čo najviac von, na vzduchu, v prírode, ako aj z družinovky takto urobiť niečo ako „mikrodobrodružstvo“, aj keď to zaberie o niečo viac času a o niečo viac práce pri príprave programu – a možno aj nie.

Väčšina mladých ľudí sa v škole učí zemepis a prírodopis. V Skautingu sa ale vedomosti nezískavajú pre ne samotné! Pri aktivitách v prírode kombinujeme poznatky a zručnosti v súlade so záujmami mladých ľudí spôsobom, ktorý vyúsťuje do budovania životných postojov. Skautský tábor je skvelé miesto na začlenenie nových členov. Preto by mal byť tábor naplánovaný pár mesiacov po začiatku nového

skautského roka. Ak aj táborenie v divočine nie je možné alebo je príliš nebezpečné, je potrebné aspoň táboriť tak ďaleko od ostatných kempujúcich ľudí, ako sa len dá.

„Skauting je nástrojom duchovného rozvoja, pretože umožňuje mladým ľuďom „religovať“³⁹ a porozumieť rôznym skúsenostiam. Ja zjavne, že svoju pozornosť sústreďuje na výchovný potenciál aktivít malých skupín v prírode. Poskytujú hneď dvojnásobný duchovný prístup: Objavovaním krásy a nádhery stvorenia a učením sa reči symbolov. Aktivitami v prírode mladí ľudia skutočne objavujú vzťah medzi človekom a prírodou a veľkoleposťou sveta: „Mnohé z aktivít, ktorým sa skauti v prírode venujú, súvisia s tou najzakladanejšou skúsenosťou ľudstva a sú nabité veľmi silným duchovným podtónom: preskúmavanie územia, upravovanie priestoru, budovanie prístrešku či domu, spoločenstvo okolo ohňa, hľadanie vody a pod.“⁴⁰ Je tu ale aj iná, rovnako dôležitá funkcia: získať prístup k jazyku symbolov⁴¹. Práve „v symboloch vyjadrujeme svoju skúsenosť života, svoje pocity, v celej jasnosti i zmätenosti ich hlbokých významov.“⁴² Táto funkcia je zásadná práve v dobe ako je tá naša, ktorá je tak chudobná na spoločné symboly! Pretože „... ľudia, ktorí nepoznajú jazyk symbolov, nedokážu hovoriť o ničom inom, len o bežných praktických záležitostiach. Je to fádny spôsob života. Pretože nevedie „hovoriť duchovne“ (na symbolickej úrovni), nedokážu ani uvažovať o svojom živote a stávajú sa nemohúcimi hračkami všemožných vplyvov a okolností, prosto len žijúci a prežívajúci zo dňa na deň.“⁴³ Žiť svoj život a uvažovať o ňom nám umožňuje vyhnúť sa tomu, aby sme boli obeťami našej dennej rutiny na stále tej istej rovine toho, čo je bezprostredne viditeľné, namiesto toho získať odstup, mať svoje referenčné body a nebyť vydaní na milosť a nemilosť tlaku manipulácie.“

(Scouting and Spiritual Development, World Scout Bureau, 2001)

OSOBNÉ NAPREDOVANIE

Osobné napredovanie špeciálne usiluje o to, aby pomohlo každému mladému človekovi vedome a aktívne sa podieľať na svojom vlastnom rozvoji.

³⁹ Od slova religio, znovu zviazať – v tomto zmysle v sebe obnoviť zmysel, schopnosť, vnímať Nadprirodzeno, posvätno – obzvlášť s pomocou nástroja 5W.

⁴⁰ Dominique Bénard, „L’Ile verte“, chapitre 7, L’âme, p. 128.

⁴¹ čiže neverbálna komunikácia prostredníctvom rituálov, obradov, symbolov, skúseností,...

⁴² Dominique Bénard, ibidem.

⁴³ Dominique Bénard, ibidem, p. 128-129.

Schéma napredovania je hlavným nástrojom, určeným na podporu tohto prvku Skautskej metódy. Je založená na súbore výchovných cieľov, vypracovaných národnou organizáciou pre jednotlivé vekové kategórie, stanovených na základe vedomostí, zručností a postojov, ktoré je možné v závere vekovej kategórie od mladých ľudí v rôznych oblastiach vývoja realisticky očakávať. Táto schéma, predstavená atraktívnym a povzbudivým spôsobom, poskytuje s pomocou dospelého vodcu každému mladému človekovi nástroj, aby si vytvoril svoju vlastný súbor osobných cieľov, zdefinoval si, akým spôsobom ich mieni dosiahnuť, pracoval na ich dosahovaní svojim vlastným tempom a následne vyhodnotil, potvrdil a oslávil pokrok, ktorý dosiahol.

Táto schéma je súčasťou príručky stupňov napredovania, kde je spojená aj s konkrétnym návodom, ako tieto ciele (akože?) splniť. Už sme sa k tomuto vyjadrovali. V skutočnosti splnenie týchto cieľov je viac, než len splnenie nejakej predpísanej aktivity a odfajknutie si toho (resp. zapísanie dosiahnutých „metrov“ či iné symbolické ohodnotenie). Dosiahnutie týchto cieľov je vec komplexnejšia, zahrňuje v sebe zmenu postojov. Je to dlhodobá záležitosť. Je dobré, ak dospelý vodca dokáže tieto ciele začleniť do skautského dobrodružstva, ktoré s mladými ľuďmi prežíva a napomôcť im tak osvojiť si tieto ciele jednak učením sa činnosťou a jednak, vďaka tomu, na naozaj hlbokej rovine postojov, ktoré boli nadobudnuté ako výsledok činnosti a skúsenosti.

V tomto smere sa dá povedať, že namiesto *lineárneho* postupovania od úlohy k úlohe mladí ľudia rastú paralelne vo všetkých týchto rozmeroch a povedzme raz za štvrt' roka sa urobí niečo ako „inventúra“, na ktorej spoločne hodnotia, ako k týmto cieľom pokročili, nakoľko ich naplnili, k čomu im ešte koľko chýba a možno aj spoločne uvažujú nad tým, ako nastaviť svoje ďalšie aktivity a dobrodružstvá tak, aby s ich pomocou splnili tie ciele, ktoré im sú predstavené.

Nehovoriac o tom, že aj spôsob dosahovania týchto cieľov sa bude u jednotlivých mladých ľudí líšiť, pretože každý z nich si s pomocou vodcu „pretaví“ tento všeobecný cieľ na svoju vlastnú konkrétnu podobu, zodpovedajúcu jeho stavu a jeho potrebám a teda v praxi splnenie jedného a toho istého všeobecného výchovného cieľa z národnej schémy bude mať u jednotlivých mladých ľudí inú konkrétnu podobu ako aj zrejme odlišnú (aspoň v niečom) cestu k jeho splneniu.

Mnohé školy akademického aj odborného typu všade na svete sú pod veľkým tlakom, aby ich žiaci dosiahli čo dokonca prekonali všeobecne určené štandardy a získali tak vstupenku na trh práce. Následne aj mladí ľudia čelia podobnému tlaku. Niektorí sa cez to dokážu preniest, niektorí s tým ťažko zápasia. Skauting, samozrejme, nie je určený len pre ľudí, ktorí majú v škole problémy. Jednoducho poskytuje všetkým mladým ľuďom spôsob rozvíjať sa spôsobom, aký školy len zriedka poskytujú. Dáva im schopnosť zažiť – každému svojim spôsobom – práve tým, že pracujú na tom, čo ich zaujíma a na svojich vlastných cieľoch napredovania.

Dospelý vodca by teda mal pomôcť mladému človekovi zosúladiť určené výchovné ciele so záujmami, záľubami a talentmi i schopnosťami mladého človeka tak, aby z toho vznikol atraktívny, jemu na mieru šitý program, ktorý navyše nebude narúšať, ale naopak napomáhať a podporovať spoločný program a život družiny tým, že družina dokáže vhodným spôsobom podporovať svojich členov na ich osobnej ceste napredovania – a zase ovocie napredovania a rastu členov družiny obohacuje a posilňuje družinu ako celok. Vlastne je to princíp *komunity*: individualita, ktorá neruší jednotu a jednota, ktorá neruší slobodu ani jedinečnosť členov.

Prvou etapou, ktorou prechádza mladý človek na tejto ceste je samotné rozhodnutie sa pre to, čo čím Skauting je, vyjadrené v Skautskom sľube. Nie je to skúška, ktorou by mal prejsť. Na to, aby mohol mladý človek urobiť takýto záväzok, musí najprv zažiť skauting v akcii, rozhodnúť sa prijať na seba úlohy plynúce zo spoločného života, zbližiť sa so skautskou výchovnou ponukou pre jeho vekovú kategóriu, porozumieť Skautskému zákonu a tomu, ako sa premieta do konkrétneho pravidla života⁴⁴ a následne do „pravidiel hry“ [skautského kolektívu]. Aj keď škola, rodičia, priatelia či iní môžu naliehať na to, aby si mladý človek Skauting vyskúšal, nakoniec to musí byť mladý človek sám, ktorý sa rozhodne, či sa voči Skautingu zaviazá – ako a to, kedy z neho odíde. Toto je základný predpoklad, že mladý človek sa bude opravdivo rozvíjať len vtedy, ak motivácia bude vychádzať z neho samotného – nikto nebude vkladat úsilie do niečoho, ak by v tej istej chvíli bol najradšej niekde inde. Spolu s faktom, že všetci mladí ľudia v skupine sa usilujú spoločne, to vytvára prostredie vzájomnej motivácie.

V základe nástroja osobného rastu je skutočnosť, že Skauting jednoducho požaduje od všetkých, aby sa „vynasnažili zo všetkých síl“⁴⁵. Nie je to žiaden test, v ktorom by vzájomne súťažili, žiadne rebríčky označujúce to, kto je lepší a kto horší. Jediná súťaž je sám so sebou. Nielenže to znižuje strach z porovnávania s inými a zo zlyhania, je to zároveň faktor, ktorý napomáha tvorbe hlbších a opravdivejších vzťahov v rámci skupiny – práve preto, že tam nie je žiaden podtón napätia, spôsobeného vzájomnou rivalitou⁴⁶.

Preto je Sľub tak dôležitý. Niekedy sa akoby zľahčoval, menil na akúsi formalitu – pre mladého človeka (u nás obzvlášť) je to akási formulka, ktorú musí, ešte napoly rozospatý, odriekať, aby patrila medzi tých, čo „už majú Sľub“ – a vodcovia zase na to pozeráme, že veď je to ešte len dieťa, čo už len ono môže sľubovať.

⁴⁴ code of living

⁴⁵ „do his or her best“

⁴⁶ Vzájomná rivalita a porovnávanie sa môže byť aj motivujúce – ale len vtedy, ak je družina naozajstným bratstvom, klanom, a kde ide o priateľskú rivalitu, ktorá sa z úspechu druhého teší rovnako ako zo svojho a kde takáto rivalita motivuje k ešte väčšiemu vzopätiu sa a úsiliu v snahe nezaostať v úsilí (nie vo výsledkoch, ale v úsilí) za priateľmi.

Ale Sľub je základom práve pre tento zásadný postoj, ktorý stojí v pozadí skautského života. rozhodnutie sa pre úsilie o rast a dokonalosť. Preto je tak dôležité, aby sa mladý človek na Sľub dôkladne pripravil, porozumel mu, zažil a okukal si, ako to v praxi v nabudenej zanietennej družine v praxi funguje, nasal do seba vôňu takéhoto skautského života, plného odhodlania, snahy, iniciatívnosti... a potom sa skutočne a vedomo rozhodol tento záväzok prijať a žiť spolu s ostatnými a pred tvárou ostatných, v stave bdelom, po poslednej vigílii a príprave, tento Sľub verejne a slávnostne zložil a prijal záväzok z toho plynúci.

Takto pevne zomknutá skupina má ohromný vplyv na vzrast v takých postojoch, ako je tolerancia, solidarita, zodpovednosť, oddanosť voči skupine a poskytuje skutočnú emočnú podporu. Navyše, čím zomknutejšia skupina je, tým viac cieľov môžu dosahovať spoločne. A čím viac vecí môžu dosahovať spoločne, tým viac je tu príležitostí pre rast každého jedného z nich.

Klan... rovesnícka skupina... komunita... už sme o tom hovorili. Mocný nástroj, bez ktorého nefunguje ani osobné napredovanie – bez onej vzájomnej opory, inspirácie, povzbudzovania, výziev a nakoniec zdieľania triumfov alebo aj neúspechov, ktoré tak menej bolia a viac motivujú skúsiť to znova a na druhý raz uspieť!

Každá veková kategória ponúka množstvo najrôznejších výchovných cieľov, pokrývajúcich zručnosti, vedomosti a postoje v najrôznejších oblastiach. Ako príklad nám môže poslúžiť cieľ zameraný na zodpovednosť a prínos k životu skupiny. Z množstva rolí, ktorými môže napomáhať dobrému fungovaniu skupiny, môže byť zodpovedný za pestovanie plodín pre spoločné jedlá, učiť sa spravovať spoločné peniaze, prijať zodpovednosť ako tímový líder⁴⁷ a pod. S pomocou dospelého vodcu si mladí ľudia ujasňujú, čo ich zaujíma, úroveň zodpovednosti i množstvo času, ktoré to od nich vyžaduje a pod. So schopnosťami postupne narastá aj miera zodpovednosti. Pomáhať niekomu v skupine „učiť sa uzly“ vyžaduje vodcovské schopnosti, ako je trpezlivosť, schopnosť povzbudiť a pod. Staršiemu to pomáha uvedomiť si, kam on sám pokročil odvtedy, čo sa sám „učil uzly“ – a zase jeho schopnosti povzbudzujú mladšieho [ktorého vyučuje]. To, čo mladí ľudia v Skautingu získavajú, nikdy nie je abstraktné, ale slúži to na to, aby to ich život obohatilo už dnes. V každej etape rozvoja mladí ľudia nadobúdajú poznatky, zručnosti a postoje v najrôznejších oblastiach, ktoré im umožňujú žiť Skauting stále plnšie. Vedieť si zbalit' ruksak a na nič nezabudnúť je užitočné. Technicky je v tom aj niečo z intelektuálneho rozvoja (vyžaduje to analýzu, pamäť a pod.), ale je to aj znak rastúcej samostatnosti, že totiž prinajmenšom v tomto mladý človek nie je závislý na iných, či dokonca iným na obtiaž.

⁴⁷ v praxi napríklad družinový radca

Úlohou vodcu teda je čo najviac zabezpečiť, aby

- získané zručnosti boli využívané pre skutočné dobro družiny;
- aby sa mladí ľudia vo svojej zručnosti posúvali na pomyslenej stupnici od „učia ma to“ cez „už to viem, viem sa v tomto o seba postarať“ až po „učím to iných a pomáham im, slúžim“.

Osobné napredovanie je vyhodnocované vzhľadom na osobné výchovné ciele jednotlivca, v rámci všeobecných výchovných cieľov danej vekovej kategórie.

Znova tu zaznieva predstava, že všeobecné ciele, stanovené národnou organizáciou – napríklad cieľ T.1 „*Dbá o telesný rozvoj s ohľadom na vlastné fyzické dispozície*“ a „*Podľa svojich schopností sa venuje nejakej športovej aktivite a zlepšuje sa v nej*“ v skautskej vekovej kategórii si mladý človek s pomocou dospelého vodcu zhodnotí svoj stav, zhodnotí, kde má rezervy obzvlášť vzhľadom na skautské dobrodružstvo a zúčastňovanie sa na ňom, určí si, v čom by mu bolo na čom sa zlepšiť, vyberie si vhodný spôsob tréningu a rozvoja, ktorý zodpovedá jeho záľubám a sklonom a talentom – a následne si takto stanoví svoj osobný cieľ, cestu k nemu, časový rámec, cieľové kritériá... a vydá sa na cestu. Výsledok vyhodnotí – ale hlavne využije: môže sa lepšie podieľať na živote a dobrodružstve družiny, je pre ňu užitočnejší, alebo aspoň nie na obtiaž,..

Vyhodnocovanie robí sám mladý človek tým, že hodnotí zmenu, ktorú na sebe v danej oblasti vníma ako aj množstvo úsilia, ktoré na svoj rast vynaložil, prijíma pritom spätnú väzbu od ostatných mladých ľudí, s ktorými je v kontakte ako aj od dospelého vodcu v podobe zmien, ktoré si na ňom v bežnom živote všimli a v podobe úsilia, ktoré na ňom v tomto smere videli. Samotný pokrok je hodnotený z hľadiska vynaloženého úsilia, dosiahnutých zručností a miery ich využitia v spoločnom živote a pre úspešnosť spoločných podujatí. Ak je napríklad mladý človek zručný v oprave bicyklov, ale ak pri učení týchto zručností iných mladých ľudí hnevito vybuchne, kedykoľvek v niečom urobí chybu, je to známka toho, že je tu ešte fúra priestoru na zlepšovanie sa!

Napríklad na onej družinovke raz do mesiaca, na ktorej je prítomný aj vodca, alebo na spoločnom plánovaní družiny raz za štvrt' roka (porov, vyššie) a pod.

Vytvoriť aktivity alebo obohatiť už jestvujúce tak, aby mladému človekovi pomáhali získavať znalosti a zručnosti je vcelku jednoduché. Ale aby to všetko nešlo u mladého človeka jedným uchom dnu a druhým von, závisí do veľkej miery od jeho záujmov, od toho, či to pre neho je osobnou výzvou, či to, čo dosahuje, sa mu javí ako užitočné a či môže získané vedomosti a zručnosti nejako prakticky využiť a miera, do akej aj naozaj využívané sú.

Ono je pohodlné vziať skautskú príručku stupňov napredovania, rozdať ju mladým ľuďom a používať ju ako učebnicu: Toto je dnešná látka, toto sú domáce úlohy... Pretaviť ju ale do podoby skutočného skautského programu, do dobrodružstva, v ktorom sa

činnosťou mladí ľudia učia ani nie tak vedomostiam, ale vnútorným postojom – to je už čosi iné. Presne toto by ale vodca mal vedieť urobiť.

Na príklade postojov: aktivity zamerané na empatiu, mieru, porozumenie a tak sú užitočné – avšak slúžia prevažne len na to, aby mladému človekovi otvorili oči. Dlhodobý rast v týchto postojoch je omnoho menej ovocím nejakých aktivít a omnoho viac spôsobu, akým sú nadobudnuté vedomosti a zručnosti navzájom prepojené a využívané pre dobro ostatných, ako prispievajú k životu v prírode, ako sa uplatňujú v pravidle života počas bežného dňa, v radoostiach i strastiach života skupiny, v atmosfére vzájomnej podpory a pod. Spojenie, napríklad, medzi varením spoločného jedla či spoločným putovaním a citovým rozvojom nemusí byť hneď viditeľné, ale v okamihu, keď sa mladý človek potrebuje porozprávať o svojich problémoch, sa objaví.

Čiže mnoho z cieľov, určených v schéme na národnej úrovni, sa nakoniec dosahuje nie nie tak aktivitami a programami, ale samotným životom v družine a účasťou na jej dobrodružstve. A raz za mesiac, raz za štvrt' roka sa postavíme pred tabuľku cieľov (prepísaných, ako bolo povedané, do jednoduchšej a atraktívnej reči a nie v onom sucho úradnom „T1.4 Tolerancia opačného pohlavia – Vie aké sú rozdiely medzi chlapcami a dievčatami“) ako pred akési spytovanie svedomia a skúmame, v čom sme pokročili, čo sme už dosiahli, koľko nám ešte chýba a akou cestou sa k tomu chýbajúcemu vyberieme. Porov. nasledujúce:

*Schéma napredovania musí byť vytváraná s ohľadom na Skautskú metódu; jednoducho a jasne vyjadrená pomocou **konkrétnych míľnikov**, ktoré odzrkadľujú osobný pokrok; **atraktívna pre mladých ľudí**; schopná motivovať ich k napredovaniu v osobnom rozvoji; **ľahká na pochopenie a použitie s pomocou dospelých vodcov**; plne **využívajúca symbolický rámec** danej vekovej kategórie; **primeraná veku** mladých ľudí v danej vekovej kategórii; musí mladým ľuďom **ponúkať možnosť výberu**; byť dostatočne **pružná**, aby zatiaľ čo pokrýva všetky oblasti rozvoja, ponúkala súčasne mladému človekovi **možnosť stanoviť si svoje vlastné ciele**, založené na jeho vlastných záujmoch, schopnostiach a jeho celkovom sociálno-kultúrnom kontexte.*

Súčasne, ako integrálny prvok Skautskej metódy, vyžaduje pozeráť sa za hranice tejto schémy a skúmať, akým spôsobom všetky prvky Skautskej metódy pomáhajú vytvárať prostredie, ktoré vzbudzuje vnútornú motiváciu a povzbudzuje i podporujú mladých ľudí v rozvoji celej osobnosti.

Čiže ako konkrétne napomôže hlbšiemu zomknutiu a kvalite družinového života, hlbšie vovedie do sveta prírody, umocní silu symbolického rámca, posilní vnímanie a prežívanie Sľubu a Zákona a nakoniec všetko nasmeruje k poslednému duchovnému zameraniu Skautingu.

Je na vodcovi, aby oficiálnu národnú schému (ak treba) upravil do takejto podoby a potom ju predostrel mladým ľuďom ako sadu atraktívnych výziev, cestovnú mapu na skautskom putovaní.

*Čo z toho vyplýva pre implementáciu programu? V oblasti pomoci mladému človekovi prevziať iniciatívu ohľadom svojho vlastného rozvoja prvou úlohou dospelého vodcu je prebudiť v ňom záujem o Skauting! Akokoľvek skvelo budú zniet skautské materiály a akokoľvek budú aktivity opísané v nich rezonovať so záujmami mladého človeka, realita, ktorú v skautingu zažije, musí **zodpovedať jeho očakávaniam!***

Vzťahy komunity, prežívané dobrodružstvo, realita prírodného sveta, možnosť súc ako chlapec (dievča) žiť a konať prácu dospelých, rešpekt zo strany dospelých a partnerstvo a priateľstvo s nimi ako so „staršími bratmi“... to všetko sú nástroje, ktoré robia Skauting pre mladých ľudí atraktívnym.

*Následne sa dospelý vodca musí pokúsiť objaviť akýkoľvek osobitný **talent** či zručnosť, ktoré mladý človek môže mať a nájsť spôsob, akým by ich mladý človek mohol využívať. Nie preto, aby sa mladý človek „predvádzal“, ale jednoducho preto, aby mal dobrý pocit z toho, že dokáže niečo vykonať.*

*A keď sa mladý človek rozhodol stať členom Hnutia, dospelý vodca musí pomôcť mladému človekovi určiť si jeho **osobné ciele**. Môže sa to odohrať v rozhovore medzi štyrmi očami s dospelým vodcom, alebo to môžu byť aj spoločné tímové ciele, v závislosti od toho, nakoľko je už s ostatnými zohratý. Dospelý vodca, v závislosti na všeobecných výchovných cieľoch vekovej kategórie, pomôže mladému človekovi nájsť spôsob, ako tieto ciele preložiť [do jazyka] jeho konkrétnej situácie; zhodnotiť, aké sú súčasne schopnosti v porovnaní s cieľmi (vrátane konkrétnych ťažkostí, ktoré vyžadujú zvláštnu pozornosť), vypracovať konkrétny spôsob, akým bude mladý človek na dosiahnutí cieľov pracovať, založený na jeho vlastných záľubách a v rámci dohodnutého časového rámca. Následné napomáhanie⁴⁸ spôsobu napredovania každého mladého človeka k jeho cieľu je pre dospelého vodcu skutočnou výzvou. Hoci schéma napredovania normálne obsahuje aj množstvo návrhov aktivít, dospelý vodca musí vždy tieto aktivity premyslieť a obohatiť tak, aby poskytli každému mladému človekovi v tíme možnosť postupovať smerom k svojim cieľom práve tým, že sa bude podieľať aktívne na spoločných aktivitách a na spoločnom živote tímu.*

*Ako všetko ostatné, aj **motivácia** niekedy rastie, inokedy upadá. Keď mladí ľudia zistia, že mať na starosti menu na letnom tábore nie je také ľahké, ako sa to zdá, môže sa objaviť znechutenie a strata záujmu. Spôsob, ako tomu čeliť, sa líši podľa situácie.*

⁴⁸ facilitating

Niekedy postačí proste dať si pauzu a dobre sa na tom všetkom zasmiať. Inokedy zase musí dospelý vodca dať jasne najavo rozčarovanie s nedostatkom úsilia. Keď mladý človek čelí prekážkam, úlohou dospelého vodcu je pomôcť mu objaviť spôsob, ako ich prekonať a uspieť v tom, čo si mladý človek vytýčil. Nepomôže mu ale, ak dospelý vodca sám zodpovie všetky otázky alebo dokonca rieši jeho problémy namiesto neho. Zváženie, nakoľko má dospelý vodca nechať veci na mladom človekovi, aby si ich vyriešil sám, musí byť urobené vopred – nie až vo víre prežívania podujatia.

Porov. situačné vedenie tímu, Manuál duchovného rozvoja v Skautingu, kapitola Skautská metóda a duchovný rast, časť Situačné vedenie tímu a komunita.

*Nemôžeme samozrejme očakávať, že mladý človek bude neustále dumieť o svojom osobnom napredovaní. V skutočnosti, obzvlášť v zápale hry, väčšina vedomej pozornosti mladého človeka bude smerovať k aktivite samotnej a k tomu, ako v nej uspieť. To je dôvod, prečo po skončení podujatia či tábora dospelý vodca potrebuje vydeliť si čas na to, aby spolu s mladými ľuďmi (napríklad s družinou po družinovej výprave s prespatím alebo s oddielom po skončení tábora) podujatie **vyhodnotil**.*

Čiže reflexia, už sme o nej hovorili, tu je obzvlášť pekne popísaná:

Rekapitulácia zahŕňa to, čo sa im páčilo a čo nepáčilo, celková úroveň úspešnosti aktivity, ťažkosti, s ktorými sa stretli a spôsob, ako s nimi naložili a tak ďalej. Je to priestor aj na to, aby každý mladý človek zhodnotil, čo získal (a čo získať dúfal) ako výsledok tejto skúsenosti – a čo by v budúcnosti skúsil urobiť inak. Je mnoho spôsobov, ako takéto vyhodnotenie uskutočniť. Jeho cieľom určite nie je, aby sa mladý človek túžil najradšej stočiť do kľbka a ukryť v najbližšej myšej diere! Povzbudenie vnútornej motivácie vyžaduje príležitosť uvedomiť si pokrok, ktorý dosiahol a cítiť chuť úspechu ako výsledok svojho úsilia – a tiež uvedomiť si svoje slabiny, na ktorých ešte musí zapracovať. Veľmi efektívny môže byť kolektívny prístup: Najprv sa vyjadrí mladý človek sám a potom dospelý vodca vyzve ostatných, či mu k tomu majú čo povedať. V takom prípade ale dospelý vodca musí mladým ľuďom pripomínať, že kritika má byť konštruktívna a mala by začať najprv ocenením toho, čo je dobré. Aj dospelý vodca sa môže, samozrejme, zúčastniť procesu vyhodnocovania a vysvetliť, čo ho potešilo, čo vnímal ako problematické a čím bol aj on sám osobne obohatený a pod. Pokiaľ mladý človek vynaložil pozoruhodné úsilie v tej či onej oblasti, aj to je potrebné pri vyhodnocovaní oceniť, bez ohľadu na výsledný úspech. Nakoniec, presne toto predsa mladý človek sľuboval, že bude robiť! V žiadnom prípade by ale dospelý vodca ani nikto iný nemal porovnávať mieru úspechu medzi jednotlivými mladými ľuďmi. V závere stretnutia, určeného na vyhodnocovanie, je potom príležitosť verejne oceniť

tých mladých ľudí, ktorý splnili dané požiadavky v niektorej oblasti schémy napredovania.

Okrem potlesku je dôležité mladého človeka **ocenit'** aj niečím hmatateľným, čo by pre neho bolo zmysluplným symbolom jeho úspechu. Dosiahnutý rast má byť riadne uznaný. Mladý človek musí vidieť, že naozaj pokročil a zažiť skúsenosť úspechu. Takisto potrebuje vidieť, že ostatní si jeho pokrok všimli a ocenili ho. Pár slov ocenenia je neformálnym spôsobom, ako ocenit' pokrok a je dôležitý pre udržanie vnútornej motivácie mladého človeka. Okrem toho je ale rovnako dôležitá aj formálnejšia podoba ocenenia. Malá ceremónia na konci polročného vyhodnocovania, napríklad, slúži pre celú skupinu ako príležitosť ocenit' pokrok každého jedného jej člena. Odznaky tohto pokroku, ako sú nášivky, certifikáty, dokonca fotografie alebo kresby dosiahnutých úspechov predstavujú pre mladého človeka hmatateľný dôkaz toho, že skutočne dosiahol niečo pozoruhodné. Nášivky a certifikáty fungujú zhruba do polovice teenagerskeho veku. Vo vyšších vekových kategóriách môžu byť zmysluplnejšie iné symbolické predmety – napríklad niečo, čo pre neho vyrobili ostatní členovia skupiny, aby mu tak ukázali svoje uznanie a priateľstvo, môže byť hodnejšie než tisícka nášiviek!

Takýto **zážitok úspechu** pomáha budovať motiváciu pokračovať v tomto aj do budúcnosti. Samozrejme, nášivky a certifikáty nie sú na to, aby sa len zavesili na stenu alebo našli na rovnošatu. Fakt, že mladý človek dosiahol v nejakej oblasti istú odbornosť znamená, že ostatní môžu počítať s tým, že ju aj užitočne využije [v prospech skupiny]. Dospelý vodca musí usilovať o to, aby talenty, poznatky a zručnosti k obohateniu skupiny boli aj naozaj využívané. Chce to od neho istú mieru vynachádzavosti, obohatiť takýmto spôsobom už existujúce aktivity či projekty. To, že mladý človek sa napríklad rozhodol naučiť, ako viesť spoločné stretnutia neznamená, že ich bude viesť až do konca svojich dní v skautingu! Môže to byť tak, že bude schôdzky viesť určitý čas aby si zlepšil túto svoju schopnosť, potom pomôže niekomu inému naučiť sa to a nakoniec bude skupine k dispozícii na záskok, keď ten druhý napríklad ochorie a pod.

Jim Collins i Stephen Coevy spoločne hovoria o schéme, ktorá zaznieva aj v japonskej idei *ikigai*. Prenesené na skautské podmienky to znamená, že mladý človek najlepšie pracuje a má najväčšiu radosť z práce a napredovania vtedy, ak:

- robí to, čo ho baví,
- využíva v tom svoje nadanie a talenty,
- je to užitočné pre družinu a oddiel či dokonca širšie spoločenstvo školy, obce, farnosti (a je za to z ich strany ocenený)
- a súčasne vie, že je to dobrá a správna, vskutku čestná vec, na ktorú môže byť hrdý.

Výsledkom je potom rast, ktorý je zdrojom ďalšej radosti a ďalšej motivácie – asi nič nemotivuje lepšie, než úspech, víťazstvo, rast a k tomu dokonca uznanie zo strany svojich druhov a dospelého vodcu.

Keď mladý človek naplní ciele, určené pre jeho vekovú kategóriu, formálne prechádza do vyššej kategórie.

PODPORA DOSPELÝCH

Podpora dospelých zahrňuje v sebe **dobrovoľné partnerstvo dospelého vodcu a mladých ľudí** a to tak na úrovni osobnej ako aj skupinovej. Úlohou dospelého vodcu v tomto partnerstve je **napomáhať** (facilitovať) proces sebavýchovy spôsobom, ktorým uplatňuje Cieľ Skautingu, jeho princípy a metódu. Podpora, poskytovaná dospelým vodcom voči mladým človekom je výchovnej povahy – v tom, že zohráva istú úlohu pri nasmerovaní a potom aj uskutočňovaní jeho rozvoja. Povaha tohto výchovného vplyvu sa v prípade dospelého vodcu normálne líši od všetkých ostatných foriem podpory, ktoré mladý človek vo svojom živote zažíva – napríklad od rodičov, učiteľov či športových trénerov. Dôvod, prečo sú dospelý vodca a mladý človek v kontakte, ciele, ktoré sledujú, povaha rolí, ktoré v tomto vzťahu zohrávajú, citový vzťah, vzájomný vplyv – toto všetko je odlišné. Práve preto, aby napomáhalo procesu sebavýchovy, výchovný vzťah v Skautingu musí byť iný, než je vo vzťahoch rodič – dieťa alebo učiteľ – žiak. Aj keď dospelý vodca je v súkromnom živote rodičom a v profesionálnom živote učiteľom, v skautskom živote, napríklad keď pracuje so skupinou mladých ľudí, tam nie je ani náhodou na to, aby nahrádzal rodiča či učiteľa.

V rámci tohto prvku Skautskej metódy je podpora dospelých **zamýšľaná ako forma podpory** rozvoja mladého človeka prostredníctvom: prepojenia dospelých a mladých ľudí v obohacujúcom partnerstve zameranom na učenie sa, založenom na vzájomnom rešpekte, dôvere a prijatí jeden druhého ako osoby; na tom, že v tomto partnerstve sú obe stránky osobne zaangažované, vkladajú doň svoj čas a svoju energiu, spolupodieľajú sa na rozhodovaní a na zdieľaní zodpovednosti a spoločne sa usilujú vytvárať obojstranne prínosnú konštruktívnu atmosféru; úloha dospelého vodcu spočíva v tom, byť aktívnym členom skupiny v zmysle, že sa zúčastňuje na ich dobrodružstvách i na ťažkostiach, ktorým čelia, pričom sa neustále usiluje zaistiť všetky podmienky, potrebné na to, aby mladí ľudia preberali zodpovednosť za svoj rozvoj v súlade so skautskou výchovnou ponukou.

„Skautský vodca nie je ani učiteľ, ani veliaci dôstojník, ani pastor ani inštruktor. Sám seba stavia na úroveň staršieho brata, ktorý vidí veci z chlapčenského uhla pohľadu a usmerňuje i prebúdza nadšenie tým správnym smerom“ (Aids to Scoutmastership”,

Baden-Powell, World Brotherhood edition, 1944.) Mladí ľudia túžia podieľať sa na vzrušujúcich dobrodružstvách, ktoré ale zatiaľ sami nedokážu uskutočniť. Dospelý človek stotožnený so skautskou výchovnou ponukou má zase záujem napomáhať rozvoj mladých ľudí a cíti, že aj pre neho je obohacujúce podieľať sa na napomáhaní tohto výchovného procesu mladých ľudí. Ani jeden z týchto partnerov nie je prázdna nádoba, ani jeden z nich nevie všetko. V skautingu každý z týchto partnerov môže obohatiť toho druhého, učiť sa jeden od druhého a vzájomne sa dopĺňať.

Úlohou dospelého vodcu je napomáhať rozvoj každého jedného mladého človeka nasledovne:

- **predstavením** im toho, čo Skauting ponúka, ako to funguje a čo od nich na oplátku očakáva;
- **pomôcť im zoznámiť** sa so všetkými prvkami Skautskej metódy – a **ubezpečiť** sa, že ich používajú.

To zahŕňa v sebe všetko, od pravidiel života v rámci skupiny⁴⁹ cez osobné napredovanie, spôsob fungovania družín v rámci oddielu, podieľania sa na zodpovednosti, cez dospelého vodcu a to, čo zaisťuje až po to, čo od mladých ľudí vyžaduje účasť na spoločnom diele, atď., atď.; sledovaním a reagovaním na skupinovú dynamiku tak, aby v skupine udržal ústretoú, konštruktívnu a motivujúcu atmosféru; rozvíjaním vodcovského štýlu, ktorý je rovnováhou medzi priateľstvom (ktoré ich povzbudzuje) a autoritou (schopnou udržať ich v rámci určenej línie) – dospelý vodca nie je ani armádny generál, ani generálny riaditeľ, ktorého by museli poslúchať, jeho úlohou je podporiť idey, iniciatívy a proces rozhodovania, pričom on sám je v každom okamihu zodpovedný za zabezpečenie fyzickej aj emocionálnej bezpečnosti všetkých zúčastnených a za to, aby každý mladý človek napredoval v súlade s výchovnou ponukou Skautingu. Z tejto svojej úlohy nemôže ustúpiť. **Miera vyváženia medzi priateľskosťou a autoritou** sa do veľkej miery odvíja od vyspelosti mladých ľudí v danom čase a v danej situácii. Je na dospelom vodcovi, aby posúdil vhodnú mieru tohto vyváženia.

Nakoniec, úlohou dospelého vodcu je **poskytovať podporu** každému jednému mladému človekovi a súčasne aj skupine ako celku. Dospelý vodca musí svoje vedomosti využívať tak, aby pomohol mladému človekovi nájsť spôsob, akým sa môže rozvíjať a súčasne mať na mysli, ako začleniť jeho záľuby a osobné výchovné ciele do toho, čím skupina je, o čo usiluje, čo dokáže a čo chce dosiahnuť. Čím väčšie veci skupina dokáže, tým viac z toho profitujú aj jej členovia.

⁴⁹ „code of living“

*Vytvorenie špecifickej skautskej formy podpory dospelých je kľúčovo dôležitá časť celého výchovného prístupu. Mladí ľudia potrebujú **konštruktívny kontakt s dospelými** a potrebujú možnosť vytvoriť si tak iný druh vzťahu než ten, ktorý prežívajú doma alebo v škole.*

To súvisí s učením sa dospelosti a s iniciáciou mladých ľudí.

- len od dospelého a zrelého človeka sa môžu mladí ľudia učiť, čo znamená byť dospelým. Nedá sa to naučiť od rovesníkov – a ak sa o to pokúsia (a bežne to robia, lebo systém, kde mladí ľudia sú v umelom školskom svete, plnom rovesníkov, oddelení od dospelých), výsledkom je karikatúra dospelosti, založená často na vonkajšom siláctve, fajčení, alkohole, šikanovaní menších, drzosti, nerešpektovaní autority a iných prejavoch toho, že „už sú veľkí“;
- len dospelý a zrelý človek môže mladému človekovi potvrdiť, že je už naozaj dospelým – a v tom spočívajú iniciačné rituály, sprevádzajúce ľudstvo vo všetkých kultúrach od nepamäti. Dnes sa z našej spoločnosti k našej vlastnej škode vytratil a otcovia na túto kľúčovú funkciu v rodine zväčša dávno rezignovali. Skautský vodca tak môže byť posladenou nádejou na uskutočnenie tohto procesu zdravého dospievania u mladých ľudí. Za predpokladu, že on sám dospelým naozaj je, čo dnes, v ére *kidultov*, nie je vôbec isté...

Netúžia po nejakých náhradných rodičoch či náhradných učiteľoch. Dospelý vodca zase nemôže očakávať, že mladí ľudia budú niečo ako miniatúrni dospelí (pretože nimi nie sú), musí ich ale akceptovať ako ľudí. Mladí ľudia každého veku musia cítiť rešpekt voči sebe ako osobe a takisto cítiť, že ich obavy, strachy i nádeje sú brané vážne. To neznamená, že dospelý vodca musí ospravedlňovať každé ich správanie, práve naopak. Musí vedieť pohliadnuť za to, čo je práve viditeľné, aby pochopil, čo sa v skutočnosti odohráva a vedel na to konštruktívne zareagovať.

Úcta a rešpekt musia byť obojstranné. Zo strany vodcu to neznamená, že ich bude brať ako seberovných – to nie sú, – ale že ich bude prijímať takých, akí sú a rešpektovať ako osoby, ktoré sa síce ešte len rozvíjajú a rastú, ale sú to skutočné osoby, Božie deti, hodné úcty a z nej plynúcej starostlivosti čo sa ich rastu a rozvoja týka.

Dospelý vodca nesmie nikdy zabudnúť ani na to, že aj on sám je len človek, so svojimi silnými ale aj slabými stránkami. Mladí ľudia od neho nečakajú dokonalosť, iba opravdivosť. V konečnom dôsledku, akokoľvek skvelé budú nástroje poskytované národnou úrovňou, trvalá výchovná skúsenosť závisí na tom, nakoľko dospelý vodca porozumie mladým ľuďom, s ktorými pracuje a nakoľko usmerní ich záujmy a potreby tak, aby pritom nestratil zo zreteľa výchovné ciele.

Ak smerujeme ku vzťahom, založeným na idei *komunity*, potom práve zraniteľnosť, ochota priznať si aj svoju slabosť, únavu, sklamanie, zlyhanie či nedostatok je jedna

z vecí, bez ktorej vzťah komunity možný nie je. Vodca tiež musí nabrat' k tomu, aby v správnom čase – v etape prázdnoty – aj sám sa odhodlal k svojmu osobnému „zlomeniu sa“ a k istej rozumnej miere zraniteľnosti v rámci skautských vzťahov.⁵⁰

V tomto smere do hry vstupujú rôzne faktory: výchovné ciele, aktivity, na ktorých sa mladí ľudia podieľajú, skupinová dynamika, štruktúra a spôsob fungovania skautskej jednotky⁵¹. Nakoniec to bude aj tak závisieť od schopností vodcu, nakoľko budú všetky tieto prvky fungovať dohromady. V čerstvo vytvorenej jednotke dospelý vodca nemôže očakávať, že mladí ľudia budú hneď automaticky fungovať úplne podľa Skautskej metódy. Sformovanie družín, napríklad, si vyžiada svoj čas. Dospelý vodca tomu potrebuje dať čas a byť trpezlivý – ale o to viac si aj on vychutná úspech, keď konečne všetko zapadne na svoje miesto!

Nakoniec by sme mohli vzťah dospelý vodca a mladí ľudia prirovnať ku vzťahu majster a učeníci. Vodca je dospelý človek, ktorý dospelým a zrelým spôsobom žije ten istý Skauting a kráča tou istou skautskou cestou, akou putujú, s pomocou výchovného programu, mladí ľudia. Do veľkej miery sa teda Skautingu budú učiť od neho samotného – a on ich do veľkej miery bude učiť prosté tým, že im umožní vstúpiť do svojho skautského života a prijme ich za spoločníkov a druhov na tejto ceste. Tak ako kedysi (a aj dnes) rabíni, aj dospelý vodca je čosi ako skautský rabín, učiteľ, ktorý vyučuje svojich žiakov, mladých ľudí, umeniu života a to v prvom rade tak, že sám s nimi žije svoj vlastný skautský život a zdieľa ho s nimi. Čo vyžaduje, aby on sám bol naozaj zrelým vzorom tohto skautského života.

ZAPOJENIE SA DO SPOLOČNOSTI

(Táto časť je spracovaná z dokumentu 41. svetovej skautskej konferencie v Baku, *The Scout Method Review*, World Scout Committee, 2017.)

Aktívne spoznávanie spoločenstva a prijatie záväzku voči nemu i širšiemu svetu, napomáhajú tak väčšiemu vzájomnému uznaniu a porozumeniu medzi ľuďmi.

Pojem „spoločenstvo“ sa tu vzťahuje na sociálnu jednotku, s ktorou majú členovia niečo spoločné. Skautovo spoločenstvo tak zahŕňa ako tých, ktorí majú niečo spoločné so Skautingom (napr. oddiel, zbor, oblasť, národná úroveň), tak aj tých, ktorí sú mimo Skautingu (napr. rodina, škola, národ) a vo svojej povahe môže byť miestnym i medzinárodným.

Dôraz na zapojenie sa do spoločnosti vyzdvihuje:

⁵⁰ porov. *Manuál duchovného rozvoja v Skautingu*, kapitola *Skautská metóda a duchovný rast*, časť *družinový systém*

⁵¹ oddiel

- *Zdieľanie hodnôt a princípov Skautingu. Aj keď aplikovanie Skautskej metódy sa deje na miestnej úrovni, stáva sa dôležitým prostriedkom, cez ktorý si dotýčný uvedomuje globálne výzvy a iniciatívy, príležitosťou pripojiť sa ku globálnym podujatiam a prijímať a rozvíjať globálne zdieľané hodnoty.*
- *Vplyv spoločenstva a spoločností, z ktorých skaut vychádza na jeho osobný rozvoj. Aktivity a cyklus konania a reflexie umožňuje mladým ľuďom rozvinúť hlbšie porozumenie samých seba a súčasne zmysluplne prispieť k celkovým cieľom spoločenstva, v ktorom žijú.*

Zapojenie sa do spoločnosti umožňuje skautom zažiť a pracovať s najrôznejšími odlišnými ľuďmi. Následne spolupráca v rámci spoločenstva a so spoločenstvom umožňuje skautom prehĺbiť svoje medzikultúrne porozumenie, uvedomiť si medzigeneračné otázky, ktoré pritom vyvstávajú a hlbšie sa zapojiť do spoločenstva v rôznych oblastiach jeho života.

Ide teda o väčšie prepojenie skautingu a jeho života s reálnym svetom naokolo. To otvára dvere službe, ktorá je v samom jadre skautingu. Mladí ľudia sa tak učia byť užitoční a prospešní, súčasne sa ale cez túto službu a angažovanosť znova dotýkajú *reality* – cez utrpenie a biedu, ktoré zmierňujú, cez vdaku a priateľstvá či spoločné úsilie, ktoré zažívajú...

Súčasne je dôležité aj spoznávanie iných ľudí – hoci aj len iných rodín, ako je tá jeho, odlišných podmienok života, než v akých on sám vyrástol... a pod.

Následne sa rodí postoj zodpovednosti voči svetu, za jeho osudy. Vo vrcholnej podobe sa potom tento postoj pretavuje do kresťanského misijného imperatívu, do apoštolského úsilia, ktoré II. vatikánsky koncil zhrnul lakonicky do už spomenutých slov: „Slovom, na všetkých laikov dolieha vznešená povinnosť pracovať na tom, aby sa spasiteľné úmysly Božie čím ďalej tým viac uskutočňovali všade na svete na všetkých ľuďoch všetkých čias.“ (II. vatikánsky koncil, *Lumen Gentium* 33)

Všetko, čo sa v skautingu učíme, tak musí byť spojené s otázkou, ako tým môžeme prospieť spoločenstvu. Keď sa napríklad skaut učí viazať nový uzol ako je napríklad osmičkový uzol, je táto zručnosť spojená s jeho využitím pri záchrane života. Dokonca aj u tých skúsenosti a oblasti učenia sa, ktoré na prvý pohľad slúžia iba skautovi samotnému (napr. športové aktivity), musí byť zvážené, ako táto oblasť rastu môže prospieť spoločnosti (napr. zdravý a zdatný skaut je schopnejší lepšie slúžiť svojmu spoločenstvu).

Skauting nie je nezmyselný. Služi zmyslu – a ten je väčší, než Skauting samotný. Skaut sa učí veci najprv možno pre seba – potom s pomocou dospelého vodcu a radcu sa učí využívať tieto svoje zručnosti a schopnosti v prospech družiny a oddielu – potom (ako hovorí tento bod Metódy) uvažuje, ako s ich pomocou byť užitočným pre svoje miestne

spoločenstvo a dokonca pre celý svet – a nakoniec uvažuje, ako môže tieto veci dať do služby Bohu a spásy všetkých ľudí a napomáhania rastu Kráľovstva, v ktorom sa toto všetko završuje a nachádza svoj konečný zmysel.

Tento zmysel zapája skautský život do širšej súvislosti, vedie k väčšiemu pocitu zodpovednosti „za všetkých a za všetko“ (porov. Liturgia sv. Jána Zlatoústeho), pripravuje tak mladého človeka na už *dospelácke* prežívanie skautingu (ako to teraz vidí na svojom dospelom vodcovi) a isto to pôsobí aj na jeho motiváciu, keď vidí, že svoje zručnosti nevyužíva len pri skautskej hre a skautskom dobrodružstve, ale aj pri „skutočných“ a „vážnych“ veciach mimo neho – a, naopak, skautské dobrodružstvo a skautský život mu umožňujú byť užitočnejším a efektívnejším aj vo svete mimo skautingu: v rodine, v obci, vo farnosti, v škole, ale aj v globálnejších rovinách angažovania sa.

Zapojenie sa do spoločnosti napomáha väčšej súdržnosti a spája členov spoločenstva v úsilí o spoločný cieľ, ktorým je premena svojich spoločenstiev k lepšiemu. Predstavuje skautské hodnoty väčšiemu množstvu ľudí a zhromažďuje ich, aby podporili vec Skautingu. Vytvoriť lepší svet je dielo, ktoré Skauting nemôže uskutočniť sám a nechať pritom spoločenstvo niekde za sebou. Musí to byť spoločné dielo bez ohľadu na veľkosť výchovných možností Skautingu. Služba nemôže byť chápaná len ako robenie niečoho pre iných, ale jednoznačne musí znamenať robiť veci spolu s druhými. Prvok zapojenia sa do spoločnosti je tu preto, aby pomohol skautom v ich diele tvoriť lepší svet. Dôraz je na aktívnom občianstve a na zodpovednosti každého skauta za to, aby si uvedomoval rolu, ktorú v spoločenstve zohráva.

Toto je niečo, čo pre nás môže znieť novo: Služba nielen v zmysle „urobíme niečo pre druhých“, ale služba v zmysle „pomôžeme druhým, aby sa chopili iniciatívy a spoločne s nimi zapracujeme na zlepšení spoločnosti, v ktorej žijeme“ – obec, farnosť, škola, ale aj región, národ,... Byť niečím, ako katalyzátorom. To je zaujímavý podnet na uvažovanie a na projekty a na vskutku *dobrodružstvo*, hoci v tomto prípade nežité v prírode, ale v *občianskom svete*, v „ľudskej džungli“. Skúsme si predstaviť, koľko možností nám to dáva: Ako by sme mohli nadchnúť ľudí, spojiť sa s nimi a s ich pomocou vylepšiť našu farnosť? Obec? Ako byť pomocou pre nich, aby sme im pomohli naplniť to, po čom túžia, čo by v tejto oblasti radi chceli, ale nejako to sami nedokážu? Môže v tomto smere Skauting ako „organizovaná jednotka“ byť nápomocný?

Štruktúra, organizácia a poriadok

Stav komunity⁵² je vo svojej podstate opakom organizácie a štruktúry. Napriek tomu ale ani komunita nedokáže trvalejšie existovať bez určitej podpory organizácie a štruktúry. Ako spomínal istý autor, *keď sv. František predložil pápežovi Inocentovi III. svoje prvé stanovy, ktoré boli len výberom zopár textov z Písma, bola to vízia komunity. Pápež ale trval na tom, aby ich pretvoril na skutočné stanovy, aj s organizačnou štruktúrou a podobnými vecami. František to z poslušnosti urobil a autor k tomu dodáva, že Inocent III. tak najskôr zachránil františkánsky rád pre budúce generácie a vďaka tejto organizačnej opore spiritualita a komunita františkánov existuje dodnes. Bez nej by sa bola najskôr už dávno rozpadla...*

Organizácie je nedobrá vtedy, ak vzťahy nahrádza. Potom je výsledkom mechanický byrokratický systém, ktorý ľudí skôr ubíja a otravuje.

Organizácie je ale nevyhnutná a veľmi užitočná tam, kde pomáha ľuďom byť komunitou.

Znakom komunity je, že v nej de facto nikto nie je vodcom, o všetkom rozhoduje spoločne a vo všetkom hľadá a nachádza konsenzus. V praxi je ale nemožné, aby sa takto rozhodovalo o všetkom! *To by museli všetci len sedieť a neustále diskutovať o tom, kto vynesie smeti, čo bude na raňajky, kam položiť vázu, kto pôjde zaplatiť účty, kedy sa bude prať a kto bude prať...* To by bola desná otrava!

Organizácia – pravidlá, postupy, štruktúra – vytvára mechanizmus, ktorý sa tieto bežné veci automatizujú, zabezpečuje, aby fungovali v podstate „sami od seba“ vďaka zabehnutým postupom, rozdeleným funkciám, jasným kompetenciám a zodpovednosti jednotlivých jej členov (kuchár, vrátnik, predstavený,...) a tak odbremenila komunitu k tomu, aby sa venovala a žila a konsenzuálne riešila to, čo je naozaj podstatné.

To je dôvod, prečo aj Skauting je zorganizovaný – a práve v jeho štruktúre a organizácii je do veľkej miery tajomstvo jeho sily a schopnosti prežiť. Štruktúra a organizácia je ako kostra, vzťahy komunity, priateľstva a bratstva, neformálneho a o to užšieho zdieľania sa, sú ako svaly, šľachy a orgány, na kostru upnuté. Svaly bez kostry sú len beztvárá kopa, neschopná niečo väčšie urobiť. Kostra bez svalov je len mŕtvy kostlivec. Spolu sú ale živý organizmus, funkčný a krásny.

⁵² porov. *Manuál duchovného rozvoja v Skautingu*, kapitola *Skautská metóda a duchovný rast*, časť *družinový systém*

Čo z toho plynie do praxe?

Je dôležité, aby sme dbali aj na formálnu a organizačnú stránku skautského života:

- VODCA, ktorý skutočne *vedie* svoj oddiel;
- ZÁSTUPCA VODCU, ktorý mu pomáha a popri ňom sa učí umeniu vedenia;
- ODDIELOVÁ RADA, ktorá sa naozaj schádza a je naozaj miesto „zastupiteľskej demokracie“, v ktorej vodca, jeho zástupca a radcovia so svojimi zástupcami spoločne hľadajú demokratický konsenzus a načrtávajú víziu i líniu pre svoj oddiel a svoje družiny;
- RADCOVIA, ktorí skutočne *radia* a napomáhajú družinám byť družinami;
- DRUŽINOVÉ FUNKCIE A ZODPOVEDNOSTI, kde každý člen družiny má svoju oblasť služby a zodpovednosti (vždy na nejaký čas a potom funkcie rotujú) a naozaj to aj v praxi vykonáva a slúži tým ostatným;
- VYKÁZATEĽNOSŤ, čiže to, že existuje jasné pravidlo kto sa komu s čím zodpovedá a komu teda „skladá účty“ zo svojej činnosti: radcovia vodcovi, vodca oddielovej rade,... atď.

Znamená to istú formu zdravej „byrokracie“

- Radca si písomne vypracuje každú družinovku a družinovú akciu (najlepšie na na to určené tlačivo) a to nielen čo sa programu týka, ale aj čo sa týka zmyslu a cieľa toho, čo bude družina podnikat'; po skončení akcie ju pár slovami vyhodnotí, ohodnotí skautov, opíše svetlé stránky a pozoruhodné výkony či správanie sa, ale aj nedostatky, problémy, ťažkosti,... a toto hlásenie založí do šanonu, v ktorom je prístupné pre oddielového vodcu, ktorý je tak informovaný aj týmto spôsobom o stave, raste a činnosti družín;
- Oddielová rada vyhotovuje riadne zápisnice, vrátane určenia, kto je za jednotlivé body a uznesenia zodpovedný, dokedy treba veci urobiť a kto má na starosti dohliadnuť (kontrolovať), či je daný bod naozaj splnený;
- Takisto dospelý vodca vedie, podobne ako radca, agendu a záznamy o všetkých oddielových podujatiach, ktoré organizuje;

Z Organizačného poriadku SLSK...

Pár vecí, vytiahnutých z Organizačného poriadku SLSK:

Družina

Všeobecná charakteristika

- 1. Družina je skupinou detí alebo mladých ľudí s optimálnym počtom 6 – 8 členov. Družinu vedie radca družiny, ktorý je spravidla rovesníkom, resp. mierne starším rovesníkom ostatných členov družiny.*
- 2. Hlavným zmyslom družiny je dať zodpovednosť mladým ľuďom a takýmto spôsobom ich motivovať k formovaniu charakteru.*
- 3. Každá družina musí byť začlenená pod oddielom s dospelým vodcom.*

Vznik a fungovanie družiny

- 4. Družina vzniká spojením sa jej členov a/alebo rozhodnutím oddielovej rady.*
- 5. Družina si vyberá svoj názov, spravidla odvodený od mena zvierat'a. Družina rozhoduje o rozdelení družinových funkcií, diskutuje o svojom programe, navrhuje vodcovi oddielu svojho radcu. Radcu družiny menuje vodca oddielu.*
- 6. Družina realizuje vlastné aktivity alebo sa zúčastňuje na aktivitách oddielu. Činnosť družiny koordinuje jej radca, ktorého členovia družiny majú rešpektovať. Družinový radca zodpovedá vodcovi oddielu a oddielovej rade za to, že družina realizuje len vhodné, dohodnuté a bezpečné akcie.*
- 7. Radca skautskej družiny by mal mať absolvovaný radcovský kurz, ak ho nemá, snaží sa ho čo najskôr po nástupe do funkcie radcu absolvovať*

Zánik družiny

- 8. Družina zaniká rozhodnutím jej členov alebo rozhodnutím vodcu, resp. oddielovej rady.*

Oddiel

- 1. Oddiel je spoločenstvo detí, mladých ľudí a dospelých, vedené dospelým vodcom (vedúcim) s počtom minimálne 10 členov, optimálne 24 -32 členov. Spoločenstvá s nižším ako minimálnym počtom členov musia byť súčasťou niektorého oddielu.*
- 16. Činnosť oddielu koordinuje oddielová rada, ktorú tvorí vodca (vedúci) oddielu, zástupcovia vodcu (vedúceho), radcovia družín a zástupcovia radcov.*

Zbor

3. Poslaním zboru je vytvárať priaznivé priestorové, finančné, materiálne a personálne podmienky na to, aby v rámci zboru fungovali kvalitné oddiely vlčat, včielok, skautov, skautiek, roverov a roveriek.

Zborová schôdza

16. Zborová schôdza je vrcholným orgánom zboru, ktorý rozhoduje o zásadných otázkach fungovania zboru. Stretáva sa minimálne 1-krát za tri roky.

17. Zborovú schôdzu zvoláva zborový vodca dohodnutou formou minimálne 30 dní pred jej konaním. Mimoriadnu zborovú schôdzu je povinný zvolať, ak o to požiadajú aspoň 1/3 vodcov (vedúcich) združených oddielov, do 40 dní od tejto žiadosti.

18. Zborovú schôdzu tvoria a sú oprávnení hlasovať:

a) zborový vodca (vedúci), zástupca zborového vodcu (vedúceho), vodcovia (vedúci) združených oddielov, alebo

b) zborový vodca (vedúci), zástupca zborového vodcu (vedúceho), vodcovia (vedúci) združených oddielov, rodičia členov pod 15 rokov a členovia od 15 rokov (vrátane) alebo

c) zborový vodca (vedúci), zástupca zborového vodcu (vedúceho), delegáti za oddiely združené v zbore, pričom oddiel má právo na jedného delegáta za každých 10 registrovaných členov v oddiele tri mesiace pred konaním zborovej schôdze. Prvým delegátom za oddiel je jeho vodca (vedúci)

O alternatíve, kto tvorí zborovú schôdzu, rozhodujú vodcovia (vedúci) oddielov a zborový vodca (vedúci) na mimoriadnej zborovej schôdzi, ktorá sa musí uskutočniť pred riadnou zborovou schôdzou.

19. Zborová schôdza rozhoduje nadpolovičnou väčšinou hlasov prítomných účastníkov s hlasovacím právom. V prípade rovnosti hlasov je predmet hlasovania zamietnutý.

20. Zborová schôdza má tieto úlohy:

a) volí a odvoláva zborového vodcu (štatutára zboru) a zborovú radu;

b) schvaľuje strategický plán,

c) schvaľuje správu o hospodárení za uplynulé obdobie;

d) rozhoduje o rozdelení zboru a zlúčení zboru s iným zborom.

21. Kópiu zápisnice zo zborovej schôdze zasiela zborový vodca na Ústredie SLSK a príslušnému oblastnému vodcovi do 30 dní od jej konania.

Zborová rada

22. Zborová rada koordinuje činnosť zboru medzi zborovými schôdzami. Funkčné obdobie zborovej rady je 3 roky.

23. Zloženie zborovej rady:

a) zborový vodca – štatutár zboru

b) ekonóm zboru

c) vodcovia (vedúci) oddielov

d) ďalší členovia zborovej rady, ktorých počet a funkciu určí zborová schôdza.

24. Zborová rada prijíma rozhodnutia vzájomnou zhodou⁵³. V prípade, že je potrebné hlasovať, rozhoduje nadpolovičná väčšina prítomných členov zborovej rady pri účasti nadpolovičnej väčšiny.

25. Zborová rada plní nasledovné úlohy:

a) vypracováva strategický plán, vypracováva a schvaľuje ročné plány a rozpočet zboru

b) vypracováva výročnú správu zboru a správu o hospodárení za uplynulé obdobie

c) schvaľuje vstup oddielov do zboru a ich vystúpenie na ich žiadosť. Vodca nového združeného oddielu sa stáva členom zborovej rady, v prípade vystúpenia oddielu jeho členstvo v zborovej rade zaniká.

d) pomáha združeným oddielom pri ich činnosti e) plánuje, realizuje a vyhodnocuje spoločné podujatia zboru

e) koordinuje výchovný program oddielov

⁵³ čiže konsenzus

Spolupráca s rodinami

Je dôležité do skautského života a programu vtiahnuť aj rodiny skautov a skautiek, napríklad nasledovne:

- Pri vstupe mladého človeka do Skautingu ich informovať o tom, čo skauting je, aká je jeho metóda, s čím môžu ako rodičia rátať (a najlepšie nechať im podpísať prehlásenie, že sú so skautskou metódou uzrozmenejší);
- Informovať rodičov pri výpravách a dobrodružstvách kam sa pôjde, s kým, odkedy a dakedy, čo sa tam bude robiť a aký to má zmysel a koho v prípade potreby kontaktovať;
- Pozvať rodičov na stretnutie – len rodičov, nielen na nejakú schôdzu á la „rodičko“, ale na niečo príjemné, posedenie, pogrílovanie,... skúsiť z nich vytvoriť tiež príjemné spoločenstvo, aby pre nich skauting bol známy, príjemný, aby sa v ňom aj oni cítili dobre. Nakoniec, je to skupina potenciálnych podporovateľov, z niektorých možno dokonca budúcich činovníkov,...

atď.

Skautská spiritualita

Táto časť je záverom z článku matky Madeleine Bourcereauovej, *Scouting and spirituality*.

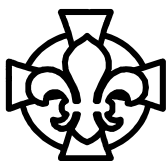
... *chcela by som zhrnúť esenciu skautskej spirituality zmienením je štyroch aspektov:*

- ***Spiritualita kontemplácie***⁵⁴. Vo svete, zahltenom hlukom, znečistením, mrhaním prírodnými zdrojmi, Skauting napomáha znovuobjaviť cestu Stvorenstva, prírody. Umožňuje a učí uchopiť ju, obdivovať, rešpektovať, pomôcť iným tiež ju objaviť, zachovať a nezničiť, naučiť sa stáť v úžase pod hviezdnu oblohu alebo nad kvapkou vody na steblo trávy, ďakovať za ten dar a modliť sa vlastnými slovami.
- ***Spiritualita stanu a „putovného tábora“***. Cesta chudoby, cesta nomáda, ktorý odstráni všetko zbytočné a prebytočné, ktorý [miesto toho] túži po blízkosti

⁵⁴ nazerania, vnímania, uvedomovania,...

druhých. Dotýka sa tela rovnako ako duše. Neusadiť sa, nebyť prikovaný ťarchou neseného, putovať z tábora do tábora ako Abrahám a neskôr učeníci zhromaždení okolo Ježiša, kráčať s ním smerom k počiatku... „stan“, ktorý si dotýčný postaví kdekoľvek ako Boží pútnik, bez toho, aby ustrnul v pohodlí alebo návykoch [rutine]. Prostredníctvom táborového života Skauting formuje ľudí, ktorí sú povolani putovať do Zaslúbenej zeme, dýchať Ducha, „ktorý nám má vždy čo povedať“. Stan, v ktorom stretá jeden druhého... otvorené miesto bez zámkov, obraz toho, čím naše srdcia majú byť... miesto, kde stretáme druhých a „Toho Druhého“, pretože On si postavil Svoj stan uprostred nás! Spiritualita nie je v žiadnom prípade statická. Alebo rastie, alebo sa vytráca. Existuje len vtedy, ak sa zažíva, nie preto, že je opisovaná.

- **Spiritualita služby**... cesta smerom k druhým, cesta radosti. Pre nás, kresťanov, spočíva v obraze Krista, ktorý sa stal služobníkom. Vede nás k tomu, dávať samých seba. Nie je to náhoda, že otec Sevin⁵⁵ odovzdal Francúzskym skautom modlitbu, pripisovanú sv. Ignácovi: „Pane Ježišu, nauč ma byť tvorcom pokoja...“ a ako znak Jeruzalemský kríž, ktorý bol vztýčený v Jeruzaleme, na mieste, z ktorého prišla Dobrá Zvest' o Vzkriesení, so všetkým symbolizmom kozmického kríža, sformovaného zo štyroch tau (písmeno T v gréčtine, tvar kríža, ktorý Ježiš niesol), smerujúceho k štyrom základným bodom, symbolizujúc univerzalitu Vykúpenia.
- **Spiritualitu vernej oddanosti**, primeraná pre každý vek a každú etapu života, v ktorej dané slovo nadobúda všetku svoju váhu, po vzore Krista, ktorý jednoducho bol ÁNO.

⁵⁵ spolupracovník Baden-Powella a zakladateľ Skautov Európy